

रसुवा

जिल्ला पार्श्व चित्र

DISTRICT PROFILE

Rasuwa

नेपाल सरकार

संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

सूचना, अनुसन्धान तथा प्रकाशन इकाई

रसुवा, २०७१

रसुवा जिल्लाको पार्श्वचित्र

२०७१

सल्लाहकार

गजेन्द्र कुमार ठाकुर
स्थानीय विकास अधिकारी

भिमकान्त पौडेल

योजना अनुगमन तथा प्रशासकिय अधिकृत

संकलन तथा सम्पादन

लिलानाथ नेपाल

कार्यक्रम अधिकृत

सूचना, अनुसन्धान तथा प्रकाशन इकाई

कृष्ण बहादुर वि.क.

कार्यक्रम अधिकृत

सामाजिक विकास शाखा

सहयोगी

सम्पूर्ण कर्मचारीहरू

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

धुन्चे, रसुवा

कम्प्युटर लेआउट तथा आवरण डिजाईन

सितादेवी पौडेल

गोसाईकृण्ड स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स

धुन्चे, रसुवा

फोन नं. ०१०-५४०२७७

प्रकाशक:

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

सूचना अनुसन्धान तथा प्रकाशन इकाई

जिल्ला सूचना तथा अभिलेख केन्द्र, रसुवा

फोन ०१०-५४०१४४, २५२, १४२ २५७

फ्याक्स- ०१०-५४०१४३

मुद्रक :

थिस्टार प्रेस, वागबजार, काठमाण्डौ

फोन नं. ०१-

प्रकाशकीय .....

विकेन्द्रीकरणको माध्यमबाट गरिबी निवारण तथा दिगो मानविय विकास गर्ने प्रयासको क्रममा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ र स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६ को तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनको भावना अनुरूप स्थानीय निकायले आफूसँग भएको श्रोत र साधनको अधिकतम उपभोग गर्दै स्थानीय स्तरमा विभिन्न निकाय विच समन्वयका आधारमा विकास निर्माणका कार्यहरूलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउन जिल्ला, गाउँ एवं वस्तीस्तरको भरपार्दो सूचना तथा तथ्याङ्कलाई एकिकृत गर्ने, व्यवस्थित रूपले त्यसको प्रयोग एवं परिचालन गर्ने हेतुले जिल्ला पार्श्वचित्र तयार गरी प्रशासन गरिएको हो। यस अंकमा जिल्लाको भौगोलिक, ऐतिहासिक, राजनैतिक, धार्मिक एवं पर्यटकिय स्थल, सामाजिक गतिविधी, जिल्लाको जनसंख्या सँग सम्बन्धित सूचना तथ्याङ्कलाई प्रकाशन गरिएको छ। समग्र जिल्ला विकासको लागि नीति तथा योजना तयार र यसको कार्यान्वयन गर्ने कुरामा यस अंक सबैका लागि उपयोगी हुनेछ भन्ने हामीले अपेक्षा लिएका छौं। यस प्रकासनमा रहेका कमीकमजोरीलाई औँल्याई आगामी प्रकाशनलाई बढी तथ्यपरक एवं उपयोगी बनाउन सबै पाठक ज्यूहरूबाट अमूल्य सुझावको अपेक्षा गरेका छौं।

यस जिल्ला पार्श्वचित्र प्रकाशित गर्ने कार्यमा हामीलाई सहयोग एवं सुझाव दिने सम्पूर्ण महानुभाव एवं निकायहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै आगामी दिनमा यस्तै सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं।

रसुवा जिल्लाको पार्श्वचित्र

- प्रकाशक : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय,
सुचना अनुसन्धान तथा प्रकाशन इकाई
- संस्करण : दोस्रो पटक २०७१
- सर्वाधिकार : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रसुवा
- प्रति : २००प्रति
- मुद्रण : थिस्टार प्रिन्टीड प्रेस बागबजार, काठमाण्डौं

दुई शब्द

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ मा जिल्ला विकास समितिमा सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना गर्नुपर्ने व्यवस्था भए बमोजिम यस जिल्ला विकास समितिमा पनि उक्त केन्द्रको स्थापना गरिएको छ । उक्त केन्द्रमा जिल्लाको प्रत्येक क्षेत्र र गतिविधीका सूचना/तथ्याङ्कलाई समय सापेक्ष अद्यावधिक र प्रभावकारी बनाई राख्न नितान्त जरुरी भएको महसुश गरेको छु । यसै सन्दर्भमा जिल्लाको सम्पूर्ण क्षेत्र र गतिविधि सँग सम्बन्धित सूचना तथा तथ्याङ्कलाई एकीकृत गरी रसुवा जिल्लाको पार्श्वचित्र (District Profile) प्रकाशित गर्न लागेकोमा खुशी लागेको छ । यस पार्श्वचित्र प्रकाशनबाट रसुवा जिल्लाको विकास निर्माणमा रुची राख्ने योजनाका, पर्यटन व्यवसायी, समाजसेवी, राजनीतिज्ञ, सरकारी एवं गैरसरकारी संघ/संस्था साथै जिज्ञासु सबैको लागि उपयोगी हुने आशा एवं विश्वास लिएको छु ।

यस पार्श्वचित्रमा सबै क्षेत्रबाट सूचना (Secondary Data) संकलन गरी यथार्थपरक बनाउने प्रयासमा आ-आफ्नो क्षेत्रबाट तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुने सम्पूर्ण कार्यालयका कर्मचारी एवं जिल्लावासीहरूलाई धन्यवाद नदिईरहन सकिदैन ।

यस प्रकाशनमा भएका कमी कमाजोरीलाई हटाई आगामी प्रकाशनलाई अभि परिमार्जित एवं तथ्यपरक बनाउन पाठक एवं सम्बद्ध सबैको सुझाव एवं सहयोगको अपेक्षा गरेको छु ।

यो विवरण तयार गर्ने क्रममा आवश्यक सूचना एवं तथ्याङ्क संग्रह, तालिकीकरण, सम्पादन, विश्लेषण र प्रकाशन समेत गरी जिम्मेवारी वहन गर्नुहुने कार्यक्रम अधिकृत लिलानाथ नेपाल लगायत जिल्ला विकास समितिका सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरू र महत्वपूर्ण सुझाव तथा सल्लाह प्रदान गर्नुका साथै तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण संघ संस्था र व्यक्तिहरूलाई आगामी दिनहरूमा पनि यस्तै सहयोगको अपेक्षा सहित धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

गजेन्द्र कुमार ठाकुर
स्थानीय विकास अधिकारी

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पेज नं.
---------	------	---------

भाग-१

जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

१.१.	परिचय	१
१.२.	भौगोलिक अवस्थिति	१
	क. हिमाली प्रदेश:	
	ख. लेकाली प्रदेश:	
	ग. पहाडी तथा वेसी प्रदेश :	
१.३.	हावापानी	२
१.४.	भौगोलिक सिमाना	३
१.५.	प्रशासनिक विभाजन	३
१.६.	जिल्लाको राजनैतिक विभाजन	३
१.७.	भू-उपयोग	४
१.८.	नदीनाला, ताल, पोखरी	५
१.९.	जनसंख्या	६
१.१०.	यातायात	६
१.११.	धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकिय स्थल/स्थानहरू	७
१.१२.	प्रमुख व्यापारिक नाका तथा बजार केन्द्रहरू	९

भाग-२

जनसांख्यिक अवस्था

२.१.	गा.वि.स. अनुसार जनसंख्याको स्थिति	१०
२.२.	गाउँ विकास समिति/वडा, घरधुरी, लिंग अनुसार जनसंख्या	११
२.३.	इलाका अनुसार जनसंख्या विभाजन	१५
२.४.	गा.वि.स. अनुसार अपांग तथा दलित जनसंख्या विवरण	१६
२.५.	रसुवा जिल्लाको लिंग अनुसार जनसंख्या	१७
२.६	जनघनत्व, लैंगिक अनुपात, परिवारसङ्ख्या र औषत परिवारसङ्ख्या	१९

२.७	जनसंख्या सम्बन्धि अन्य विवरणहरू	१९
२.८	विभिन्न उमेर समूहगत जनसांख्यिक विवरण	२०
२.९	जनसङ्ख्याको आधारमा परिवारको वनावट	२०
२.१०	अपांगताको किसिम अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या	२१
२.११	उमेर समूह अनुसार वैवाहिक स्थितिको जनसङ्ख्या	२१
२.१२	उमेर समूह र लिंग अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या	२२
२.१३	धर्म अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या	२३
२.१४.	जिल्लाको जातिगत जनसङ्ख्या	२३
२.१५.	जिल्लाको मातृभाषा अनुसारको जनसङ्ख्या	२४

भाग- ३

सामाजिक क्षेत्र

३.१	शिक्षा	२५
३.१.१	आधारभूत शैक्षिक विवरणहरू	२५
३.१.२.	५ वर्ष र सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको शैक्षिक अवस्था	२५
३.१.३.	५ वर्ष र सो भन्दा मथिको साक्षर जनसंख्याले उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तह	२६
३.१.४	विद्यालयको संख्या	२६
३.१.५.	शिक्षक दरबन्दी	२६
३.१.६.	लिंगगत विद्यार्थी विवरण	२६
३.१.७.	रसुवा जिल्लाको समग्र शैक्षिक स्थिति	२७
३.१.८.	रसुवा जिल्ला स्थित सामुदायिक विद्यालयका दरबन्दी र राहातमा कार्यरत शिक्षकहरूको विवरण	२८
३.१.९.	एस.एल.सी. नतिजा विवरण	२८
३.१.१०.	सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको विवरण	२९
३.१.११.	गा.वि.स. अनुसार साक्षरता दर	३०
३.१.१२	शैक्षिक संस्थाहरूको पहुँच अनुसार स्थानीय निकायहरूको अवस्था	३१
३.१.१३ .	गाबिस गत विद्यालय विवरण (बालबिकाश केन्द्र/पूर्व प्रावि समेत)	३२
३.१.१४.	गाबिसगत विद्यार्थी विवरण (बालबिकाश केन्द्र/पूर्व प्रावि समेत)	३३
३.१.१५.	रसुवा जिल्लामा संचालनमा रहेका विद्यालयहरू	३३

३.२.	स्वास्थ्य	३६
३.२.१	आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण	३७
३.२.२	स्वास्थ्य पूर्वाधार	३७
३.२.३	स्वास्थ्य सेवामा संलग्न जनशक्ति	३८
३.२.३	स्वास्थ्य संस्थाहरूको अवस्थिति	३८
३.२.४	Indicators (Fact sheet NDHS - 2011)	३९
३.२.५	जिल्लाको प्रमुख १० रोगहरू	४०
३.२.६	स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी नीजि तथा गैरसरकारी संस्थाहरू	४०
३.३	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत विवरण	४१
३.३.१	खानेपानीको अवस्था	४१
३.३.२	खानेपानीको प्रमुख स्रोत (Main Sources of Drinking Water)	४१
३.३.३	शौचालयको प्रयोग (Toilet Use)	४२

भाग ४: भौतिक पूर्वाधार

४.१	सडक यातायात	४३
४.२	सडकहरूको नाम	४३
४.२.१	यातायात	४४
४.३	विद्युत र उर्जा	४५
४.३.१	जिल्लामा संचालित जलुविद्युत आयोजनाहरूको विवरण	४५
४.४	सञ्चार	४६
४.४.१	टेलिफोन तथा केबुल टि.भि	४६
४.४.२	हुलाक सेवा	४६
४.५	बैंकिङ तथा बित्तीय सेवा	४७
४.७.	रसुवा जिल्लामा रहेका भोलुंगे पुलहरूको विवरण	४८

भाग ५

बन, कृषि, पशु तथा वातावरण

५.१	बनजंगल	५०
५.२	जैविक विविधता (Bio-diversity) :	५०
५.३.	सामुदायिक बन :	५१

५.४	लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज	५३
५.४.१	आधारभूत विवरण	५३
५.४.२	लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापनाकाल देखिको पर्यटक तथा राजश्व विवरण	५४
५.४.२	निकुञ्ज अन्तर्गतका मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिहरूको विवरण	५४
५.५	जलस्रोत	५५
५.५.१	प्रमुख उप-जलाधार क्षेत्रहरू	५५

भाग- ६

कृषि, पशु, उद्योग, स्वानी र रोजगारी

६.१	कृषि	५६
६.१.१	कृषिसाग सम्बन्धित प्रमुख सूचकहरू	५६
६.१.२	भू-उपयोग (Land Use)	५६
६.१.३	प्रमुख वालिहरू	५७
६.१.४	Estimated Production of Food Crops 1998/1999 to 2007/2008	५८
६.१.५	Estimated Area under Cash Crops 1999/2000 to 2007/2008	५८
६.१.६	कृषि उपजको पर्याप्तता सम्बन्धी विवरण	५८
६.१.७	कृषि सेवा केन्द्र	५९
६.१.८	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संगठनात्मक चार्ट	६०
६.१.९	हालसम्म सञ्चालन भएका आईपिएम कृषक पाठशालाहरूको विवरण	६०
६.१.१०	जिल्लामा रासायनिक मल विक्रेताको सूचीमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरू	६१
६.१.११	जिल्लाको बाली पात्रो (Crop Calender)	६१
६.१.१२	खाद्यान्न, दलहन, तेलहन, तरकारी, फलफूल बालीहरूको पकेट क्षेत्र सम्बन्धी विवरण	६२
६.२	सिचाइ	६३
६.३	पशु स्वास्थ्य तथा पशुपालन	६३
६.३.१	घरपालुवा पशुपक्षी सम्बन्धी विवरण	६३
६.३.२	घरपालुवा पशुपक्षीजन्य उत्पादन	६४
६.३.३	पशु सेवा केन्द्र र उपकेन्द्र	६४
६.३.४	जिल्ला पशुसेवा कार्यालयको दरबन्दी विवरण	६५

६.३.५	जिल्लामा मुख्य मुख्य डालेघास बिरूवाको उत्पादन क्षमता	६५
६.४	उद्योग र व्यापार	६६
६.४.१	प्रतिष्ठानको किसिम अनुसार सङ्ख्या	६६
६.४.२	प्रतिष्ठानको रोजगारीमा योगदान	६६
६.४.३	ठूला औद्योगिक प्रतिष्ठानहरू	६६
६.४.४	उत्पादित वस्तु र प्रदान गरिने सेवाको आधारमा औद्योगिक तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरू	६७
६.५	स्वानि तथा उत्स्रनन्	६७
६.६	रोजगारी	६८
६.६.१	पेशा अनुसार रोजगारीको विवरण	६८
६.७.२	क्षेत्र अनुसार (by industry) रोजगारीको स्थिति	६८

स्वण्ड-७

न्याय तथा कानून

७.१	फौजदारी अपराध	७०
७.२	अदालतमा दर्ता तथा फर्छ्योट भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण	७१

भाग-८

मानव विकास सुशासन

८.१.	प्रमुख सूचकांकहरू (Principal Indices)	७२
८.२	समग्र विकास सूचकांकमा जिल्लाको स्तर (Rank of District According to the Various Indices of Overall Development)	७२
८.३	सामाजिक-आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास सूचकांक (Socio-economic and Infrastructural Development Index)	७३
८.४	गरिबी तथा भोकमरी सूचकांक (Poverty and Deprivation Index)	७४

भाग-९, विविध

९.१	पर्यटन सम्पदा	७५
९.२.	नागरिकता वितरण ७८	
९.३.	आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ जेष्ठ मसान्त सम्मको राहदानी बितरण	७९

९.४	आर्थिक बर्ष २०७०/०७१ जेष्ठ मसान्त सम्मको चिन प्रवेश अनुमती पत्र बितरण	७९
९.५.	अपांगताको विवरण	७९
९.६.	रसुवा जिल्लामा गैरसरकारी संस्थाहरू (आ.व. २०६९/०७० सम्म नविकरण भएका)	८०
९.७.	रसुवा जिल्ला मित्र रहेका सहकारी हरूको विवरण	८१
९.८.	रसुवा जिल्ला मित्र रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय, प्रमुखको नाम र सम्पर्क नम्बरहरू	८५
९.९.	जिल्ला विकास समिति, रसुवा र अन्तर्गतमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	८६
९.१०.	दरबन्दी चार्ट	८९

भाग- १ जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

१.१. परिचय

नेपालको मानचित्रमा मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत बाग्मती अञ्चलको उत्तरीभाग चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बतसँग सीमाना जोडिएको नजिकको विकट हिमाली जिल्ला हो रसुवा । हिन्दुहरूको पवित्र तीर्थस्थल गोसाईकुण्ड यहि जिल्लामा रहेको छ । यस जिल्लाको भौगोलिक वनौट, हावापानी, वनजंगलको विविधता, नदीनाला र जलकुण्ड विभिन्न जातजातिहरूको रहनसहन, भेषभुषा आदि जैविक विविधता बोकेको यस जिल्लाको आफ्नो पृथक ऐतिहासिक महत्व रहेकोछ । छिमेकी मित्रराष्ट्र चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बतसँग मितेरी गाँसेर बसेको एक रमणीय जिल्ला हो । यस जिल्लाको नामाकरण कसरी भयो भन्ने वास्तविकताको गहिराहीमा पुग्ने हो भने स्थानीय भाषामा “र” को अर्थ “भेडाच्याङ्गा” र “सोवा” को अर्थ “चराउने वा राख्ने ठाउँ” भन्ने बुझिन्छ । अर्थात प्रसस्त चरन क्षेत्र र भेडाच्याङ्गा पाइने ठाउँ भएकोले “रसोवा” भन्ने गरेको र स्थानीय बोलचालको भाषामा अपभ्रंश भएर पछि रसुवा भनिन थालिएको विश्वास गरिन्छ ।

१.२. भौगोलिक अवस्थिति

रसुवा जिल्ला अक्षांशको हिसावले २८ डिग्री शुन्य मिनेट उत्तरी अक्षांश देखि २८ डिग्री १५ मिनेट उत्तरी अक्षांशसम्म र ८५ डिग्री १५ मिनेट देखि ८५ डिग्री ५० मिनेट पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ । जिल्लाको न्यूनतम उचाई ३१४ मिटर देखि अधिकतम ७९३४ मिटरसम्म रहेकोछ । सदरमुकाम धुञ्चेको उचाई १९५० मिटर रहेको छ । भौगोलिक वनावटको हिसावले उच्च हिमशिखर, नाङ्गा पहाड, भीर, पाखापखेरा, केही पहाडी एवं वेशी भू-भाग रहेको यस जिल्लालाई मुख्यतया तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

क. हिमाली प्रदेश:

समुन्द्र सतहबाट ५००० मिटरभन्दा माथिको हिमाच्छिद खण्ड यस प्रदेशमा पर्दछ । हिमरेखा भन्दा माथिल्लो यस भागमा प्रायः वर्षेभरी तापक्रम ऋणात्मक हुने भएकोले हिउँ जम्ने गर्दछ । पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण गणेश हिमाल, लाङटाङ लिरुङ हिमाल, यालापिक, लाङसिसा, स्याङजेन खर्क आदि यस प्रदेशका प्रमुख चुचुराहरु हुन् ।

ख. लेकाली प्रदेश:

समुद्र सतहबाट २५०० मिटरदेखि ५००० मिटरसम्मको पहाडीक्षेत्रलाई लेकाली प्रदेश अन्तर्गत समावेश गर्न सकिन्छ । हिउँद याममा बारम्बार हिमपात हुने र बाँकी समयमा प्रायः ठण्डा हावापानी पाइने यस प्रदेशमा गोसाईकुण्ड, लाङटाङ, क्यान्जिन, घोडातवेला, लौरीविनायक, चन्दनवारी, सोमदाङ, माङ्गचेत, तातोपानी, पार्वतीकुण्ड, सूर्यकुण्ड आदि पर्यटकीय स्थलहरु रहेका छन् । यहाँका मानिसहरु न्यानोको लागि बख्खु र उनीका बाक्ला लुगा लगाउने, चौरी, भेडा, वाखा पालन गर्ने, पर्यटन व्यवसाय गर्ने गर्दछन् । यहाँको जनजीवन चिसोले गर्दा निकै कठिन भएको महसुस हुन्छ ।

ग. पहाडी तथा वेसी प्रदेश :

समुद्र सतहबाट ४५७ मिटरभन्दा माथि र २५०० मिटरभन्दा तलको पहाडी भू-भागभित्र पहाडका कूना-कन्दराहरुमा छरिएर रहेका समथर मैदान, वेसी र टारहरुलाई यस प्रदेशमा समावेश गर्न सकिन्छ । थोरै अंशमा फैलिएको भएतापनि जनघनत्व र उत्पादकत्वको हिसावले यो प्रदेशलाई अन्यको तुलनामा सम्पन्न मान्न सकिन्छ । फलाँखु खोलाको वेसी, स्याफ्रुवेसी, वेत्रावती, पैरेवेसी आदि समथर वेसीहरु लगायत धुञ्चे, गोल्लुङ, यासाँ, सरमथली, कालिकास्थान, लहरेपौवा, ठूलोगाउँ आदि स्थानहरु यसै प्रदेश अन्तर्गत

पर्दछन् । यहाँको जनजीवन अन्यत्र भन्दा सामान्य भएतापनि उत्पादनको न्यूनताले र उद्योग व्यापारको कमिले गर्दा जीवनस्तर उकास्न नसकेको पाइन्छ । खेतीपानी, पशुपालन, वैदेशिक रोजगार र केहि मात्रामा सरकारी तथा गैरसरकारी नोकरी यस भेगका बासिन्दाहरूको मुख्य व्यवसायको रही आएको छ ।

१.३. हावापानी

यस जिल्लाको भू-धरातलिय वनावटको परिणामस्वरूप हावापानीमा समेत निकै विविधता पाउन सकिन्छ । जिल्लाको हावापानीलाई मोटामोटीरूपमा टुण्ड्राप्रदेशीय, शितप्रदेशीय र समशितोष्ण प्रदेशीय गरी तीन किसिमले विभाजन गर्न सकिन्छ । उच्च हिमाली भेगमा वर्षेभरी तापक्रम ऋणात्मक हुने कारणले हिउँ जमिरहने गर्दछ, जसलाई टुण्ड्राप्रदेशीय हावापानीको रूपमा समेट्न सकिन्छ । मध्यपहाडी भेगमा प्रायः ठण्डाप्रकृतिको हावापानी पाइन्छ, जहाँ हिउँदयाममा हिमपात समेत हुने र वर्षयाममा तापक्रम केही वृद्धी हुने गर्दछ । यस किसिमको हावापानीलाई शितप्रदेशीय हावापानीको रूपमा लिइन्छ । होचो पहाडीक्षेत्र, बेसी तथा टारहरूमा न त जाडोमा धेरै ठण्डी न त वर्षामा धेरै गर्मि हुने विशेषताको समशितोष्ण हावापानी पाइन्छ । यहाँ गर्मियाममा औषत अधिकतम तापक्रम लगभग २४ डिग्री सेल्सियससम्म र हिउँदमा औषत न्यूनतम तापक्रम लगभग ४ डिग्रीसेल्सियससम्म पुग्ने गर्दछ । असार र साउन महिनामा तापक्रम अधिकतम विन्दुमा पुग्दछ भने मंसिरदेखि माघ महिनासम्म निकै तल भर्दछ । वर्षायाममा अधिकतम ६९१.७ मिलिमिटरसम्म वर्षा हुन्छ भने हिउँदका महिनाहरूमा यसको मात्रा नगन्य रहन्छ ।

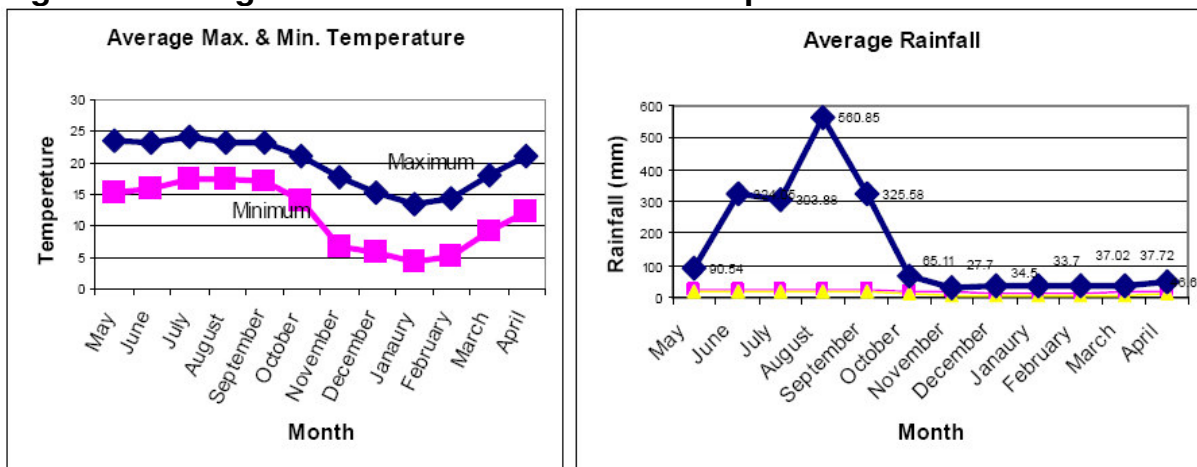
तापक्रम र वर्षाको बार्षिक स्थिती

क्र.सं.	महिना	औषत अधिकतम	औषत न्यूनतम	औषत वर्षा (मिलि मिटर)
		तापक्रम (डि. से.)	तापक्रम (डि.से.)	
१	वैशाख-जेठ (May)	२३.५५	१५.४२	९०.५४
२	जेठ-असार (June)	२३.३२	१५.९०	३२४.०५
३	असार-साउन (July)	२४.०८	१७.५०	३०३.८८
४	साउन-भदौ (August)	२३.२८	१७.४६	५६०.८५
५	भदौ-असोज (September)	२३.३४	१७.०६	३२५.५८
६	असोज-कार्तिक (October)	२१.२१	१४.१०	६५.११
७	कार्तिक-मंसिर (November)	१७.८६	६.६९	२७.७०
८	मंसिर-पौष (December)	१५.१८	५.६८	३४.५०
९	पौष-माघ (January)	१३.४९	४.१५	३३.७०
१०	माघ-फागुन (February)	१४.५०	५.३३	३७.०२
११	फागुन-चैत्र (March)	१८.१४	९.१५	३७.७२
१२	चैत्र-वैशाख (April)	२१.१८	१२.२४	४६.६७
	बार्षिक	१९.५४	१२.२४	१८८७

श्रोत : Agricultural Research Station (Pasture), धुन्चे, रसुवा ।

Figure 2 Average Maximum and Minimum Temperature and Rainfall

नोट: औषत तापक्रममा जिल्लाको सबै क्षेत्रको तापक्रमलाई समावेश गरि सोको औषत परिमाण गणना गरेर प्रकाशित गरिन्छ ।

१.४. भौगोलिक सिमाना

यस जिल्लाको पूर्वमा सिन्धुपाल्चोक, पश्चिममा धादिङ, उत्तरमा चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत र दक्षिणमा नुवाकोट जिल्लासँग सीमाना जोडिएको छ ।

१.५. प्रशासनिक विभाजन

विकास क्षेत्र	- मध्यमाञ्चल
अञ्चल	- बागमती
जिल्ला	- रसुवा
सदरमुकाम	- धुञ्चे
इलाका	- ९ वटा
गा.वि.स.	- १८ वटा
संसदीय निर्वाचन क्षेत्र	- १ वटा

१.६. जिल्लाको राजनैतिक विभाजन

निर्वाचन क्षेत्र	इलाका	गा.वि.स.
१	१	धुञ्चे र हाकु
	२	यासा र सरमथली
	३	धैवुङ र भोर्ले
	४	राम्चे र लहरेपौवा
	५	डाडाँगाउँ र ठूलोगाउँ
	६	गतलाङ र चिलिमे
	७	थुमन र टिमुरे
	८	वृद्धिम र लाङटाङ
	९	स्याफ्रु र गोल्लुङ

भौगोलिक तथा राजनैतिक रुपरेखा

ईलाका नं	गा.वि.स.	जम्मा क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	जिल्लाको कुल क्षेत्रफलमा अंश (प्रतिशत)	सदरमुकाम सम्मको दुरी (कोष)	अवस्थिति (सदरमुकामबाट)	पहुँचको माध्यम
१	धुन्चे	७७.८३	५.१४	०	सदरमुकाम	सडकमार्ग
	हाकु	५०.४८	३.३३	५	पश्चिम	पैदलमार्ग
२	सरमथली	२४.७३	१.६३	१६	दक्षिण	पैदलमार्ग
	यासा	७५.४२	४.९८	१६	दक्षिण	पैदलमार्ग
३	भोर्ले	२०.६४	१.३६	११	दक्षिण	सडकमार्ग
	धैबुड	९.७९	०.६५	८	दक्षिण	सडकमार्ग
४	लहरेपौवा	१२.२८	०.८१	१०	दक्षिण	सडकमार्ग
	राम्चे	२६.२२	१.७३	६	दक्षिण	सडकमार्ग
५	डाँडागाउँ	६९.११	४.५६	१०	पश्चिम	सडकमार्ग
	ठूलोगाउँ	१३.२७	०.८८	११	दक्षिण-पश्चिम	सडकमार्ग
६	चिलिमे	९९.०४	६.५४	९	पश्चिम-उत्तर	सडकमार्ग
	गत्लाड	१३२.९४	८.७८	१०	उत्तर	सडकमार्ग
७	थुमन	६४.५१	४.२६	१०	उत्तर	पैदलमार्ग
	टिमुरे	१५४.०५	१०.१८	१२	उत्तर	सडकमार्ग
८	वृदिम	५५.११	३.६४	८	उत्तर	पैदलमार्ग
	लाडटाड	४९४.९६	३२.६९	२२	उत्तर-पूर्व	पैदलमार्ग
९	गोल्जुड	११.५९	०.७७	८	उत्तर	सडकमार्ग
	स्याफ्रु	१२२.३१	८.०८	५	उत्तर-पूर्व	सडकमार्ग
कुल जम्मा		१५१४.२८	१००.००			

स्रोत : जि.वि.स., रसुवा

१.७. भू-उपयोग

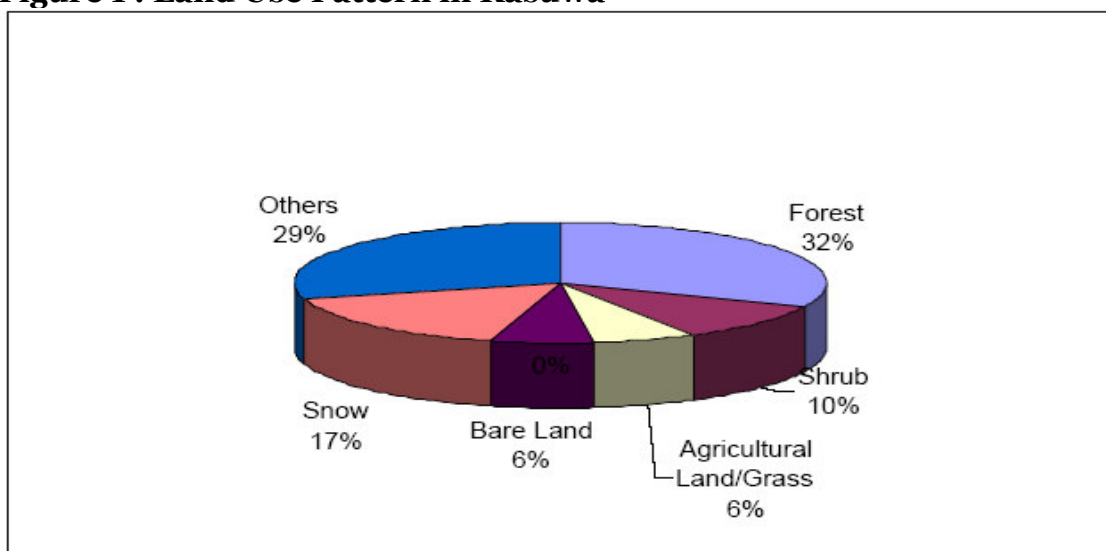
जिल्लाको कुल क्षेत्रफल १५१२ वर्ग कि.मि. रहेकोमा भू-उपयोगको दृष्टिकोणले यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ठूलो हिस्सा वनजंगल र हिउँले ढाकेको छ। तलको तालिकाबाट यस सम्बन्धी विवरण स्पष्ट हुन्छ।

भू-उपयोगको स्थिति

क्र. स.	विवरण	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१	कुल वनजंगल क्षेत्र (Total Forest Area)	४७४९४	३१.४
२	भाङ्गि (Shrub)	१५६६७	१०.४
३	कृषियोग्य जमिन, घाँस (Agricultural Land/Grass)	९४४३	६.३
४	जलासय (Water Bodies)	५४	०.०
५	बाँझो जमिन (Bare Land)	८९८३	५.९
६	हिउँ (Snow)	२५१३८	१६.६
७	अन्य (Others)	४४३०८	२९.३
	जम्मा	१५१०८७	१००.०

स्रोत Environment Statistics of Nepal, 2008, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

Figure 1 : Land Use Pattern in Rasuwa

१.८. नदीनाला, ताल, पोखरी

यस जिल्लाबाट बाहिर बगेर निस्कने नदीहरूमा त्रिशुली, भोटेकोशी र फलाखु मुख्य छन् । त्रिशुलीको उद्गम स्थल प्रशिद्ध तिर्थस्थल गोसाईकुण्ड हो भने भोटेकोशी चिनको स्वसासित क्षेत्र तिब्बतबाट नेपा प्रवेश गरी टिमुरे, थुमन, बृद्धिम, गोल्लुङ, स्याफ्रु, हाक्, धुन्चे, राम्चे, डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ र लहरेपौवाको सिमा क्षेत्र हुँदै नुवाकोट प्रवेश गर्दछ । भोटेबाट आएको भोटेकोशी स्याफ्रुवंशीमा लाङटाङ खोलालाई आफुमा लिन गराउँदै धुन्चेको सिमाना त्रिशुली संगमस्थल देखि नै त्रिशुली नदीको नामले प्रवाहित हुन्छ । लाङटाङ हिमालको गल्यासियरबाट शुरु हुने नेपालकै सबै भन्दा ठूलो हिमनदि लाङटाङ ठाउँठाउँमा भिरपाखा पखेरामा आफ्नो स्वरूप परिवर्तन गर्दै स्याफ्रुवंशीमा भोटेकोशीमा गएर लिन हुन्छ । यस्तै भगवान महादेवको यात्रा अवस्थामा पानीको आवश्यकता महशुल भएपछि गोसाईकुण्ड जाँदै गर्दा वेतको लठ्ठीले प्रहार गरी सृष्टि भएको भन्ने धार्मिक विश्वास रहेका वेतधाराबाट प्रवाह शुरु भएको फलाखु खोला जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भाग यासा, सरमथली, भोर्ले, धैवुङ हुँदै लहरेपौवाको वेत्रावतीमा आएर त्रिशुली नदिसँग मिसिई आफ्नो संगमस्थल निर्माण गरेको छ । यस्तै अन्य खोलाहरूमा साञ्जेन हिमालको

हिमनदीबाट उत्पत्ती भएको चिलिमे, गणेश हिमालबाट उत्पत्ती भएको मैलुङ खोला लगायत अन्य स साना थुप्रै खोलाहरु रहेका छन् ।

यस्तै ताल तलैयाको हिसावले रसुवा जिल्लामा धार्मिक ग्रन्थहरुमा उल्लेखित १०८ कुण्डहरु मध्ये १०४ कुण्डहरु भएको जिल्ला हो भन्ने पनि सुनिन्छ तर यसको पुष्टि भने भैसकेको छैन । तैपनि यस जिल्लामा गोसाईकुण्ड, तातोपानी, पार्वती कुण्ड, सूर्यकुण्ड, भैरव कुण्ड, सरस्वती कुण्ड, गणेश कुण्ड, राम कुण्ड, सिता कुण्ड, लक्ष्मण कुण्ड, जागेश्वर वा जेशुर कुण्ड, दुध कुण्ड, नौ कुण्ड, जस्ता महत्वपूर्ण कुण्डहरु अत्याधिक मात्रामा विभिन्न स्थानमा अवस्थित छन् ।

१.९. जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन अनुसार यस जिल्लाको कुल जनसंख्या ४३,३०० छ । जसमध्ये पुरुष २१,४७५ र महिला २१,८२५ छन् । यसको विस्कृत विवरण जनसंख्या भाग २ मा राखिएको छ ।

१.१०. यातायात

हिमाली जिल्ला भएतापनि यस जिल्लाको १५ वटा गा.वि.स.मा ग्रावेल सडकको पहुँचल छोएका छन् भने ३ वटा गाविसहरुमा सडकको पहुँच पुगेको छैन । लाडटाड, वृद्धिम, हाकु र यासा गाविसको गाउँ विकास समितिको कार्यलय सम्म सडकको पहुँच पुग्न बाँकी रहेको छ भने अन्य १४ वटा गाविसको गाविस कार्यालय सम्म सडकको पहुँच पुगेको छ । साथै सबै गा.वि.स.हरुको गा.वि.स भवन सम्म सडक पुग्याउने अभियान जारी राखिएको छ । जिल्लामा रहेका सडकहरुको विवरण निम्न रहेका छन् ।

सडक

वेत्रावती-सोमदाड -९७ कि.मि. ग्रावेल (हाल वेत्रावती देखि स्याफ्रुवेसीसम्म ५५ कि.मी.कालोपत्रे भएको)
 कालिकास्थान -सरस्यू - ६ कि.मि. ग्रावेल
 धुञ्चे शिवमन्दिर- जिल्ला अस्पताल - १.५ कि.मि. ग्रावेल (कालोपत्रे गर्न सुरु भएको)
 गोल्लुङ बाहुनडाँडा - चिलिमे थम्बुचेत - ५ कि.मि. ग्रावेल
 वेत्रावती -पैरेवेशी- मैलुङ - ७ कि.मि. ग्रावेल
 बोगटीटार-सिम्ले -भोर्ले - ७ कि.मी. ग्रावेल
 स्याऊबारी-लाम्बु - १० कि.मी. ग्रावेल/नयाँ ट्रयाक
 लच्याङ-सरमथली-पाटीखर्क - ६ कि.मी. नयाँ ट्रयाक
 शान्तिबजार-डाँडागाउँ - ४ कि.मी. नयाँ ट्रयाक
 बनुवा-कर्मिडाँडा-हुगे -कालिकास्थान - १० कि.मी ग्रावेल
 वेतीनि-उपल्लोपौवा - २ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 धारापानी -रुप्सेपानी- जिवजिवे - ८ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 धारापानी - तारुके - ३ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 बनुवा-चौकीटार-बोगटीटार - ३ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 गल्लांग ग्रे हाकु कृषि सडक - ६ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 दशमुरे धुसेनी रुप्सेपानी सडक - ३.५ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 भोर्ले चिति खाल्चेत सरस्यू सडक - ६ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 लच्याङ निर्कुभुमे यासा सडक - ४ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 सोले भिमली कृषि सडक - १ कि.मि. नयाँ ट्रयाक
 सानोभाखु ब्रावल ठुलो स्याफ्रु कृषि सडक - ३ कि.मि.नयाँ ट्रयाक
 गल्लांग च्याम्तोल गोल्लुङ रोंगा कृषि सडक - ५ कि.मि.नयाँ ट्रयाक

लम्बाई

देखि स्याफ्रुवेसीसम्म ५५ कि.मी.कालोपत्रे भएको)
 - ६ कि.मि. ग्रावेल
 (कालोपत्रे गर्न सुरु भएको)
 ग्रावेल
 ग्रावेल
 ग्रावेल
 ग्रावेल
 ग्रावेल/नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 ग्रावेल
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक
 नयाँ ट्रयाक

रोंगा पाजुंग तातोपानी सडक	- २ कि.मि. नयां ट्रयाक
मिनरल वाटर नागुन सडक	- १.५ कि.मि. नयां ट्रयाक
स्याफ्रुवेशी देखि रसुवागढी सडक	- १६ कि.मि. ग्रावेल
चिमिले थाम्बुचेत देखि तिलोचे सडक	- ११ कि.मि. नयां ट्रयाक

१.११. धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकिय स्थल/स्थानहरू

विभिन्न जातजाती, भाषाभाषी, सम्प्रदा र धर्मावलम्बीहरूको वसोवास रहेको यस जिल्लामा विभिन्न धार्मिक सांस्कृतिक रूपले महत्वपूर्ण मानिने ताल तलैया, हिमाल, मन्दिरका साथै रसुवा गढी र वेत्रावाती जस्तो ऐतिहासिक स्थलहरूका साथै क्याजिन भ्याली जस्तो पर्यटकिय हिसावले रमणिय स्थलहरू समेत रहेका छन् ।

क) गोसाईकुण्ड

यस कुण्ड समुन्द्र सतह देखि ४३८० मिटरको उचाईमा अवस्थित छ । जिल्ला सदरमुकाम धुन्चे देखि पूर्व दिशामा करिब ७ कोषको उकालो बाटोमा पर्ने घट्टेखोला, देउराली, ढिम्सा, चन्दनवारी, चोलाडपाटी, लौरीविनायक, बुद्ध मन्दिर, गणेश गौडा हुँदै विभिन्न प्राकृतिक दृश्य र जंगली जनावरहरूको दृश्यावलोकन गर्दै यस कुण्डमा पुग्न सकिन्छ । पौराणिक कालमा शंकर महादेवले कालकुट विष पान गरेपछि विषको डह शान्त पान पानीको खोजीमा हिड्दा त्यस ठाउँमा आफ्नो त्रिशुलले पहरामा प्रहार गरी पानीको सृष्टि गरी दहमा डुवेर विषको जलन शान्त पारेको हुँदा यस कुण्डलाई गोसाईकुण्डको नाले चिनिन्छ । त्रिशुली नदीको मुहानको रूपमा त्रिशुल धारालाई लिइन्छ । भक्तजनहरू यस धारामा त्रिशुल चढाउँदछन् भने वर्षेनी दशहरा र ऋषि तर्पणी अर्थात जनैपूर्णिमामा यस कुण्डमा ठूलो मेला लाग्दछ ।

ख) भैरब कुण्ड

गोसाईकुण्ड कै नजिकमा पर्ने यस कुण्ड गोसाईकुण्डको निकासबाट निस्केको पानीबाट दहको रूप लिई बनेको छ । यस कुण्ड गोसाईकुण्ड जत्तिको फराकिलो रूपमा नभएपनि यस कुण्डमा रहेको पानि निलो र कालो देखिने यो कुण्डको विशेषता रहेको छ । गोसाईकुण्डको स्नान पश्चात यस कुण्डलाई नहेर्नु भन्ने जनधारणा रहेको छ । यस कुण्डमा नहाउने तथा पूजाआजा गरिने चलन भने पाइदैन ।

ग) सरस्वती कुण्ड

भैरब कुण्डको निकासबाट गएको पानीबाट केहि तल बनेको कुण्डलाई सरस्वती कुण्डको नामले चिनिन्छ । यो कुण्ड गोसाईकुण्ड जस्तो फराकिलो चौडा र भैरब कुण्ड जस्तो गाढा निलो र गहिरो रूपमा पानीको मात्र रहेको पाइदैन । यो कुण्ड क्रमश पुरिने जोखिममा रहेको छ ।

घ) सूर्य कुण्ड

गोसाईकुण्डबाट करिब १ घण्टाको पैदल यात्रा पश्चात सूर्य कुण्डमा पुग्न सकिन्छ । नुवाकोट जिल्ला भएर बग्ने तादीखोलाको उदगम स्थलको रूपमा रहेको यस कुण्ड नुहाएर सूर्यको दर्शन गरेपछि मरणोपरान्त स्वर्ग गइन्छ भन्ने जनधारणा रहेको छ ।

ड) पार्वती कुण्ड

सदरमुकाम धुन्चे देखि उत्तर गतलाड गाविसमा रहेको यस कुण्ड परम्परागत रूपमा घनाजंगलको काखमा अवस्थित छ । यस कुण्डलाई स्थानीय भाषामा छेदीड कुण्ड भनिन्छ । यस कुण्डमा जनैपूर्णिमाका दिन मेला लाग्दछ । यस कुण्डमा बोभो नामको जडिबुटी प्रसस्त रहेको र सो बढ्दै गएकोले कुण्ड नै

जोखिममा परेको छ । धुन्चेबाट करिब ३४ कि.मि.को दुरीमा कुण्ड अवस्थित छ । यस कुण्ड सम्म सडक बाटोको सुविधा पुगेको छ ।

च) तातोपानी

चिलिमे गाविसमा पर्ने यस तातोपानी धुन्चेबाट उत्तरी भेगमा पर्ने थाम्बुचेत चिलिमे सम्म मोटरबाटो र करिब ३ घण्टाको पैदलयात्रा पश्चात पुग्न सकिन्छ । यो सम्भवत नेपाल कै ठूलो तातोपानीको रूपमा परिचित छ । यस कुण्डमा स्नान गर्नाले धर्म प्राप्त हुनका साथै चर्म तथा वाथका रोगहरुबाट मुक्त हुने विश्वास रहेको छ । यस कुण्डमा कार्तिक मंसिर र फागुन चैत्रमा मेला लाग्ने गर्दछ ।

छ) उत्तरगया/वेत्रावती

नुवाकोट र रसुवाको सिमावर्ती लहरेपौवा गा.वि.स.को क्षेत्र भित्र रहेको यस क्षेत्र रसुवा जिल्लाको प्रवेशद्वारको रूपमा रहेको छ । गोसाईकुण्ड मुहान गरी बगेको त्रिशुली नदि र फलाखुखोलको संगमस्थल वेत्रावती नै उत्तरगया धामको नामले चिनिन्छ । यहाँ पवित्र धार्मिक स्थल पुरानो राम मन्दिर रहेको छ । यस उत्तरगयामा श्राद्ध गरेर दिएको तर्पन पितृको हातमा पर्ने, पितृ तर्ने विश्वासले माघ महिना र पौषे औंसीमा पितृ भक्तहरु श्राद्ध गर्न यहाँ आउँदछन् । साथै हरिबोधनी एकादशीका दिन ठूलो मेला लाग्ने गर्दछ । त्यस दिन श्रद्धालु भक्तजनहरु फुल बगाउने, तोरण तार्ने कार्य गर्दछन् । नेपाल र भोट विच भएको युद्ध रोक्न सन १९१२ मा यसै स्थानमा सन्धि समेत भएकोले नेपालको इतिहासमा वेत्रावती सन्धिको नामले यो स्थान परिचित रहेको छ ।

ज) रसुवागढी/गुप्तेश्वर महादेव

रसुवा जिल्लाको उत्तरी क्षेत्रमा पर्ने चिनको स्वसासित क्षेत्र तिब्बत सँग सिमाना जोडिएको गाविस टिमुरेमा अवस्थित रहेको रसुवागढी एक महत्पूर्ण ऐतिहासिक स्थल हो । नेपाल र भोट विच युद्ध हुँदाको बचत आफ्नो मातृभूमिको रक्षार्थ निर्माण गरिएको यस किल्लालाई ऐतिहासिक स्थल गढीको रूपमा लिइन्छ । नेपाल र चिनको सडकमार्ग जोडिई व्यापारिक नाकाको रूपमा विकास हुँदै गएको र सोही गढीको क्षेत्रबाट नै मितेरी पुल निर्माण कार्य भैरहेको हुँदा उक्त गढी संकटमा पर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । मितेरी भो.पु. नजिकै केहि माथि पहराको कुनामा सानो गुफामा गुप्तेश्वर महादेव स्वयं प्रकट भएको र दर्शनार्थ एकलै गएमा मनोकांक्षा पुरा हुने जनधारण रहेको छ । जिल्ला सरमुकाम देखि ३० कि.मि. सडकबाटोको दुरीमा रहेको उक्त स्थानमा यातायातको सुविधाका कारण सजिलै पुग्न सकिन्छ ।

झ) कालिकास्थान

काठमाण्डौ देखि धुन्चे (पासाङ ल्हामु मार्ग) मार्गमा पर्ने यस धार्मिक स्थल यस रसुवा जिल्लाको धैवुड गाविसमा पर्दछ । यस कालिकाको मन्दिर टाकुरामा रहेको छ । पौराणिक काल देखि नै हुन सक्ने अनुमान गरिएको कालिका मन्दिरको गुठी समेत रहेको छ । कालिकाको पूजा गरेर बलि दिएमा मनका चाहना पुरा हुने विश्वासमा मानिसहरु यिनै कालिकामाई लाई भोग चढाउने, भाकल गर्ने गर्दछन् ।

ञ) लाडटाङ हिमाल/क्यान्जिन उपत्यका

रसुवा जिल्लाको उत्तरी क्षेत्रमा रहेका लाडटाङ गाविसमा अवस्थित लाडटाङ हिमाल ७२४५ मिटर उचाईको रहेको छ । नेपालको तेस्रो पर्यटन गन्तव्य स्थलको रूपमा परिचित यो हिमालका कारण वर्षेनी यस क्षेत्रमा हजारौ पर्यटकहरु आउने गर्दछन् । हिमालको चौघेरामा रहेका क्यान्जिन उपत्यका विदेशी पर्यटकहरुको प्रमुख आकर्षणको केन्द्रको रूपमा रहेको छ । प्राकृत तथा जैविक विविधताले धनि लाडटाङ क्षेत्रको संरक्षणको लागि यसै हिमालको नामबाट लाडटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज स्थापना भएको छ ।

१.१२. प्रमुख व्यापारिक नाका तथा बजार केन्द्रहरू

रसुवा जिल्लाको मुख्य बजार केन्द्रहरूमा वेत्रावती, कालिकास्थान, पैरेवंशी, मैलुङ, जिवजिवे, धुन्चे, स्याफ्रुवंशी, थाम्बुचेत, टिमुरे रहेका छन् । व्यापारिक नाकाको रूपमा नेपाल र चिनको स्वसासित क्षेत्र तिब्बत जोड्ने रसुवागढी नाका संचालनमा आउने क्रममा रहेको हुँदा चिन र भारत विचमा व्यापार गर्नको लागि सबैभन्दा छोटो मार्ग हुने नाकाको रूपमा यसको अध्ययन भैरहेको कारण भविष्यमा यो नाका नेपालकै एक महत्वपूर्ण नाकाको रूपमा विकास हुन सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ ।

जन्म, विवाह, बसाइँसराइ, मृत्यु र सम्बन्ध विच्छेद जस्ता व्यक्तिगत घटना आफ्नो गा.वि.स.को कार्यालयमा ३५ दिन भित्र दर्ता गराऔं नागरिक हुनुको कर्तव्य पुरा गरौं

व्यक्तिगत घटना दर्ता कहाँ गर्ने ?

जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइँसराइ र सम्बन्धविच्छेद जस्ता व्यक्तिगत घटनाहरू घटेको ३५ दिन भित्र आफु वस्ने गाउँ विकास समितिका स्थानीय पञ्जीकाधिकारी (सचिव) कहाँ गई दर्ता गराउनु पर्दछ ।

कसरी गर्ने ?

गाउँ विकास समितिमा निःशुल्क पाईने फाराम भरी घटना भएको मितिले ३५ दिन भित्र घटना दर्ता गर्न पर्दछ ।

व्यक्तिगत घटना दर्ता कसले गर्ने ?

- जन्म तथा मृत्युको घटना परिवारको मुख्य व्यक्तिले
  - विवाहको घटना पति पत्नि दुवैले
  - सम्बन्ध विच्छेदको घटना पति वा पत्निले
- बसाइँसराइको घटना परिवार भए मुख्य व्यक्तिले र मुख्य व्यक्ति नभए बसाइँसराइ गरी जाने व्यक्तिले

भाग-२ , जनसांख्यिक अवस्था

२.१. गा.वि.स. अनुसार जनसंख्याको स्थिति

क्र.सं.	गा.वि.स.	घर परिवार संख्या	जनसंख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
१	भोर्ले	१,१८४	५,५७०	२,६८३	२,८८७
२	वृदिम	१६१	४२२	२१२	२१०
३	चिलिमे	३४०	१,३७८	६८५	६९३
४	डाँडागाऊँ	४७९	२,१८६	१,०३३	१,१५३
५	धुन्चे	७१४	२,७४४	१,४७५	१,२६९
६	गत्लाड	४००	१,८०५	८८८	९१७
७	गोल्जुड	२६९	९७२	४७१	५०१
८	हाकु	४४३	२,१६९	१,०४९	१,१२०
९	धैवुड	१,१०९	४,९२८	२,३६८	२,५६०
१०	लहरेपौवा	१,०५३	४,५२२	२,०६८	२,४५४
११	लाडटाड	१५२	४१५	१९२	२२३
१२	राम्चे	४८९	२,२६८	१,०९२	१,१७६
१३	सरमथली	८२१	३,९९२	१,८५५	२,१३७
१४	स्याफ्रु	६२१	२,२७१	१,१७२	१,०९९
१५	ठूलोगाऊँ	३१७	१,३५६	६३६	७२०
१६	थुमन	२३९	८६८	४३३	४३५
१७	टिमुरे	१३०	४२३	२१३	२१०
१८	यासाँ	८२०	३,८४४	१,९७३	१,८७१
१९	संस्थागत	३७	१,१६७	९७७	१९०
	जम्मा	९,७७८	४३,३००	२१,४७५	२१,८२५

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.२. गाउँ विकास समिति/वडा, घरधुरी, लिङ्ग अनुसार जनसंख्या

क्र.सं.	गा.वि.स.	वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
१	भोर्ले	१	११८	४९४	२४२	२५२
		२	२०५	९५१	४८०	४७१
		३	२००	९३४	४६४	४७०
		४	१२९	६१६	२९७	३१९
		५	१९८	९७७	४६६	५११
		६	८२	३९२	१८५	२०७
		७	११०	५१०	२३८	२७२
		८	६५	३४३	१५९	१८४
		९	७७	३५३	१५२	२०१
		जम्मा	१,१८४	५,५७०	२,६८३	२,८८७
२	बृद्धिम	१	४०	१०४	४४	६०
		२	१०	२४	१३	११
		३	२५	४९	२४	२५
		४	१८	४५	२२	२३
		५	१०	२८	१६	१२
		६	२४	७८	३६	४२
		७	१६	३९	२५	१४
		८	११	३९	२३	१६
		९	७	१६	९	७
		जम्मा	१६१	४२२	२१२	२१०
३	चिलिमे	१	५०	१६०	७९	८१
		२	४२	१६४	७६	८८
		३	२६	९८	४०	५८
		४	५२	२५५	१३५	१२०
		५	२४	१०४	४९	५५
		६	३७	१२५	६१	६४
		७	४०	१५२	७६	७६
		८	३२	१५१	८१	७०
		९	३७	१६९	८८	८१
		जम्मा	३४०	१,३७८	६८५	६९३
४	डाँडागाउँ	१	४२	१७५	७९	९६
		२	५३	२१३	१०५	१०८
		३	४०	१६८	७०	९८
		४	३०	१४६	७२	७४
		५	३८	२०१	९७	१०४
		६	४६	२४३	१०९	१३४
		७	११३	४८८	२३५	२५३
		८	५५	२१८	१०२	११६
		९	६२	३३४	१६४	१७०

क्र.सं.	गा.वि.स.	वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
		जम्मा	४७९	२,१८६	१,०३३	१,१५३
५	धुन्चे	१	४३	२१७	१०९	१०८
		२	२५	१२३	६२	६१
		३	२३	१२६	६८	५८
		४	३६	१९२	१०६	८६
		५	२५७	९०६	४७५	४३१
		६	२०	८१	४४	३७
		७	२९	१२५	६३	६२
		८	२७२	९३१	५२१	४१०
		९	९	४३	२७	१६
				जम्मा	७१४	२,७४४
६	गतलाड	१	३३	१५८	७८	८०
		२	३४	१४२	७२	७०
		३	२८	१२३	६४	५९
		४	३२	१४१	६८	७३
		५	६८	२७६	१३२	१४४
		६	७६	३४५	१६७	१७८
		७	६३	३११	१५६	१५५
		८	४५	२२७	११०	११७
		९	२१	८२	४१	४१
				जम्मा	४००	१,८०५
७	टिमुरे	१	१४	४७	२८	१९
		२	८	२०	११	९
		३	४	१४	७	७
		४	३३	१०१	५१	५०
		५	२८	८५	४२	४३
		६	१८	६५	३०	३५
		७	७	२३	९	१४
		८	७	२२	१३	९
		९	११	४६	२२	२४
				जम्मा	१३०	४२३
८	यासा	१	१५६	६८३	३५६	३२७
		२	६६	३५१	१८९	१६२
		३	२५	११०	६३	४७
		४	५६	२७२	१४०	१३२
		५	७०	३२०	१५६	१६४
		६	११०	४४०	२०९	२३१
		७	१३५	६२८	३२४	३०४
		८	१३६	६७६	३४५	३३१
		९	६६	३६४	१९१	१७३

क्र.सं.	गा.वि.स.	वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
		जम्मा	८२०	३,८४४	१,९७३	१,८७१
९	धैवुड	१	९५	४२१	१९४	२२७
		२	११८	५२४	२५५	२६९
		३	६०	२९१	१४३	१४८
		४	८९	४२६	१८६	२४०
		५	१८६	७४३	३६६	३७७
		६	७९	३७८	१७९	१९९
		७	१६३	७०१	३४७	३५४
		८	१०७	४९७	२३८	२५९
		९	२१२	९४७	४६०	४८७
				जम्मा	१,१०९	४,९२८
१०	लहरेपौवा	१	२०३	७९,८	३६२	४३६
		२	११०	४५६	२०७	२४९
		३	१०४	४७९	२२४	२५५
		४	१२५	५५९	२५८	३०१
		५	११०	४७३	२१५	२५८
		६	९८	४२२	२०१	२२१
		७	८१	३३८	१५४	१८४
		८	१४९	६४३	२८८	३५५
		९	७३	३५४	१५९	१९५
				जम्मा	१,०५३	४,५२२
११	लाडटाड	१	३०	७४	३३	४१
		२	१०	२७	१५	१२
		३	१०	३७	१७	२०
		४	९	३७	२०	१७
		५	१२	२९	१२	१७
		६	१३	३२	१५	१७
		७	३७	१०६	४३	६३
		८	५	१०	६	४
		९	२६	६३	३१	३२
				जम्मा	१५२	४१५
१२	राम्चे	१	१२	८५	४४	४१
		२	४४	२०७	९४	११३
		३	७८	३४४	१५६	१८८
		४	७१	३१७	१६४	१५३
		५	५५	२६६	१२८	१३८
		६	४९	२४१	११७	१२४
		७	३२	१३६	६१	७५
		८	८२	३५९	१६७	१९२
		९	६६	३१३	१६१	१५२

क्र.सं.	गा.वि.स.	वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
		जम्मा	४८९	२,२६८	१,०९२	१,१७६
१३	सरमथली	१	८५	३७६	१७९	१९७
		२	६३	२९८	१३८	१६०
		३	७६	३६५	१६७	१९८
		४	६४	३३५	१४७	१८८
		५	११५	६१६	२७४	३४२
		६	११३	५९४	२६५	३२९
		७	७३	३२०	१५२	१६८
		८	१२१	५७२	२७६	२९६
		९	१११	५१६	२५७	२५९
				जम्मा	८२१	३,९९२
१४	स्याफ्रु	१	३०	११५	६४	५१
		२	२५	६८	३३	३५
		३	७३	२६२	१३९	१२३
		४	५०	१९७	१०५	९२
		५	५८	२५७	१२१	१३६
		६	२८	१३१	७६	५५
		७	३६	१३५	६४	७१
		८	१७	५९	२९	३०
		९	३०४	१,०४७	५४१	५०६
				जम्मा	६२१	२,२७१
१५	गोल्जुड	१	१४	५३	२८	२५
		२	९	३२	१४	१८
		३	२७	८५	४१	४४
		४	१४	५६	३१	२५
		५	२२	९३	४९	४४
		६	१७	६०	२७	३३
		७	८७	३२०	१५५	१६५
		८	३४	११०	५७	५३
		९	४५	१६३	६९	९४
				जम्मा	२६९	९७२
१६	हाकु	१	३५	१६३	९३	७०
		२	५९	२२१	१११	११०
		३	५८	२८०	१३७	१४३
		४	३६	१६०	७२	८८
		५	४४	२०२	९३	१०९
		६	२४	११७	५५	६२
		७	४१	१९२	९२	१००
		८	९१	५०७	२४४	२६३
		९	५५	३२७	१५२	१७५

क्र.सं.	गा.वि.स.	वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
		जम्मा	४४३	२,१६९	१,०४९	१,१२०
१७	ठूलोगाउँ	१	४०	१८१	७६	१०५
		२	२५	१०९	५१	५८
		३	१९	९०	४६	४४
		४	२९	११०	५३	५७
		५	३२	१४१	७०	७१
		६	३७	१४८	६८	८०
		७	२१	८८	३९	४९
		८	५५	२११	१०७	१०४
		९	५९	२७८	१२६	१५२
		जम्मा	३१७	१,३५६	६३६	७२०
१८	थुमन	१	४०	१८१	७६	१०५
		२	२५	१०९	५१	५८
		३	१९	९०	४६	४४
		४	२९	११०	५३	५७
		५	३२	१४१	७०	७१
		६	३७	१४८	६८	८०
		७	२१	८८	३९	४९
		८	५५	२११	१०७	१०४
		९	५९	२७८	१२६	१५२
		जम्मा	३१७	१,३५६	६३६	७२०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.३. इलाका अनुसार जनसंख्या विभाजन

सि.नं.	इलाका नं	गा.वि.स.	घरधुरी संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला
१	१	धुन्चे	७१४	२,७४४	१,४७५	१,२६९
२		हाकु	४४३	२,१६९	१,०४९	१,१२०
जम्मा			११५७	४९१३	२५२४	२३८९
१	२	यासा	८२०	३,८४४	१,९७३	१,८७१
२		सरमथली	८२१	३,९९२	१,८५५	२,१३७
जम्मा			१६४१	७,८३६	३,८२८	४,००८
१	३	धैवुड	१,१०९	४,९२८	२,३६८	२,५६०
२		भोर्ले	१,१८४	५,५७०	२,६८३	२,८८७
जम्मा			२,२९३	१०,४९८	५,०५१	५,४४७
१	४	लहरेपौवा	१,०५३	४,५२२	२,०६८	२,४५४
२		राम्चे	४८९	२,२६८	१,०९२	१,१७६
जम्मा			१,५४२	६,७९०	३,१६०	३,६३०
१	५	ठूलोगाउँ	३१७	१,३५६	६३६	७२०
२		डाँडागाउँ	४७९	२,१८६	१,०३३	१,१५३
जम्मा			७९६	३,५४२	१,६६९	१,८७३

सि.नं.	इलाका नं	गा.वि.स.	घरधुरी संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला
१	६	गतलाड	४००	१,८०५	८८८	९१७
२		चिलिमे	३४०	१,३७८	६८५	६९३
जम्मा			७४०	३१८३	१५७३	१६१०
१	७	थुमन	३१७	१,३५६	६३६	७२०
२		टिमुरे	१३०	४२३	२१३	२१०
जम्मा			४४७	१७७९	८४९	९३०
१	८	वृद्धिम	१६१	४२२	२१२	२१०
२		लाडटाड	१५२	४१५	१९२	२२३
जम्मा			३१३	८३७	४०४	४३३
१	९	गोल्लुड	२६९	९७२	४७१	५०१
२		स्याफ्रु	६२१	२,२७१	१,१७२	१,०९९
जम्मा			८९०	३२४३	१६४३	१६००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.४. गा.वि.स. अनुसार अपाङ्ग तथा दलित जनसंख्या विवरण

क्र. सं.	गा.वि.स. को नाम		अपाङ्ग								दलित
			शारिरिक	अन्धा	बहिरा	अन्धा-बहिरा	लाटा	सुस्तमन स्थिती	बौद्धिक	बहु	
१	भोर्ले	जम्मा	२५	५	१७	२	४	६	१	७	२८७
		पुरुष	१३	४	८	२	१	४	०	३	१३८
		महिला	१२	१	९	०	३	२	१	४	१४९
२	वृद्धिम	जम्मा	३	०	६	१	१८	०	३	०	०
		पुरुष	३	०	५	१	७	०	२	०	०
		महिला	०	०	१	०	११	०	१	०	०
३	चिलिमे	जम्मा	७	२०	१८	०	४	१	२	१	११
		पुरुष	६	१०	५	०	०	०	१	०	५
		महिला	१	१०	१३	०	४	१	१	१	६
४	डाँडागाऊँ	जम्मा	१०	७	४	०	१०	१	१	०	१०
		पुरुष	२	६	३	०	६	०	१	०	५
		महिला	८	१	१	०	४	१	०	०	५
५	धुन्चे	जम्मा	१४	४	५	१	२	१	०	२	६२
		पुरुष	११	२	४	१	१	०	०	१	२४
		महिला	३	२	१	०	१	१	०	१	३८
६	गत्लाड	जम्मा	२०	१६	८	२	६	४	२	१३	४७
		पुरुष	१२	६	१	१	३	२	२	९	२८
		महिला	८	१०	७	१	३	२	०	४	१९
७	गोल्लुड	जम्मा	६	१०	४	१	६	०	१	४	१९
		पुरुष	४	५	०	०	३	०	१	२	८
		महिला	२	५	४	१	३	०	०	२	११

क्र. सं.	गा.वि.स. को नाम		अपाङ्ग								दलित
			शारिरिक	अन्धा	वहिरा	अन्धा-वहिरा	लाटा	सुस्तमन स्थिती	बौद्धिक	वहु	
८	हाकु	जम्मा	५	१	०	०	१	०	०	२	२३
		पुरुष	४	५	०	०	३	०	१	२	१०
		महिला	१	१	०	०	०	०	०	२	१३
९	धैवुड	जम्मा	५४	२०	२१	३	५	७	३	७	४४६
		पुरुष	३२	११	११	१	३	६	३	४	२१७
		महिला	२२	९	१०	२	२	१	०	३	२२९
१०	लहरेपौवा	जम्मा	७०	१०	३२	१	१८	१६	२	१४	३३१
		पुरुष	३९	४	१५	१	९	७	०	८	१७५
		महिला	३१	६	१७	०	९	९	२	६	१५६
११	लाडटाड	जम्मा	९	८	१५	१	६	०	०	३	०
		पुरुष	६	६	११	०	३	०	०	२	०
		महिला	३	२	४	१	३	०	०	१	०
१२	राम्चे	जम्मा	८	८	१	०	६	०	०	१	०
		पुरुष	६	५	०	०	५	०	०	०	०
		महिला	२	३	१	०	१	०	०	१	०
१३	सरमथली	जम्मा	३९	२१	१९	२	९	५	३	१	११७
		पुरुष	२९	१४	१०	१	७	३	३	०	६६
		महिला	१०	७	९	१	२	२	०	१	५१
१४	स्याफ्रु	जम्मा	८	४	७	०	१३	१	२	१	२३
		पुरुष	५	२	४	०	४	०	२	१	१०
		महिला	३	२	३	०	९	१	०	०	१३
१५	ठूलोगाऊँ	जम्मा	२१	६	११	१	५	४	३	६	९७
		पुरुष	११	२	४	१	२	३	२	१	५६
		महिला	१०	४	७	०	३	१	१	५	४१
१६	थुमन	जम्मा	३	५	५	१	२	२	५	२०	०
		पुरुष	०	२	४	०	१	०	३	१६	०
		महिला	३	३	१	१	१	२	२	४	०
१७	टिमुरे	जम्मा	३	३	१	०	७	०	०	२	०
		पुरुष	१	२	०	०	४	०	०	१	०
		महिला	२	१	१	०	३	०	०	१	०
१८	यासाँ	जम्मा	१७	१६	३	१	८	०	०	६	१२०
		पुरुष	९	१२	१	१	३	०	०	२	६०
		महिला	८	४	२	०	५	०	०	४	६०
१९	संस्थागत	जम्मा	२१	१०	१	०	०	७	०	१	-
		पुरुष	२०	५	१	०	०	५	०	१	-
		महिला	१	५	०	०	०	२	०	०	-

क्र. सं.	गा.वि.स. को नाम	अपाङ्ग								दलित
		शारिरिक	अन्धा	वहिरा	अन्धा-वहिरा	लाटा	सुस्तमन स्थिती	बौद्धिक	वहु	
	कुल जम्मा	३४३	१७४	१७८	१७	१३०	५५	२८	९१	१५९३
	पुरुष	२१३	९८	८७	१०	६३	३०	२०	५१	७९४
	महिला	१३०	७६	९१	७	६७	२५	८	४०	७९९

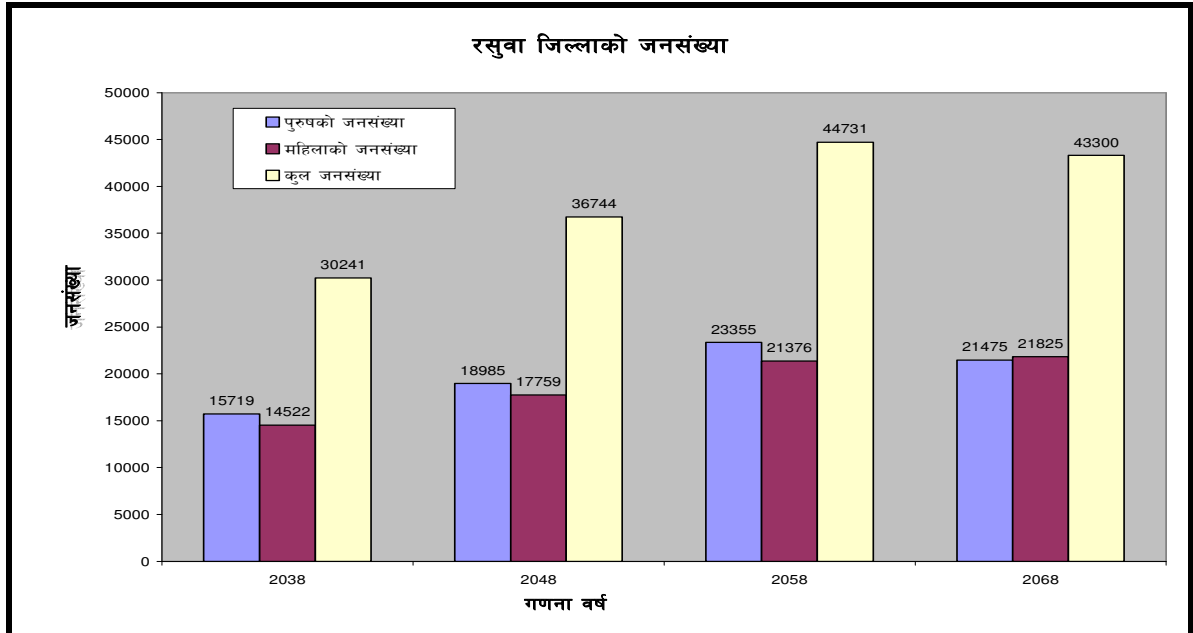
श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.५. रसुवा जिल्लाको लिङ्ग अनुसार जनसंख्या

क्र.सं	विवरण	वि.सं. २०३८		वि.सं. २०४८		वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८	
		मान	प्रतिशत	मान	प्रतिशत	मान	प्रतिशत	मान	प्रतिशत
१	पुरुषको जनसङ्ख्या	१५७१९	५२.०	१८९८५	५१.६७	२३३५५	५२.२१	२१४७५	४९.६०
२	महिलाको जनसङ्ख्या	१४५२२	४८.०	१७७५९	४८.३३	२१३७६	४७.७९	२१८२५	५०.४०
	कुल जनसङ्ख्या	३०२४१	१००	३६७४४	१००	४४७३१	१००	४३३००	१००

स्रोत : केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

Figure 3 : Population by sex in various Censuses of Rasuwa District

२.६ जनघनत्व, लैंगिक अनुपात, परिवारसङ्ख्या र औषत परिवारसङ्ख्या

क्र.स	विवरण	एकाइ	२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
१	कुल जनघनत्व	सङ्ख्या /व.कि.मि.	१९.६	२३.८०	२९.०	२८
२	लैंगिक अनुपात	अनुपात	१०८.२४	१०६.९०	१०९.२६	९८.४०
३	कुल परिवारसङ्ख्या	संख्या	५७९१	७१९५	८६९६	९७७८
४	औषत परिवारसङ्ख्या	जना/परिवार	५.२०	५.१०	५.१४	४.४३

स्रोत : केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.७ जनसंख्या सम्बन्धि अन्य विवरणहरू (२०६८)

क्र.स	विवरण	एकाइ	मान	कैफियत
१	वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	-०.३	
२	नेपालको कुल जनसंख्यामा जिल्लाको अंश	प्रतिशत	०.१६	
३	प्रत्येक गा.वि.स.को औषत जनसंख्या	संख्या	२४०५	कुल नसंख्या/१८
४	शहरी जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	०	
५	ग्रामिण जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	४३३००	
६	विदेश गएकाहरूको कुल जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	३१२८	
७	औषत आयु-दुवै **	वर्ष	५४.७५	
७.१	औषत आयु-पुरुष **	वर्ष	५५.३५	
७.२	औषत आयु-महिला **	वर्ष	५४.१६	
८	फेमिनिटी अनुपात (Feminity Ratio)	अनुपात	१०१.६२	
९ ९.१	अपाङ्गको	जम्मा जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	१०१६
९.२		-पुरुष जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	५७२
		-महिला जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	४४४
१० १०.१	विवाह गर्ने: औषत उमेर - पुरुष	वर्ष	२२.२४	
	- महिला	वर्ष	१९.४०	
११	१०-१४ वर्षका विवाहित जनसङ्ख्या	प्रतिशत	४.६७	
१२	५ वर्ष मुनिको जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	३७५५ (८.६७ %)	
१२.१	७५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	११४३	
१३	कुल आश्रित अनुपात (Total Dependency Ratio)	प्रतिशत	७९.६३	
१३.१	बाल आश्रित अनुपात (Child Dependency Ratio)	प्रतिशत	६१.१२	
१३.२	वृद्ध आश्रित अनुपात (Aged Dependency Ratio)	प्रतिशत	१८.५२	
१४	मातृ-शिशु अनुपात (Child-MotherRatio)	अनुपात	५२०	प्रति हजार
१५	वि.स. २०५८ देखि २०६८ सम्मको जनसङ्ख्या परिवर्तन	प्रतिशत	-३.३०	
१६	महिला घरमुली रहेको परिवारसङ्ख्या	प्रतिशत	४.७	
१७	पुरुष घरमुली रहेको परिवारसङ्ख्या	प्रतिशत	९५.३	

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।
** Nepal Human Development Report 2004, UNDP.

२.८ विभिन्न उमेर समूहगत जनसांख्यिक विवरण (२०६८)

विवरण	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
बालबालिकाको जनसंख्या (Children) (<5 Yrs.)	३,७५५	८.६७	१,९१०	८.८९	१,८४५	८.४५
१० वर्ष माथिको जनसंख्या (Economically Active Population)	३४६०१	७९.९१	१७१७९	८०.००	१७४२२	७९.८३
१०-५९ वर्षको जनसंख्या (Working Aged Population)	३०१३८	६९.६०	१४८६५	६९.२२	१५२७३	६९.९८
१५ वर्षमुनीको जनसंख्या (Dependent Child Population)	१४,७३३	३४.०३	७,२५५	३३.७८	७,४७८	३४.२६
किशोर किशोरीको संख्या(१०-१९वर्ष)	१०५५५	२४.३८	५१५०	२३.९८	५४०५	२४.७७
१५-४९ वर्षको महिलाको संख्या (Females of Reproductive Age)	-	-	-	-	१०५१४	४८.१७
६० वर्षमाथिको जनसंख्या (Dependent Adult Population)	४४६३	१०.३१	२३१४	१०.७८	२१४९	९.८५
७५ वर्षमाथिको जनसंख्या (Elder Population)	११४३	२.६४	५९०	२.७५	५५३	२.५३

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.९ जनसङ्ख्याको आधारमा परिवारको वनावट (२०६८)

क्र.सं.	परिवारको आकार	परिवारसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
१	१ जना मात्र भएको	७९९	८.१७	७९९	१.८५
२	२ जना मात्र भएको	१३५८	१३.८९	२७१६	६.२७
३	३ जना मात्र भएको	१४६०	१४.९३	४३८०	१०.१२
४	४ जना मात्र भएको	१७४१	१७.८१	६९६४	१६.०८
५	५ जना मात्र भएको	१७३२	१७.७१	८६६०	२०.००
६	६ जना मात्र भएको	१३३५	१३.६५	८०१०	१८.५०
७	७ जना मात्र भएको	६१७	६.३१	४३१९	९.९७
८	८ जना मात्र भएको	३६३	३.७१	२९०४	६.७१
९	९ जना वा सो भन्दा बढी भएको	३७३	३.८१	४५४८	१०.५०
	जम्मा	९७७८	१००	४३३००	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.१० अपाङ्गताको किसिम अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या - २०६८

क्र.सं	विवरण	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	शारिरिक अपाङ्ग (Physical Disable)	३४३	१३०	४७३	३२.४०
२	अन्धा (Blind)	१७४	७६	२५०	१७.१२
३	बहिरा (Deaf)	१७८	९१	२६९	१८.४२
४	अन्धा-बहिरा (Deaf-Blind)	१७	७	२४	१.६४
५	लाटो (Speech Problem)	१३०	६७	१९७	१३.४९
६	सुस्त:मनस्थिती(Mentally Disable)	५५	२५	८०	५.४८
७	Intellectual Disable	२८	८	३६	२.४७
८	बहुअपाङ्गता(Multiple Disability)	९१	४०	१३१	८.९७
	जम्मा अपाङ्ग (Total Disable)	१०१६	४४४	१४६०	१००
	प्रतिशत	६९.५९	३०.४१	१००	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.११ उमेर समूह अनुसार वैवाहिक स्थितिको जनसङ्ख्या - २०६८

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
<१० वर्ष	६०	२६८	३२८	१.४६
१०-१४ वर्ष	४६१	१५६२	२०२३	८.९९
१५-१९ वर्ष	३७५२	६२४८	१००००	४४.४२
२०-२४ वर्ष	४४०२	२८४०	७२४२	३२.१७
२५-२९ वर्ष	१५४०	६००	२१४०	९.५१
३०-३४ वर्ष	३६६	१३८	५०४	२.२४
३५-३९ वर्ष	१२२	५०	१७२	०.७६
४०-४४ वर्ष	३७	२५	६२	०.२८
४५-४९ वर्ष	१४	५	१९	०.०८
>५० वर्ष	११	१०	२१	०.०९
जम्मा	१०७६५	११७४६	२२५११	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

नोट : वैवाहिक स्थिती सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण दश वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहको जनसङ्ख्याको मात्र हो । दश वर्ष भन्दा कम उमेरमा विवाह गर्नेहरुको सङ्ख्या मात्र पनि जनगणनाको क्रममा सङ्कलन गरिएकोले सो समेत संलग्न गरिएको छ । उल्लेखित उमेर व्यक्तिको पहिलोपटक विवाह हुँदाको उमेर हो ।

२.१२ उमेर समूह र लिंग अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या (२०६८)

उमेर समूह	जनसङ्ख्या					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सबै उमेरका	४३३००	१००	२१४७५	१००	२१८२५	१००
०-४ वर्ष	३७५५	८.६७	१९१०	८.८९	१८४५	८.४५
५-९ वर्ष	४९४४	११.४२	२३८६	११.११	२५५८	११.७२
१०-१४ वर्ष	६०३४	१३.९४	२९५९	१३.७८	३०७५	१४.०९
१५-१९ वर्ष	४५२१	१०.४४	२१९१	१०.२०	२३३०	१०.६८
२०-२४ वर्ष	३१४०	७.२५	१४२०	६.६१	१७२०	७.८८
२५-२९ वर्ष	३१४२	७.२६	१५८०	७.३६	१५६२	७.१६
३०-३४ वर्ष	२५६३	५.९२	१२४५	५.८०	१३१८	६.०४
३५-३९ वर्ष	२४९९	५.७७	१२०२	५.६०	१२९७	५.९४
४०-४४ वर्ष	२४८८	५.७५	१२३०	५.७३	१२५८	५.७६
४५-४९ वर्ष	२१७०	५.०१	११४१	५.३१	१०२९	४.७१
५०-५४ वर्ष	२०९९	४.८५	१०९२	५.०९	१००७	४.६१
५५-५९ वर्ष	१४८२	३.४२	८०५	३.७५	६७७	३.१०
६०-६४ वर्ष	१४२१	३.२८	७४७	३.४८	६७४	३.०९
६५-६९ वर्ष	१०४१	२.४०	५२५	२.४४	५१६	२.३६
७०-७४ वर्ष	८५८	१.९८	४५२	२.१०	४०६	१.८६
७५-७९ वर्ष	५८५	१.३५	३००	१.४०	२८५	१.३१
८०-८४ वर्ष	३३४	०.७७	१७३	०.८१	१६१	०.७४
८५-८९ वर्ष	१५७	०.३६	७८	०.३६	७९	०.३६
९०-९४ वर्ष	४९	०.११	२९	०.१४	२०	०.०९
९५ वर्ष भन्दा माथि	१८	०.०४	१०	०.०५	८	०.०४

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

नोट : १) जनसङ्ख्या सम्वन्धी तथ्याङ्कहरू अक्सर वसोवास (Usual Residency) का परिभाषा (गणना समय भन्दा अगाडी एक वर्षको कमिमा ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय वसोवास गरेको स्थान) अनुसार De-Jure Count विधि प्रयोग गरी सङ्कलन गरिएको हो । आफ्नो स्थायि घरपरिवार जहाँ भए पनि ६ महिना वा सो भन्दा बढी समय जिल्लावाहिर वा जिल्लाभित्रकै अन्य स्थानमा वसोवास गर्ने व्यक्ति जहाँ वसेको छ त्यहिंवाट गणनामा समावेश गरिएको छ ।

२.१३ धर्म अनुसार जिल्लाको जनसङ्ख्या (२०६८)

धर्म	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
हिन्दु	५६३६	५३५२	१०९८८	२५.३८
बौद्ध	१४८१८	१५४७२	३०२९०	६९.९५
इस्लाम	७	२	९	०.०२
किराँत	४	२	६	०.०१
क्रिस्चियन	९२९	९३३	१८६२	४.३०
प्रकृति	१७	१४	३१	०.०७
वन	१	०	१	०.००
जैन	०	०	०	०.००
वहाई	०	०	०	०.००
सिख	०	०	०	०.००
अन्य	६३	५०	११३	०.२६
जम्मा	२१४७५	२१८२५	४३३००	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.१४. जिल्लाको जातिगत जनसङ्ख्या (२०६८)

	Total	Male	Female
Total	43,300	21,475	21,825
Tamang	29,782	14,620	15,162
Brahman - Hill	6,525	3,182	3,343
Gurung	1,335	629	706
Chhetree	1,084	647	437
Newar	1,012	520	492
Ghale	1,009	485	524
Kami	817	398	419
Magar	571	299	272
Damai/Dholi	457	227	230
Hyolmo	101	48	53
Sherpa	56	33	23
Badi	54	27	27
Rai	44	32	12
Tharu	42	36	6
Thakuri	42	36	6
Yadav	35	31	4
Gharti/Bhujel	34	21	13
Brahman - Tarai	30	18	12
Hajam/Thakur	20	12	8

	Total	Male	Female
Teli	16	14	2
Limbu	14	8	6
Dashnami/Sanyasi	13	12	1
Others	154	100	54
Dalit Others	17	8	9
Terai Others	36	32	4

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

२.१५. जिल्लाको मातृभाषा अनुसारको जनसङ्ख्या (२०६८)

		Male	Female
Total	43,300	21,475	21,825
Tamang	29,168	14,311	14,857
Nepali	11,659	5,801	5,858
Tibetan	743	377	366
Gurung	469	226	243
Newari	319	187	132
Sherpa	264	130	134
Maithili	151	123	28
Magar	135	89	46
Ghale	84	37	47
Hyalmo/Yholmo	72	35	37
Tharu	33	28	5
Bhojpuri	28	21	7
Rai	25	20	5
Doteli	25	25	0
Sign Language	16	8	8
Limbu	13	7	6
Hindi	11	7	4
Others	36	21	15
Not Reported	49	22	27

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

वन, वनस्पती, जीवजन्तुको संरक्षण गरौं,
जैविक विविधता संरक्षणमा मद्दत पुऱ्याऔं ।

जिल्ला विकास समिति, रसुवा

भाग- ३ सामाजिक क्षेत्र

३.१ शिक्षा

सार संक्षेप

पूर्व-प्राथमिकदेखि स्नातक तहसम्मको अध्यापन हुने शैक्षिक संस्थाहरु रहेको यस जिल्लाको समग्र साक्षारता दर (५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहको जनसंख्याको) ५३.६ प्रतिशत र पुरुष तथा महिलाको साक्षारता दर क्रमशः ६०.९ र ४६.५ प्रतिशत रहेको छ। विद्यालयको सबै तहमा विद्यार्थि-शिक्षक अनुपात २४.१३ (प्रत्येक २४ जना विद्यार्थि बराबर एक शिक्षक) तथा शिक्षक-विद्यालय अनुपात ३.६३ (एक विद्यालय बराबर करिब ४ जना शिक्षक) रहेको छ। जिल्लाको प्रति हजार जनसङ्ख्या बराबर २.९१ वटा विद्यालयहरु पर्दछन्। आर्थिक वर्ष २०६७/६८ सम्म कुल १०३ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु, ८ वटा संस्थागत विद्यालयहरु ८ वटा उच्च-माध्यमिक विद्यालयहरु र दुई वटा क्याम्पस सञ्चालनमा रहेको तथ्याङ्क छ। सामुदायिक विद्यालयहरुमा सबै तहमा गरी कुल ५११ शिक्षकहरु अध्यापनरत छन् भने १५५३४ जना विद्यार्थिहरु अध्ययनरत छन्।

रसुवा जिल्लाको शैक्षिक अवस्था

३.१.१ आधारभूत शैक्षिक विवरणहरु

क्र.सं.	विवरण	इकाइ	मान	कैफियत
१	समग्रसाक्षारता दर (<i>Overall Literacy Rate</i>)	प्रतिशत	५३.६	
१.१	पुरुष साक्षारता दर	प्रतिशत	६०.९	
१.२	महिला साक्षारता दर	प्रतिशत	४६.५	

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग।

३.१.२. ५ वर्ष र सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको शैक्षिक अवस्था

	लेखपढ गर्न जान्ने		पढ्न मात्र जान्ने		लेख्न पढ्न नजान्ने		नभनेको		जम्मा	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
पुरुष	११,९०६	६०.८५	५८६	३.००	७,०६५	३६.११	८	०.०४	१९,५६५	१००
महिला	९,२९१	४६.५०	५७०	२.८५	१०,०८३	५०.४७	३६	०.१८	१९,९८०	१००
जम्मा	२१,१९७	५३.६०	१,१५६	२.९२	१७,१४८	४३.३६	४४	०.११	३९,५४५	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग।

३.१.३. ५ वर्ष र सो भन्दा मथिको साक्षर जनसंख्याले उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तह

५ वर्ष वा सो भन्दा मथिको जनसंख्या	शैक्षिक तह उत्तिर्ण गरेको जनसंख्या										अनौपचारिक शिक्षा	तह उल्लेख नभएको	जम्मा	
	सुरुवात	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक	माध्यमिक (९-१०)	एस.एल.सी. वा सो सरह	प्रविणता तह वा सो सरह	स्नातक वा सो सरह	स्नातकोत्तर वा सो सरह	अन्य	संख्या			प्रतिशत	
जम्मा	३९,५४५	९१४	१०,३१०	४,५४८	१,९७६	१,८८८	१,१४२	३३३	९४	३०	५११	१०१	२१,८४७	५५.२५
पुरुष	१९,५६५	४५५	५,५२६	२,५३१	१,०९५	१,२०१	६९६	२५५	७५	२३	३११	५९	१२,२२७	६२.४९
महिला	१९,९८०	४५९	४,७८४	२,०१७	८८१	६८७	४४६	७८	१९	७	२००	४२	९,६२०	४८.१५

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

३.१.४ विद्यालयको संख्या

किसिम	विद्यालय				जम्मा
	प्रावि	निमावि	मावि	उमावि	
सामुदायिक	६६	१८	९	१०	१०३
संस्थागत	३	२	३	०	८
जम्मा	६९	२०	१२	१०	१११

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा

३.१.५. शिक्षक दरवन्दी

तह	दरवन्दी	राहत	जम्मा
प्रावि	३५६	२४	३८०
निमावि	५३	२०	७३
मावि	३८	२०	५८
जम्मा	४४७	६४	५११

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा

३.१.६. लिङ्गगत विद्यार्थी विवरण

तह	छात्रा	छात्र	जम्मा
पूर्व प्रावि/वालविकास	७९८	९२८	१७२६
आधारभूत (१-८)	५७००	५३३२	११०३२
मावि (९-१२)	१४५९	१३१७	२७७६
जम्मा	७९५७	७५७७	१५५३४

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा

३.१.७. रसुवा जिल्लाको समग्र शैक्षिक स्थिति

क.सं.	सूचकहरू	आब २०६९/०७० को उपलब्धि	विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम लक्ष्य	
			२०११/१२	२०१५/१६
१	सहजै देखिने भर्ना दर बालविकास/पूर्वप्रावि	६९.५	७७	९९
२	खूद भर्नादर प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा	४०.५		८०
३	बालविकासको अनुभवबाट कक्षा १ मा भर्ना भएका	५९	५१	
३	सहजै देखिने प्रवेश दर कक्षा-१(GIR)	१२९.२	१३७	१२३
४	खूद भर्ना दर कक्षा-१(NIR)	९६.१	८८	१००
	सहजै देखिने भर्ना दर			
१	सहजै देखिने भर्ना दर प्राथमिक तह	१२१.२		
२	सहजै देखिने भर्ना दर निमा तह	१०४.४		
३	सहजै देखिने भर्ना दर आधारभूत तह	११५.७	१३०	
४	सहजै देखिने भर्ना दर माध्यमिक तह	८५.७		
५	सहजै देखिने भर्ना दर उच्च माध्यमिक तह	४१.१		
६	सहजै देखिने भर्ना दर माध्यमिक तह(९-१२)	६२.३	५२	८३
	खूद भर्ना दर			
१	खूद भर्ना दर प्राथमिक तह	९७.२		१००
२	खूद भर्ना दर निमा तह	८०.८		
३	खूद भर्ना दर आधारभूत तह	९१.९	८०	
४	खूद भर्ना दर माध्यमिक तह	५३.२		
५	खूद भर्ना दर उच्च माध्यमिक तह	९.६		
६	खूद भर्ना दर माध्यमिक तह(९-१२)	३०.३	२४	
	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात			
१	प्राथमिक विद्यालय (सामुदायिक)	१:१७		
२	निम्न माध्यमिक विद्यालय (सामुदायिक)	१:४०		
३	आधारभूत सामुदायिक	१:२०	३९	
४	माध्यमिक सामुदायिक (९-१०)	१:३६	३२	
	कक्षा दोहोचाउने दर			
१	कक्षा-१	२१.२	५	
२	कक्षा-८	३.२	६	
३	कक्षा-९-१०	२.४		
	छात्राहरूको प्रतिशत			
१	प्राथमिक तह (सामुदायिक र संस्थागत)	५२.५७		५०.५
२	निम्न माध्यमिक तह (सामुदायिक र संस्थागत)	५०.६३		
३	आधारभूत तह (सामुदायिक र संस्थागत)	५१.९५		
४	माध्यमिक तह (सामुदायिक र संस्थागत)	५१.९२		

क्र.सं.	सूचकहरु	आब २०६९/०७० को उपलब्धि	विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम लक्ष्य	
			२०११/१२	२०१५/१६
५	उच्च माध्यमिक तह(सामुदायिक र संस्थागत)	४९.९७		
६	माध्यमिक तह (सामुदायिक र संस्थागत(९-१२)	५१.१६		
	केहि अन्य सूचकहरु			
१	एस.एल.सी. उत्तिर्ण	१९.२३	६७	७५
२	जम्मा साक्षरता दर उमेर समूह ६+ वर्ष	५९.९*	८०	९०
३	साक्षरता दर उमेर समूह ६+ वर्ष पुरुष	६७.९५*		
४	साक्षरता दर उमेर समूह ६+ वर्ष महिला	५२.४१*		

स्रोत: जि.शि.का. Flash report 2069/070, * राष्ट्रिय जनगणना २०६८

३.१.८. रसुवा जिल्ला स्थित सामुदायिक विद्यालयका दरबन्दी र राहातमा कार्यरत शिक्षकहरुको विवरण

	जम्मा दरबन्दी	दरबन्दिमा कार्यरत		दरबन्दि स्थायी		दरबन्दि अस्थायी		श्रेणीगत स्थायी शिक्षक			राहत अनुदान प्राप्त शिक्षक		
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	प्र.	द्वि	तृ.	जम्मा	महिला	पुरुष
सामुदायिक प्रा.वि.	३५६	९४	२६२	२५	१७६	६९	८६	९	९०	१०१	२४	१८	६
सामुदायिक नि.मा.वि.	५३	४	४९	१	२७	३	२१	१	१४	१३	२०	१६	४
सामुदायिक मा.वि.	३८	१	३७	०	२२	१	१५	०	९	१३	२०	१	१९
जम्मा	४४७	९९	३४८	२६	२२५	७३	१२२	१०	११३	१२७	६४	३५	२९

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा, २०७१

३.१.९. एस.एल.सी. नतिजा विवरण (२०७०) :-

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	नियमित					एकजास्टेड						
		सम्मिलत	विशिष्ट	प्रथम	द्वितीय	तृतीय	जम्मा पास	पास प्रतिशत	सम्मिलत	द्वितीय	तृतीय	जम्मा पास	पास प्रतिशत
१	श्री हाइल्याण्ड आ मा वि, धुन्चे	१६	१	९	५	०	१५	९३.७५	०			०	०.००
२	श्री गौतमबुद्ध मा.वि., फाम्चेत	६		३	१	०	४	६६.६७	६	१		१	१६.६७
३	श्री नवविजयी महेन्द्र मा.वि. भलायडाडा	३२		२	१६	१	१९	५९.३८	११	३	२	५	४५.४५
४	श्री सूनधारा उ.मा.वि., धारापानी रसुवा	२०		२	७	०	९	४५.००	१०	१	०	१	१०.००
५	श्री नमूना एभरग्रीन आ मा वि, धुन्चे	७		०	३	०	३	४२.८६	०			०	०.००
६	श्री नीलकण्ठ नमुना उ.मा.वि., जिवजिवे	४९		९	११	१	२१	४२.८६	३६	६	५	११	३०.५६
७	श्री ग्रीन गार्डेन ई बो स्कूल, कालिकास्थान	७		१	२	०	३	४२.८६	०			०	०.००

जिल्ला दस्तुगत विवरण (जिल्ला पार्श्व चित्र) २०७१

जिल्ला विकास समिति, रसुवा

८	श्री सेतीदेवी उ.मा.वि., धुसेनी	४५	२	१०	३	१५	३३.३३	२०	१	०	१	५.००	
९	श्री नीलकण्ठ उ.मा.वि., बोगटीटार	७७	६	१४	२	२२	२८.५७	८८	५	३	८	९.०९	
१०	श्री श्यामेवाङ्गफेल उ.मा.वि.,स्याफ्रुवेशी	५२	३	१०	१	१४	२६.९२	१६	०	०	०	०.००	
११	श्री सेतीभुमे मा.वि.,राम्चे	१२	१	२	०	३	२५.००	५	०	०	०	०.००	
१२	श्री कालिका हिमालय उ.मा.वि., कालिकास्थान	८७	७	१४	०	२१	२४.१४	४७	७	२	९	१९.१५	
१३	श्री डांडागाउँ उ.मा.वि., डांडागाउँ	५५	४	८	१	१३	२३.६४	२५	५	०	५	२०.००	
१४	श्री निकुंभुमे उ.मा.वि.,सरमथली	५१	०	७	३	१०	१९.६१	१९	१	२	३	१५.७९	
१५	श्री भुमेदेवी मा.वि., ठुलोगाउँ	१८	१	२	०	३	१६.६७	५	०	०	०	०.००	
१६	श्री रसुवा उ.मा.वि., धुन्चे	४९	२	४	२	८	१६.३३	३४	०	०	०	०.००	
१७	श्री बागेश्वरी मा.वि., भोर्ले	२९	०	३	०	३	१०.३४	११	०	०	०	०.००	
१८	श्री गोसाईकूण्ड मावि, सर्सु	२९	०	३	०	३	१०.३४	१०	०	०	०	०.००	
१९	श्री पार्वतीकूण्ड उ.मा.वि., गोल्जुड	४०	१	३	०	४	१०.००	२१	०	०	०	०.००	
२०	श्री हांकू मावि, ठुलोहांकू	१५	०	१	०	१	६.६७	०	०	०	०	०.००	
२१	श्री कालिका हिमालय उ.मा.वि., खुला	३३	०	२	०	२	६.०६	६	०	०	०	०.००	
२२	श्री नारायण मावि,लाडवू यासा	११	०	०	०	०	०.००	०	०	०	०	०.००	
२३	श्री नेपाल राष्ट्रिय मावि, गत्लाड	२४	०	०	०	०	०.००	२१	१	१	१	४.७६	
	कुल जम्मा	७६४	१	५३	१२८	१४	१९६	२५.६५	३९१	३१	१४	४५	११.५१

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा,२०७१

३.१.१०. सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको विवरण :(२०६९/७० सम्म)

क्र.स.	सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको नाम	ठेगाना	परिचालक
१	राम्चे सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	राम्चे	
२	रसुवा गढी सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	टिमुरे-८	
३	वृद्धिम सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	वृद्धिम - ६	
४	लाडटाड सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	लाडटाड - ६	
५	सेमसु सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	स्याफ्रु	
६	थुमन सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	थुमन - २	
७	गणेश हिमाल सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	चिलिमे - ६	

८	गोलजुड सामुदायिक अध्यन केन्द्र	गोलजुड - ७
९	गत्लाड सामुदायिक अध्यन केन्द्र	गत्लाड - १
१०	धुन्चे सामुदायिक अध्यन केन्द्र	धुन्चे
११	हाकु सामुदायिक अध्यन केन्द्र	हाकु
१२	धैवुड सामुदायिक अध्यन केन्द्र	धैवुड - ६
१३	दुप्चेश्वरी सामुदायिक अध्यन केन्द्र	भोर्ले - ४
१४	सरमथली सामुदायिक अध्यन केन्द्र	सरमथली - ७
१५	गणेश भुमि सामुदायिक अध्यन केन्द्र	यासा
१६	लहरेपौवा सामुदायिक अध्यन केन्द्र	लहरेपौवा
१७	भूमीदेवि सामुदायिक अध्यन केन्द्र	ठूलोगाउँ - ५
१८	डाँडागाउँ सामुदायिक अध्यन केन्द्र	डाँडागाउँ -

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा

३.१.११. गा.वि.स. अनुसार साक्षरता दर

क्र.सं.	गा.वि.स.	साक्षर जनसंख्या %			निरक्षर जनसंख्या %		
		पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
१	भोर्ले	४६.१	२४.४	३५.३	५३.९	७५.६	६४.७
२	वृद्धिम	२३.३	११.८	१७.६	७६.६	८८.२	८२.४
३	चिलिमे	२७.६	८.७	१८.८	७२.४	९१.३	८१.२
४	डाँडागाउँ	५२.०	२९.८	४१.२	४८.०	७०.२	५८.८
५	धुन्चे	५७.७	३६.७	४८.८	४२.३	६३.३	५१.२
६	गत्लाड	२९.०	१४.२	२१.९	७१.०	८५.८	७८.१
७	गोलजुड	३५.९	१५.७	२७.७	६४.१	८४.३	७२.३
८	हाकु	२१.७	७.८	१५.२	७८.३	९२.२	८४.८
९	धैवुड	६२.५	४२.८	५२.६	३७.५	५७.२	४७.४
१०	लहरेपौवा	५९.३	४०.४	४९.८	४०.७	५९.६	५०.२
११	लाडटाड	४१.३	१२.६	२५.९	५८.७	८७.४	७४.१
१२	राम्चे	१४.३	५.४	१०.१	८५.७	९४.६	८९.९
१३	सरमथली	३९.१	१९.२	२९.१	६०.९	८०.८	७०.९
१४	स्याफ्रु	५६.७	३१.५	४५.१	४३.४६	६८.५	५४.९

१५	ठूलोगाउँ	५४.०	३८.३	४५.९	४६.०	६१.७	५४.१
१६	थुमन	३६.०	२१.३	२९.३	६४.०	७८.७	७०.७
१७	टिमुर	४४.७	२२.८	३४.४	५५.३	७७.२	६५.६
१८	यासा	२१.६	८.७	१५.५	७८.४	९१.३	८४.५
	रसुवा	४२.५	२४.५	३४.०	५७.५	७५.५	६६.०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

३.१.१२ शैक्षिक संस्थाहरुको पहुँच अनुसार स्थानीय निकायहरुको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	प्रा.वि. भएका गा.वि.स.	१८	१००	सबै
२	नि.मा. वि. भएका गा.वि.स.	८	४४.४	गत्लाड, थुमन, स्याफ्रु, टिमुरे, हाकु, राम्चे, सरमथली र लहरेपौवा
३	मा. वि. भएका गा.वि.स.	११	६१.११	गोलजुड, डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ, स्याफ्रु, धैवुड, धुन्चे, भोर्ले, सरमथली र लहरेपौवा यासा, हाकु
४	उच्च मा. वि. भएका गा.वि.स.	८	४४.४४	धैवुड, धुन्चे, लहरेपौवा, गोलजुड, स्याफ्रु, भोर्ले, सरमथली र डाँडागाउँ
५	क्याम्पस भएका गा.वि.स.	२	११.११	धैवुड, धुन्चे

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा ।

साक्षरता दर (Literacy Rate): यसपटकको जनगणनाले देशका ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल २,३९,२६,५४१ जनसङ्ख्यामा ६५.९ प्रतिशत व्यक्तिहरू साक्षर रहेको देखाएको छ । पुरुषको साक्षरता दर ७५.१ प्रतिशत छ भने महिलाको साक्षरता दर ५७.४ प्रतिशत रहेको छ । २०५८ सालको जनगणनामा ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको कुल साक्षरता दर ५४.१, पुरुष साक्षरता दर ६५.५ र महिला साक्षरता दर ४२.८ प्रतिशत थियो ।

शैक्षिकस्तर प्राप्ति (Educational Attainment): पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्याको सबै भन्दा ठूलो हिस्सा अर्थात ३९.० प्रतिशत व्यक्तिहरूले प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म) उत्तीर्ण गरेको पाइएको छ । निम्न माध्यमिक तह (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू २०.३ प्रतिशत अंशसहित दोस्रो बहुसङ्ख्यामा रहेको देखिन्छ । एस.एल.सि. वा सो सरह उत्तीर्ण गर्ने व्यक्तिहरू कुल जनसङ्ख्याको १०.२ प्रतिशत देखिन्छन् भने एस.एल.सि. भन्दा माथिल्लो तह उत्तीर्ण गर्नेहरू १०.२ प्रतिशत नै देखिएका छन् । जम्माजम्मी ४.२ प्रतिशत व्यक्तिहरूले अनौपचारिक शिक्षा हासिल गरेको देखिएको छ ।

३.१.१३ . गाबिस गत विद्यालय बिबरण (बालबिकाश केन्द्र/पूर्व प्रावि समेत)

क्र.सं.	गाबिस	सामुदायीक					संस्थागत					जम्मा
		बालबिकास	प्रावि	निमावि	मावि	उमावि	पूर्व प्रावि	प्रावि	निमावि	मावि	उमावि	
१	गोल्जुड	२	-	-	-	१	-	-	-	-	-	३
२	गत्लाड	२	-	१	१	-	१	-	-	-	-	५
३	चिलिमे	४	४	१	-	-	१	१	-	-	-	११
४	थुमन	१	२	१	-	-	-	-	-	-	-	४
५	स्याफु	५	३	२	-	१	१	१	-	-	-	१३
६	बृद्धिम	१	४	-	-	-	-	-	-	-	-	५
७	टिमुरे	-	२	१	-	-	-	-	-	-	-	३
८	लाडटाड	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	२
९	धुन्चे	४	२	१	-	१	२	-	-	२	-	१२
१०	हाकु	५	५	१	१	-	-	-	-	-	-	१२
११	राम्चे	४	४	-	१	-	-	-	-	-	-	९
१२	धैबुड	११	७	१	-	३	२	-	१	१	-	२६
१३	भोर्ले	१५	८	२	२	१	-	-	-	-	-	२८
१४	यासा	९	१०	-	१	-	-	-	-	-	-	२०
१५	सरमथली	७	६	१	१	१	-	-	-	-	-	१६
१६	लहरेपौवा	१२	६	३	१	१	२	१	१	-	-	२७
१७	डाडागाउँ	७	४	२	-	१	-	-	-	-	-	१४
१८	ठूलोगाउँ	३	२	१	१	-	-	-	-	-	-	७
	जम्मा	९२	७१	१८	९	१०	९	३	२	३	-	२१७

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा, २०७१

आफ्नो घर वरपर रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक,

प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदा तथा स्थलहरूको संरक्षण गरौं ।

पर्यटन विकासमा मद्दत पुऱ्याऔं । भन्दै नववर्ष २०७१ को अवसरमा

सम्पूर्ण विकासप्रेमी राजनीतिक दल, नागरिक समाज, बुद्धिजिवी,

महिला, पत्रकार लगायत सम्पूर्ण जिल्लावासीहरूमा जिल्ला विकास

समिति रसुवाको तर्फबाट हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

जिल्ला विकास समिति परिवार, रसुवा

३.१.१४. गाबिसगत बिद्यार्थी बिबरण (बालबिकाश केन्द्र/पूर्व प्रावि समेत)

क्र.सं.	गाबिस	सामुदायीक					संस्थागत					जम्मा
		बालबिकास	प्रावि	निमावि	मावि	उमावि	पूर्व प्रावि	प्रावि	निमावि	मावि	उमावि	
1	Bhorle	150	853	469	211	59	0					1742
2	Bridhim	0	45	0			0					45
3	Chilime	40	282	62			0	25				409
4	Dandagaun	105	414	203	140	67	0					929
5	Dhaibung	74	470	439	388	388	277	324	68	16		2444
6	Dhunche	55	280	127	105	61	160	270	105	48		1211
7	Gatlang	42	210	172	45		0					469
8	Goljung	34	118	123	107	49	0					431
9	Haku	100	526	128	46		0					800
10	Laharepauwa	81	446	388	254	152	127	151	17			1616
11	Langtang	0	10	0			0					10
12	Ramche	42	442	90	30		0					604
13	Saramthali	63	1008	316	172	63	0					1622
14	Syaphru	52	293	227	133	147	54	19				925
15	Thulogaun	42	169	80	38		0					329
16	Thuman	17	101	15			0					133
17	Timure	0	88	33			0					121
18	Yarsa	145	746	105	29		0					1025
	जम्मा	1042	6501	2977	1698	986	618	789	190	64	0	14865

स्रोत : जि.शि.का., रसुवा Flash I 2070

३.१.१५. रसुवा जिल्लामा संचालनमा रहेका बिद्यालयहरु

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	सञ्चालित कक्षा	गा.वि.स.	कैफियत
१	श्री भुमदेवी मा.वि., ठुलोगाउँ	१-१०	ठुलोगाउँ	
२	श्री सरस्वती निमावि, पैरे	१-८	ठुलोगाउँ	
३	श्री सिम्ले प्रा.वि., सिम्ले	१-३	ठुलोगाउँ	
४	श्री ल्यूङ प्रा.वि, ल्यूङ	०	ठुलोगाउँ	बन्द
५	श्री डाडागाउँ उ.मा.वि., डाडागाउँ	१-१२	डाडागाउँ	
६	श्री पञ्चलिङ्गे निमावि, खड्गू	१-८	डाडागाउँ	
७	श्री करुमन्याङ निमावि, करुमन्याङ	१-८	डाडागाउँ	
८	श्री चिप्लेटी प्रा.वि., चिप्लेटी	१-५	डाडागाउँ	
९	श्री गणेश प्रा.वि., सिरुचेत	१-५	डाडागाउँ	
१०	श्री दिपेन्द्र प्रा.वि, कटून्जे	१-५	डाडागाउँ	
११	श्री भूमेदेवी प्रा.वि, करुमन्याङ	१-५	डाडागाउँ	
१२	श्री सेतीभुमे मा.वि., राम्चे	१-१०	राम्चे	

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	सञ्चालित कक्षा	गा.वि.स.	कैफियत
१३	श्री ग्राड प्रा.वि.,ग्राड रसुवा	१-५	राम्चे	
१४	श्री पलेप प्रा.वि.,पलेप	१-५	राम्चे	
१५	श्री तेम्नाड प्रा.वि.,तेम्नाड	१-३	राम्चे	
१६	श्री अनन्त स्मृति प्रावि, गुम्चेत	१-२	राम्चे	
१७	श्री ने.रा.नि.मा.वि.ठुलोस्याफ्रु	१-८	स्याफ्रवेसी	
१८	श्री भीमसेन निमावि,ठुलोभाखुं	१-८	स्याफ्रवेसी	
१९	श्री श्यामेवाडफेल उ.मा.वि.,स्याफ्रवेशी	१-१२	स्याफ्रवेसी	
२०	श्री जनप्रभात प्रा.वि.,ब्रावल		स्याफ्रवेसी	बन्द
२१	श्री कोमिन प्रा.वि.,कोमिन	१-५	स्याफ्रवेसी	
२२	श्री ज्ञानज्योति प्रा.वि., सानोभाखुं	१-२	स्याफ्रवेसी	
२३	श्री गौतमबूद्ध मा.वि.,फाम्चेत	१-१०	सरमथली	
२४	श्री निकुंभुमे उ.मा.वि.,सरमथली	१-१२	सरमथली	
२५	श्री दूप्चेश्वरी नि.मा.वि.,पाटीखर्क	१-८	सरमथली	
२६	श्री कालिकादेवी प्रा.वि.,दनूस्वांरा	१-५	सरमथली	
२७	श्री लारच्याड प्रा.वि.,लारच्याड	१-५	सरमथली	
२८	श्री नमूना प्रा.वि.,भङ्ज्याडडाडा	१-३	सरमथली	
२९	श्री गौरीशंकर प्रा.वि., सरमथली	१-५	सरमथली	
३०	श्री ज्ञानोदय प्रा.वि., घिचेत	१-३	सरमथली	
३१	श्री भुमेश्वरी प्रा.वि.,कूनाटोल	१-३	सरमथली	
३२	श्री ने.रा.प्रा.वि., वृद्धिम		वृद्धिम	बन्द
३३	श्री ने.रा.प्रा.वि., खाम्जिड	१-४	वृद्धिम	
३४	श्री लिडलिड प्रा.वि., लिडलिड	१-५	वृद्धिम	
३५	श्री शेर्पागाउँ प्रा.वि., शेर्पागाउँ	०	वृद्धिम	बन्द
३६	श्री वागेश्वरी मा.वि., भोर्ले	१-१०	भोर्ले	
३७	श्री गोसाईकूण्ड मावि, सर्स्यू	१-१०	भोर्ले	
३८	श्री सेतीदेवी उ.मा.वि., धूसेनी	१-१२	भोर्ले	
३९	श्री दूप्चेश्वरी निमावि, खाल्चेत	१-८	भोर्ले	
४०	श्री ज्वालामूखी निमावि, चिती	१-८	भोर्ले	
४१	श्री वेताड प्रा.वि., वेताड	१-५	भोर्ले	
४२	श्री देउरालीगौडा प्रा.वि., भदौरे	१-४	भोर्ले	
४३	श्री सुर्योदय प्रा.वि., धूसेनी	१-४	भोर्ले	
४४	श्री देउराली प्रा.वि., सिस्नेरी	१-५	भोर्ले	
४५	श्री सुर्योदय प्रा.वि., कोलडाडा	१-५	भोर्ले	
४६	श्री जनकल्याण प्रावि	१-५	भोर्ले	
४७	श्री सेमजोड प्रावि	१-४	भोर्ले	
४८	श्री लोकिल प्रावि लोकिल	१-३	भोर्ले	
४९	श्री ने.रा.नि.मा.वि., टिमुरे	१-८	टिमुरे	
५०	श्री ने.रा. प्रा.वि., खैदी	१-५	टिमुरे	
५१	श्री रसूवागढी प्रा.वि, घट्टेखोला	१-३	टिमुरे	
५२	श्री पाजूड प्रा.वि, पाजूड	१-५	चिलिमे	
५३	श्री सरस्वती निमावि., चिलिमे	१-८	चिलिमे	
५४	श्री गोडगाड प्रा.वि., गोडगाड	१-५	चिलिमे	
५५	श्री ज्ञानज्योति प्रा.वि., सिम्बू	१-३	चिलिमे	
५६	श्री तातोपानी प्रा.वि., पारागाउँ	१-३	चिलिमे	

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	सञ्चालित कक्षा	गा.वि.स.	कैफियत
५७	श्री ने.रा.प्रा.वि., लाडटाड	१-३	लाडटाड	
५८	श्री लिरुड प्रा.वि., मुण्डू		लाडटाड	बन्द
५९	श्री नीलकण्ठ उ.मा.वि., बोगटीटार	१-१२	लहरेपौवा	
६०	श्री नर्वाविजयी महेन्द्र मा.वि.भलायडाडा	१-१०	लहरेपौवा	
६१	श्री मालिकादेवी प्रा.वि.,कूवापानी	१-५	लहरेपौवा	
६२	श्री ढुङ्गे निमावि,ढुङ्गे	१-८	लहरेपौवा	
६३	श्री नारायणस्थान निमावि,गोम्बोडाडा	१-८	लहरेपौवा	
६४	श्री वाराही प्रा.वि., वनूवाडाडा	१-५	लहरेपौवा	
६५	श्री शिवालय निमावि,लहरेपौवा	१-८	लहरेपौवा	
६६	श्री अमरज्योति प्रा.वि.,उपल्लोपौवा	१-४	लहरेपौवा	
६७	श्री भिमसेनस्थान प्रा.वि.,माभगाउ	१-५	लहरेपौवा	
६८	श्री भुवनेश्वरी प्रावि मनीगाउं लहरेपौवा	१-३	लहरेपौवा	
६९	श्री काभ्रे प्रावि लहेपौवा	१-३	लहरेपौवा	
७०	श्री नारायण मावि,लाडवू यासा	१-९	यासा	
७१	श्री सिम्बन्दी प्रा.वि., सिम्बन्दी	१-५	यासा	
७२	श्री थाडदोर प्रा.वि.,थाडदोर	१-५	यासा	
७३	श्री नवजीवन प्रा.वि.,यासा	१-५	यासा	
७४	श्री भुमेदेवी प्रा.वि., यूत्रा यासा	१-५	यासा	
७५	श्री आरुखर्क प्रा.वि.,आरुखर्क	१-५	यासा	
७६	श्री घोर्मु प्रा.वि.,घोर्मु	१-५	यासा	
७७	श्री घाडभर प्रा.वि.,घाडभर	१-५	यासा	
७८	श्री दोक्लाड प्रा.वि., दोक्लाड	१-३	यासा	
७९	श्री जनता प्रावि ब्रामराड	१	यासा	बन्द
८०	श्री सूर्य प्रावि साडगुल	१	यासा	
८१	श्री पार्वतीकण्ड उ.मा.वि., गोल्लुड	१-१२	गोल्लुड	
८२	श्री नेपाल राष्ट्रिय मावि, गत्लाड	१-१०	गत्लाड	
८३	श्री ग्रे निमावि, ग्रेगाउं	१-८	गत्लाड	
८४	श्री कालिका हिमालय उ.मा.वि., कालिकास्थान	१-१२	धैबुड	
८५	श्री नीलकण्ठ नमुना उ.मा.वि.,जिवजिवे	१-१२	धैबुड	
८६	श्री सून्यारा उ.मा.वि.,धारापानी रसूवा	१-१२	धैबुड	
८७	श्री वच्छलादेवी नि.मा.वि.,वेतिनी	१-८	धैबुड	
८८	श्री भ्याङ्लाड प्रा.वि.,भ्याङ्लाड	१-५	धैबुड	
८९	श्री मनकामना प्रा.वि.,कटून्जे रसूवा	१-५	धैबुड	
९०	श्री ककरादेवी प्रा.वि., तारुके रसूवा	१-५	धैबुड	
९१	श्री शिलादेवी प्रा.वि.,धैबुडकोट रसूवा	१-५	धैबुड	
९२	श्री प्राडसे प्रा.वि.,प्राडसे रसूवा	१-३	धैबुड	
९३	श्री ज्वालामूखी प्रा.वि.,ढाड	१-३	धैबुड	
९४	श्री सिंहदेवी प्रा.वि.,ढकालडाडा	१-३	धैबुड	
९५	श्री गाउंफर्क प्रा.वि., बोकेभूण्डा	१-५	धुन्चे	
९६	श्री रसूवा उ.मा.वि., धुन्चे	१-१२	धुन्चे	
९७	श्री सरस्वती निमावि., ठाडे	१-८	धुन्चे	
९८	श्री भीमली प्रा.वि., भीमली	१-५	धुन्चे	
९९	श्री हांकू मावि, ठुलोहांकू	१-१०	हांकू	
१००	श्री कालिका प्रा.वि., गोगने	१-५	हांकू	

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	सञ्चालित कक्षा	गा.वि.स.	कैफियत
१०१	श्री तिरु प्रा.वि., तिरु	१-३	हाकू	
१०२	श्री हांकूवेसी निमावि., हांकूवेसी	१-६	हाकू	
१०३	श्री बालउदय प्रा.वि., मैलूडवेसी	१-५	हाकू	
१०४	श्री गोसाईकूण्ड प्रा.वि., सानोहाकू	१-५	हाकू	
१०५	श्री पार्वतीकूण्ड प्रा.वि., हाकू	१-५	हाकू	
१०६	श्री ने.रा.नि.मा.वि., थुमन	१-८	थुमन	
१०७	श्री अरुणोदय प्रा.वि., दहालफेदी	१-३	थुमन	
१०८	श्री ने.रा.प्रा.वि., मेन्दो	१-३	थुमन	
१०९	श्री हाइल्याण्ड आ मावि	१-१०	धुन्चे	नीजी
११०	श्री नमूना एभरग्रीन आ मावि	१-१०	धुन्चे	नीजी
१११	श्री हिमालयन ई बो स्कूल	१-३	चिलिमे	नीजी
११२	श्री गोसाईकूण्ड ई बो स्कूल	१-५	स्याफवेसी	नीजी
११३	श्री नर्थपोल ई बो स्कूल	१-८	धैबुड	नीजी
११४	श्री ग्रीन गाउँन ई बो स्कूल	१-१०	धैबुड	नीजी
११५	श्री शुभारम्भ ई बो स्कूल	१-१०	लहरेपौवा	नीजी
११६	श्री टिनीटी ई बो स्कूल	१-८	लहरेपौवा	नीजी

श्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रसुवा, २०७१

३.२. स्वास्थ्य

सार संक्षेप

वि.सं. २०५० श्रावण १ गते देखि तात्कालिन श्री ५ को सरकार, स्वास्थ्य मन्त्रालयको निर्णयानुसार जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय र जिल्ला अस्पताललाई एउटै कार्यालय अन्तर्गत राख्ने गरि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय नामाकरण भए पश्चात यस रसुवा जिल्लाको उक्त कार्यालय अन्तर्गत जनस्वास्थ्य शाखा र अस्पताल शाखा बाट क्रमशः जनस्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू जनस्वास्थ्य शाखाबाट संचालन गरि आएको छ भने उपचारात्मक सेवाहरू अस्पताल शाखाबाट उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

जनस्वास्थ्य शाखा अन्तर्गत प्रतिरोधात्मक, प्रवर्धनात्मक लगायत महामारी नियन्त्रण का कार्यहरू गरिँदै आएको छ । जस अन्तर्गत खोप, पोषण, भ्रूणपखाला, श्वाशप्रश्वास रोग, गर्भवती जाँच, सुत्केरी सेवा, परिवार नियोजन, क्षयरोग नियन्त्रण, कुष्ठरोग नियन्त्रण, यौन रोग तथा .एच.आई.भी. नियन्त्रण, गाउँघर क्लिनिक, म.स्वा.स्व.से. लगायतका कार्यक्रमहरू पर्दछन ।

वि.सं. २०४७ सालमा जिल्ला अस्पताल रसुवाको स्थापना पश्चात यस अस्पतालबाट बहिरंग सेवा, अन्तरंग सेवा, इमरजेन्सी सेवा, X-Ray सेवा, Lab सेवा, इ.सि.जी. सेवा आदि प्रदान गरिँदै आएको छ ।

तीन जना डाक्टरहरूको दरबन्दी र पन्ध्र शैया सहितको एक सरकारी अस्पताल लगायत विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूले सेवा प्रदान गरिरहेको यस जिल्लाको प्रत्येक एक जना डाक्टर बराबर १४३४३ जना तथा एक स्वास्थ्य संस्था बराबर २२७९ जना सेवाग्राहीहरूको सङ्ख्यात्मक अंश पर्न आउँछ । छाँलाको रोग, स्वाश प्रश्वास, ग्याष्ट्रिक, टाउको दुख्ने, भ्रूणपखाला, जुकाको संक्रमण, , रक्त अल्पता, कानको संक्रमण, आँखा सम्बन्धी रोग, भिटामिन र पोषण सम्बन्धी रोगहरूले मुख्य रूपमा प्रभाव पार्ने यस जिल्लाका उल्लेखनीय प्रतिशत बालबालिकाहरूमा खोपको पहुँच पुगेको छ । १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहको लगभग ९ प्रतिशत व्यक्तिहरूको १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा विवाह हुने गरेको पाइन्छ । जिल्लाको परिवार नियोजनका साधन प्रयोगकर्तादर (Contraceptive Prevalence Rate) ४६.०५ प्रतिशत रहेको छ ।

३.२.१ आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	कैफियत
१	कुल प्रजनन दर ^१ (Total Fertility Rate)	प्रति महिला	४.२	
२	शिशु मृत्युदर ^२ (Infant Mortality Rate)	प्रति हजार	१०१.०३	
३	परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता दर ^३ (C. P. R.) [*]	प्रतिशत	४६.०५	
४	विवाह गर्ने औषत उमेर (SMAM)-पुरुष	वर्ष	२२.२४	
५	विवाह गर्ने औषत उमेर (SMAM)-महिला	वर्ष	१९.४०	
६	औषत आयु ^४ -दुव	वर्ष	५४.७५	
६.१	औषत आयु-पुरुष	वर्ष	५५.३५	
६.२	औषत आयु-महिला	वर्ष	५४.१६	

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

नोट

१ प्रजननयोग्य उमेर (१५-४९) का प्रति विवाहित महिलाहरूले सो उमेरमा जन्माउने जिउँदो बच्चाहरूको सङ्ख्या बताउने सूचक नै कुल प्रजनन दर (Total Fertility Rate) हो ।

२ बर्षभन्दा कम उमेरका जिउँदो जन्मेका प्रति हजार जना बच्चाहरूमध्ये मृत्यु भएका बच्चाहरूको संख्या व्यक्त गर्दछ ।

३ विवाहिघटत जनसङ्ख्यामा परिवार नियोजनका स्थायी वा अस्थायी उपाय अवलम्बन गर्ने जनसङ्ख्याको प्रतिशत मूल्य नै Contraceptive Prevalence Rate हो ।

४ कुनै व्यक्तिको जन्म भएपछि उसको बाँच्ने सरदर उमेर देखाउने सूचक नै औषत आयु (Life Expectancy at Birth) हो ।

* जि.स्वा.का.रसुवा आ.ब. २०६८/६९

३.२.२ स्वास्थ्य पूर्वाधार

सि.नं	विवरण	एकाइ	मान	कैफियत
१	अस्पताल सङ्ख्या	सङ्ख्या	१	
२	शैया	सङ्ख्या	१५	
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	सङ्ख्या	१	
४	स्थास्थ्य चौकी	सङ्ख्या	११	
५	उप-स्वास्थ्य चौकी	सङ्ख्या	६	
६	जिल्ला आयुर्वेद केन्द्र	सङ्ख्या	१	
७	आयुर्वेद औषधालय	सङ्ख्या	२	
८	उपलब्ध एम्बुलेन्स सेवा	सङ्ख्या	४	

श्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.२.३ स्वास्थ्य सेवामा संलग्न जनशक्ति

सि.नं	विवरण	एकाई	मान	कैफियत
१	डाक्टर दरवन्दी	सङ्ख्या	३	
२	नर्स दरवन्दी	सङ्ख्या	३	
३	हे.अ. दरवन्दी	सङ्ख्या	११	
४	अ.हे.व. दरवन्दी	सङ्ख्या	४०	
५	अ.न.मी. दरवन्दी	सङ्ख्या	२३	

स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.२.३ स्वास्थ्य संस्थाहरुको अवस्थिति

आ.व.२०६८/६९ सम्म

जिल्ला अस्पताल - धुन्चे						
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र - जिवजिवे प्रा.स्वा.के, धैबुङ						
स्वास्थ्य चौकि						
क्र.सं.	स्वास्थ्य चौकि	गा.वि.स.		क्र.सं.	स्वास्थ्य चौकि	गा.वि.स.
१	रसुवा	धुन्चे - ५		६	टिमुरे	टिमुरे - ५
२	पारच्याङ	सरमथली - ८		७	लाङटाङ	लाङटाङ - ७
३	लहरेपौवा	लहरेपौवा - ४		८	स्याफ्रुबेसी	स्याफ्रुबेसी - ९
४	डाँडागाउँ	डाँडागाउँ - २		९	राम्चे	राम्चे - ९
५	थाम्बुचेत	चिलिम - १		१०	बृद्धिम	बृद्धिम - ३
				११	गोल्जुङ	गोल्जुङ - ७
उप-स्वास्थ्य चौकि						
क्र.सं.	उप-स्वास्थ्य चौकि	गा.वि.स.		क्र.सं.	उप-स्वास्थ्य चौकि	गा.वि.स.
१	हाकु	हाकु - ५		४	ठूलोगाउँ	ठूलोगाउँ - ३
२	यासा	यासा - १		५	गत्लाङ	गत्लाङ - ९
३	भोर्ले	भोर्ले - ७		६	थुमन	थुमन - ७
आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र						
क्र.सं.	विवरण			गा.वि.स.		
१	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र			धुन्चे - ५		
२	आयुर्वेद औषधालय			लहरेपौवा, भोर्ले		

स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.२.४ Indicators (Fact sheet NDHS - 2011)

Total fertility rate (number of children per woman)	2.6
Women age 15-19 who are mothers or currently pregnant (%)	17
Median age at first marriage for women age 25-49 (years)	17.5
Median age at first intercourse for women age 25-49 (years)	17.7
Median age at first birth for women age 25-49 (years)	20.2
Married women age 15-49 who want no more children (%)	73
Current use of family planning	
Any method (%)	50
Any modern method (%)	43
Currently married women with an unmet need for family planning (%)	27
Maternity care	
Pregnant, women who received antenatal care from a skilled provider (%)	58
Births assisted by a skilled provider (%)	36
Birth delivered in a health facility (%)	35
Pregnancies ending in abortion in the 5 years before the survey (%)	8
Child Vaccination	
Children 12 - 23 months fully vaccinated (%)	87
Children under 5 years who are stunted (moderate or severe) (%)	41
Children under 5 years who are wasted (moderate or severe) (%)	11
Children under 5 years who are under weight (%)	29
Children age 6-59 months with any anemia (%)	46
Women age 15-49 with any anemia (%)	35
Infant mortality (between birth and first birthday)	46
Under five mortality (between birth and fifth birthday)	54
Knows ways to avoid HIV (women and men age 15-49) women/Man	
Limiting sexual intercourse to one uninfected partner (%)	79/89
Using condoms (%)	74/89
Tested for HIV in past 12 months and received results (%)	3/8
Women 15-49 who have ever experienced physical violence since age 15 (%)	22
Ever - married women 15-49 who have ever experienced physical or sexual violence committed by their husband/ partner (%)	28

श्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.२.५ जिल्लाको प्रमुख १० रोगहरु

SN	FY 2067/68			FY 2068/69		
	Diseases	OPD New Visits	% of new Cases	Diseases	OPD New Visits	% of new Cases
1	ARI/Lower respiratory tract infection	3396	15.00	ARI/Lower respiratory tract infection	6371	12.25
2	Gastritis (APD)	2841	12.55	Gastritis (APD)	4431	8.52
3	Falls/Injuries/Fractures	2596	11.47	Headache	3080	5.92
4	Headache	2273	10.04	Pyrexia of Unknown Origin (PUO)	2109	4.05
5	Upper respiratory tract infection	2219	9.80	Conjunctivitis	2050	3.94
6	Intestinal Worms	2120	9.37	Presumed non infectious diarrhoea	1832	3.52
7	Presumed non infectious diarrhoea	1998	8.83	Intestinal Worms	1734	3.33
8	Pyrexia of Unknown Origin (PUO)	1922	8.49	Impetigo, Boils/ Furunculous	1481	2.85
9	Impetigo/boils/furunculous	1788	7.90	Amoebic Dysentery	1375	2.64
10	Conjunctivitis	1484	6.56	Dermatitis, Eczema	1352	2.60
	Total OPD Visits	22637			25815	

श्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.२.६ स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी नीजि तथा गैरसरकारी संस्थाहरु

स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी नीजि तथा गैरसरकारी संस्थाहरु आ.ब. २०६८/६९ सम्म

क्र.सं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	धुन्चे	
२	करुण फउण्डेसन	स्याफ्रु	
३	के.एफ.के.	गोल्लुड	
४	नेपाल कृषि वन प्रतिष्ठान	धुन्चे	

क्र.सं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	कैफियत
५	मानेकोर सोसाईटी	धुन्चे	
६	कालिका सामुदायिक अस्पताल	कालिकास्थान, धैवुड	
७	सुआहार/राडार	धुन्चे	

श्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रसुवा ।

३.३ खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत विवरण

३.३.१ खानेपानीको अवस्था

क्र. सं.	विवरण	मान	प्रतिशत	कैफियत
१.	खाने पानीको सुविधा भएको गा.वि.स./न.पा.	१५	८३.३	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन सेवा पुगेको मात्र
२.	खानेपानी लाभान्वित परिवार	७३३१	८२.०	
४	खानेपानी लाभान्वित जनसङ्ख्या	३६६५२	८१.९३	
५	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजनवाट हालसम्म निर्मित र सञ्चालित आयोजनाको सङ्ख्या	६३	-	३ निर्माणधिन
६	जनगणना अनुसार खानेपानी लाभान्वित जनसङ्ख्या	३८१११	८५.२	

श्रोत: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, रसुवा ।

नोट : तालिकामा उल्लेखित विवरण खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयवाट सञ्चालित आयोजनाहरुको पहुँच अनुसारको विवरण हो ।

३.३.२ खानेपानीको प्रमुख स्रोत (Main Sources of Drinking Water)

पिउने पानीको प्रमुख स्रोतको प्रयोगको आधारमा परिवारसङ्ख्या

खानेपानीको स्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
धारा/ पाइप	८५५९	८७.९
ट्युबेल	०	०.०
इनार ढाकिएको	११	०.१
इनार नढाकिएको	९५	१.०
मुल	९०६	९.३
नदि/ खोला	१०६	१.१
उल्लेख नभएको	२८	०.३

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

३.३.३ शौचालयको प्रयोग (Toilet Use)

शौचालयको सुविधाको आधारमा परिवारसङ्ख्या

शौचालय नभएको	शौचालयको प्रकार			उल्लेख नभएको	जम्मा
	आधुनिक फ्लस भएको (सार्वजनिक)	आधुनिक फ्लस भएका (सेफिटट्याङ्की)	साधारण		
परिवारसंख्या	४२९९	११	३५९५	१८८१	९७४१
प्रतिशत	४३.३१	०.११	३६.९१	१९.३१	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

नोट : खुल्ला दिसा मुक्त अभियान अन्तरगत शौचालयको सुविधाको क्षेत्रमा उल्लेखनिय प्रगती भै सकेको छ । हाल सम्म वृद्धिम र टिमुरे दुई वटा गाविसहरु खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भैसकेका छन् भने सन २०१५ को अन्त सम्ममा रसुवा जिल्लालाई खुल्ला दिसामुक्त बनाउने लक्ष्यका साथै कार्यक्रमहरु अगाडि बढिरहेको छ ।

सम्पूर्ण जिल्ला वासीहरुमा जिल्ला खानेपानी सफाई तथा स्वच्छता समन्वय समितिको अनुरोध

सन २०१५ (वि.स. २०७२ मंसिर मसान्त) सम्ममा रसुवा जिल्लालाई खुल्ला दिसा मुक्त जिल्ला बनाउने अभियानमा सबै जिल्लावासीहरुले आ-आफ्नो घर, टोल, सार्वजनिक स्थलहरुमा अनिवार्य शौचालयको निर्माण र प्रयोग गरी/गराई स्वस्थ समाज निर्माणमा सघाउ पुऱ्याऔं ।

**जिल्ला खानेपानी, सफाई तथा
स्वच्छता समन्वय समिति**
(D-WASH-CC), रसुवा

भाग-४: भौतिक पूर्वाधार

४.१ सडक यातायात

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	प्रतिशत
१	सडक यातायातको पहुँच पुगेका गा.वि.स. को सङ्ख्या	सङ्ख्या	१५	८३.३३
२	दैनिक बससेवा सञ्चालनको पहुँचका गा.वि.स. को संख्या	सङ्ख्या	११	६१.११
३	सडक लम्वाई	कि.मि.	२१४.५	-
३.१	क. कालोपत्रे	कि.मि.	५५	२५.६४
३.२	ख. खण्डास्मिथ/कच्ची/नयाँ सडक	कि.मि.	१५९.५	७४.३६

श्रोत : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रसुवा ।

४.२ सडकहरुको नाम

क्र.सं.	सडकको नाम	लम्वाई (कि.मि.)	कैफियत
१	वेत्रावती-सोमदाड -९७ कि.मि. ग्रावेल (हाल वेत्रावती देखि स्याफ्रुवेंसीसम्म ५५ कि.मी.कालोपत्रे)	९७	कालोपत्रे ५५ कि.मि.
२	कालिकास्थान -सरस्यू	६	ग्रावेल
३	धुञ्चे शिवमन्दिर- जिल्ला अस्पताल	१.५	पिच गर्ने कार्य सुरुवात भएको
४	गोल्जुड बाहुनडांडा - चिलिमे को थम्बुचेत	५	ग्रावेल
५	वेत्रावती -पैरेवेशी- मैलुड	७	ग्रावेल
६	बोगटीटार-सिम्ले -भोर्ले	७	ग्रावेल
७	स्याऊबारी-लाम्बु	१०	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
८	लच्याड-सरमथली-पाटीखर्क	५	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
९	शान्तिबजार-डाँडागाउँ	४	ग्रावेल
१०	बनुवा-कर्मिडाँडा-हुगे -कालिकास्थान	१०	ग्रावेल
११	वेतीनि-उपल्लोपौवा	२	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१२	धारापानी -रुप्सेपानी- जिवजिवे	८	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१३	धारापानी - तारुके	३	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१४	बनुवा-चौकीटार-बोगटीटार	३	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१५	गल्लांग ग्रे हाकु कृषि सडक	६	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१६	दशमुरे धुसेनी रुप्सेपानी सडक	३.५	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१७	भोर्ले चिति खाल्चेत सरस्यू सडक	६	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
१८	लर्च्याड निर्कुभुमे यासाँ सडक	४	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक

१९	सोले भिमली कृषि सडक	१	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
२०	सानोभार्खु ब्रावल ठुलो स्याफ्रु कृषि सडक	३	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
२१	गत्लांग च्याम्तोल गोल्लुंग रोंगा कृषि सडक	३	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
२२	रोंगा पाजुंग तातोपानी सडक	२	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
२३	मिनरल वाटर नागुन सडक	१.५	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
२४	स्याफ्रुवेशी देखि रसुवागढी सडक	१६	ग्रावेल
२५	थाम्बुचेत-तिलोचे सडक	११	ग्रावेल नयाँ ट्रयाक
		२२५.५	

श्रोत : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रसुवा ।

४.२.१ यातायात

सडक यातायातको पहुँच भएका गा.वि.स. (आ.व. २०६७/६८)

क्र.सं.	विवरण	सडकको प्रकार	दैनिक बस सेवा सञ्चालन	कैफियत
१	भोर्ले	कच्चि	छ	
२	चिलिमे	ग्रावेल	छ	
३	डाँडागाऊँ	कच्चि	छ	मैलुङ ज.वि.आ. वाट निर्मित
४	धुन्चे	कालोपत्रे	छ	
५	गत्लाङ	ग्रावेल	छैन	
६	गोल्लुङ	ग्रावेल	छ	
७	धैवुङ	कालोपत्रे	छ	
८	लहरेपौवा	कालोपत्रे	छ	
९	राम्चे	कालोपत्रे	छ	
१०	स्याफ्रु	कालोपत्रे	छ	
११	ठूलोगाऊँ	कच्चि	छैन	मैलुङ ज.वि.आ. वाट निर्मित
१२	लाडटाङ	-	छैन	
१३	टिमुरे	ग्रावेल	छ	
१४	यासा	कच्चि	छैन	
१५	थुमन	-	छैन	
१६	बृद्धिम	कच्चि	छ	
१७	सरमथली	कच्चि	छैन	
१८	हाकु	-	छैन	

श्रोत : जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रसुवा ।

४.३ विद्युत र उर्जा

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	कैफियत
१.	विद्युत लाभान्वित परिवार	प्रतिशत	१४६००	
१.१	कुल ग्राहक	सङ्ख्या	३६५०	मिल, उद्योग, सिंचाई समेत
२.	विद्युत सुविधा पुगेको गा.वि.स.	सङ्ख्या	१७	लहरेपौवा, डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ, धैबुङ, थुमन, राम्चे, धुन्चे, स्याफ्रु, गोलजुङ, चिलिमे, वृद्धिम, भोर्ले, यासा, सरमथली, गत्लाङ, टिमुरे, हाकु
३.	विद्युत प्रणाली क्षमता	किलो भोल्ट	२६१५	४३ वटा ट्रान्सफर्मर
४.	मझौला जलविद्युत केन्द्र	सङ्ख्या	१	चिलिमे जलविद्युत केन्द्र
४.१	मझौला जलविद्युत केन्द्रको क्षमता	मे.वा.	२०	
७.	लघु जलविद्युत केन्द्र	सङ्ख्या	४	

श्रोत : नेपाल विद्युत प्राधिकरण, रसुवा नुवाकोट वितरण केन्द्र ।

४.३.१. जिल्लामा संचालित जलविद्युत आयोजनाहरूको विवरण

सि.नं.	कम्पनीको नाम र ठेगाना	अयोजनाको नाम र ठेगाना	क्षमता	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	चिलिमे जलविद्युत कम्पनी लि., काठमाण्डौ	चिलिमे जलविद्युत अयोजना स्याफ्रु, रसुवा	२२ मेघावाट	०१४४३९१६३ ०१४४३९२८७ फ्याक्स ०१४४४३०७७ ०१९५३४००१	संचालनमा आईरहेको
२	"	रसुवागढी जलविद्युत अयोजना, टिमुरे, थुमन	१११ मेघावाट	०१४४३९१६३	निर्माणाधिन
३	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	माथिल्लो त्रिशुली ३A जलविद्युत अयोजना, बेत्रावती, रसुवा	६० मेघावाट	०१०५६१७८९ फ्याक्स ०१०५६०८०३	निर्माणाधिन
४	"	माथिल्लो त्रिशुली ३B जलविद्युत अयोजना, बेत्रावती, रसुवा	४० मेघावाट	०१४१५३०५४ ०१५४५३०५५ ०१४१५३००७ फ्याक्स ०१४१५३०१३	सर्भे डिजाइन सम्पन्न
५	साइजेन जलविद्युत कम्पनी लि., काठमाण्डौ	साइजेन जलविद्युत अयोजना, चिलिमे, रसुवा	१४.८ मेघावाट	०१४४३९१६३ ०१४४३९२८७	निर्माणाधिन
६	मैलुङ खोला जलविद्युत क. प्रा.लि., काठमाण्डौ	मैलुङ खोला जलविद्युत अयोजना, डाँडागाउँ	६ मेघावाट	०१४४३२३७२ २००१३४८ फ्याक्स ०१४४९९७०३	निर्माणाधिन
७	नेपाल वाटर एण्ड इनर्जी डेभलपमेन्ट प्रा.लि., काठमाण्डौ	माथिल्लो त्रिशुली १ (एक) जलविद्युत अयोजना, हाकु	२१६ मेघावाट	०१४२४७२३७ ०१४२३२१७१	सर्भेको क्रममा
८	लाइटाङ भोटेकोशी हाइड्रोपावर क. प्रा.लि., काठमाण्डौ	रसुवा भोटेकोशी जलविद्युत अयोजना	९७.५ मेघावाट	०१४४४०७०६ ०१४४४०४६५ ९८५१०५३९१९	सर्भे लाइसेन्स प्राप्त गरी EIA गर्दै
९	मलिन्या पावर लि., बालुवाटार, काठमाण्डौ	माथिल्लो मैलुङ जलविद्युत अयोजना	१४.३ मेघावाट	०१४४३६०२७ फ्याक्स ०१४४९९७०३	सर्भे लाइसेन्स प्राप्त गरी EIA गर्दै

सि.नं.	कम्पनीको नाम र ठेगाना	अयोजनाको नाम र ठेगाना	क्षमता	सम्पर्क नं.	कैफियत
१०	सालासुङ्गी पावर प्रा.लि., काठमाण्डौ	साइजेन खोला ज.वि.आयोजना	७८ मेघावाट	०१४४०४३३	सर्भे तथा काम शुरु
११	रसुवा हाइड्रो पावर प्रा.लि., काठमाण्डौ	फलाखुखोला जलविद्युत आयोजना	३ मेघावाट	०१४८८००४१ ०१४४३५९३०४	सर्भे लाइसेन्स प्राप्त
१२	मल्ट्र इनर्जी डेभलपमेन्ट प्रा.लि., काठमाण्डौ	लाडटाड खोला ज.वि.आ.	१० मेघावाट	०१६२०२८०२ फ्याक्स ०१४६२९८००	सर्भे लाइसेन्स प्राप्त
१३	न्याम्न्याम हाइड्रो पावर क. प्रा.लि.	न्याम्न्याम खोला ज.वि.आ.	६ मेघावाट		सर्भे लाइसेन्स प्राप्त
१४	शहिद दिक्षा ज.वि. आयोजना प्रा.लि.	शहिद दिक्षा ज.वि.आ. धुन्चे	४ मेघावाट	९८५१०४००६३	सर्भे लाइसेन्स प्राप्त

४.४ सञ्चार

४.४.१ टेलिफोन तथा केबुल टि.भि

दुरसञ्चार तथा केबुल टि.भि. सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०६८/६९ सम्म)

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	कैफियत
१	वितरित टेलिफोन लाइन	सङ्ख्या	२७०	
२	P.S.T.N.लाइन सङ्ख्या	सङ्ख्या	३२०	
३	V.Sat.लाइन सङ्ख्या	सङ्ख्या	२९	
४	C-Phone	सङ्ख्या	२००	
५	ADSL Net	सङ्ख्या	९५	
६	टेलिफोन पुगेको गा.वि.स/न.पा.	सङ्ख्या	१८	
७	सार्वजनिक टेलिफोन काउन्टर	सङ्ख्या	०	

नेपाल टेलिकम, धुन्चे उप-शाखा ।

४.४.२ हुलाक सेवा

हुलाक सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०६८/६९ सम्म)

क्र.सं.	विवरण	मान	गा.वि.स.
१	हुलाक सेवा	१८	
२	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	धुन्चे
३	ईलाका हुलाक कार्यालय	४	टिमुरे, धैबुङ, स्याफ्रु, लहरेपौवा (रामकाली)
४	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	१३	गल्लाड, थुमन, हाक्, राम्चे, सरमथली गोल्लुङ, भोर्ले, डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ, यासा, वृद्धिम, लाडटाड, चिलिमे
५	द्रुत डाँक सेवा	१	धुन्चे
६	दर्ता हुलाक काउन्टर	१	
७	घनादेश सेवा	४	धुन्चे, लहरे (रामकाली), धैबुङ, टिमुरे
८	हुलाक बचत बैंक	१	जि.हु.का., धुन्चे
९	टेलिसेन्टर सेवा	४	धुन्चे, लहरे (रामकाली), धैबुङ, स्याफ्रु

श्रोत : रसुवा जिल्ला हुलाक कार्यालय ।

४.५ बैकिङ तथा वित्तीय सेवा

यस जिल्लामा सरकारी र निजी गरी जम्मा ९ वटा बैंक रहेका छन् । जस मध्ये २ वटा सरकारी र ७ वटा निजी रहेका छन् ।

क्र.सं.	बैंकको नाम	ठेगाना
१.	नेपाल बैंक लि. धुन्चे शाखा	धुन्चे, रसुवा
२.	कृषि विकास बैंक धुन्चे शाखा	धुन्चे, रसुवा
३.	जनता बैंक नेपाल लि.	धुन्चे-५, रसुवा र धैवुड-५, रसुवा
४.	मेघा बैंक लि. रसुवा शाखा	स्याफ्रुवेशी, रसुवा
५.	नेपाल बंगलादेश बैंक (एन वि बैंक), रसुवा शाखा	धुन्चे, रसुवा
६.	एनएमवि बैंक रसुवा शाखा	धुन्चे रसुवा
७.	डिप्रोम विकास बैंक	कालिकास्थान धैवुड र स्याफ्रुवेशी स्याफ्रु
८.	अईसिएफसि फाइनाइन्स लि. रसुवा शाखा	धैवुड-५, कालिकास्थान
९.	हिमालयन बैंक लि. रसुवा शाखा	वेत्रावती लहरेपौवा-१, वेत्रावती

४.७. रसुवा जिल्लामा रहेका भोलुङ्गे पुलहरूको विवरण

S.N.	Bridge			VDC/Municipality		
	Name	Type	Span(m)	Left bank	Right bank	River
1	Andheri Khola	D	97.1	Thulogaun	Manakamana	Andheri Khola
2	Arukarka Bridge	D	59.9	Yarsa -8	Yarsa -8	Ghatte Khola
3	Bans Bhanjyang	D	99	Saramthali-8	Bhorle-4	Phalakhu Khola
4	Bendang Khola	D	67.5	Chilime-3	Chilime-1	Bendang Khola
5	Betrawati	N	41.7	Gerkhu	Laharepauwa-1	Betrawati Khola
6	Bhangachour bridge	D	92.5	Saramthali-2	Bhorle-5	Phalakhu Khola
7	Bharkhu khola	ST	32	Gatlang-9	Gatlang-2	Bharkhu Khola
8	Bhotekoshi bridge	D	100.7	Bridhim-1	Thuman-4	Bhotekoshi
9	Bhotekoshi bridge	D	39	Shyaphru-6	Gatlang-9	Bhotekoshi
10	Chhepar Khola	D	71.3	Yarsa - 6	Yarsa - 7	Chhepar Khola
11	Chhuwar Khola	D	99.3	Chilime-4	Chilime-6	Chhuwar Khola
12	Chilime Khola	D	36.7	Chilime-7	Chilime-2	Chilime Khola
13	Dharapani bridge	D	39.4	Dhaibung-9	Dhaibung-2	Dhobi Khola
14	Dhunche	D	28	Dhunche-8	Haku-2	Trisuli
15	Dhunche	D	68	Dhunche	Dhunche	
16	Domen Khola	D	49	Shyaphru - 7	Shyaphru - 7	Domen Khola
17	Gamarche	N	32.8	Shyaphru-9	Bridhim-7	Langtang Khola
18	Garbal Khola bridge	ST	32	Bridhim-2	Bridhim-7	Bridhim khola
19	Ghatte Khola	D	86	Ramche	Ramche	Ghatte Khola

S.N.	Bridge			VDC/Municipality		
	Name	Type	Span(m)	Left bank	Right bank	River
20	Ghatte Khola	N	37	Timure -5	Timure -5	Ghatte Khola
21	Ghopche	ST	24	Shyaphru	Shyaphru	Ghopche Khola
22	Goljung Khola	D	85	Chilime-8	Goljung-2	Sangjin Khola
23	Gomchha Khola	D	84	Langtang - 9	Langtang - 9	Gomchha Khola
24	Gopche Khola	D	98.5	Shyaphru - 3	Shyaphru - 5	Gopche Khola
25	Gumbuchet	D	100	Dhunchu-1	Haku -8	Trisuli River
26	Hakdung Bridge	D	54	Haku - 4	Haku - 4	Ghatte Khola
27	Helambu Crossing	ST	32	Langtang - 5	Langtang - 5	Langtang
28	Judi Bridge	D	46.5	Bhorle- 9	Dhaibung - 2	Dhobi Khola
29	Julunge Khola	D	28.5	Timure -5	Thuman -9	Julunge
30	Kaidaletar Bridge	D	82	Laharepauwa-1	Tupche	Trisuli river
31	Khyanjo Khola	D	44	Yarsa- 1	Yarsa- 6	Phalakhu Khola
32	Langbu Puchhar bridge	D	108	Saramthali-8	Yarsa-7	Phalakhu khola
33	Layoung Khola	D	61.5	Thulogaun	Manakamana	Andheri Khola
34	Machemrang Bridge	D	118	Bageshwori -8	Bhorle-5	Phalakhu Khola
35	Machet khola bridge	D	98.3	Yarsa-8	Yarsa-9	Machet khola
36	Mahavir Puchhar	N	124.55	Bageshwori	Bhorle-9	Phalakhu Khola
37	Memilung Bridge	D	65.3	Saramthali - 6	Saramthali - 8	Pung Khola
38	Naur bridge	D	57	Gatlang-2	Gatlang-2	Gatlang khola
39	Nyamnyam Khola	D	40	Dandagaun-9	Dandagaun-9	Nyamnyam Khola
40	Paa Khola	D	65	Bhorle-7	Bhorle-9	Paa Khola
41	Palphu Khola	D	58.4	Langtang - 2	Langtang - 2	Langtang Khola
42	Pepse Khola	D	93.8	Langtang -9	Langtang -8	Langtang
43	Phalakhu Khola	D	62	Saramthali -9	Yarsa - 6	Phalakhu Khola
44	Phalakhu Khola	D	42.5	Yarsa-1	Yarsa-4	Phalakhu Khola
45	Pheulung Khola	ST	28	Bridhim -7	Timure -5	Pheulung Khola
46	Phyasing Khola	D	53.5	Timure - 6	Timure - 7	Phyasing Khola
47	Pung khola	D	43	Saramthali- 6	Saramthali -7	Pung Khola
48	Rasuwa Gadhi	D	84.5	Timure - 1	China	Lendi Khola
49	Rhonga	D	43.7	Thuman -4	Goljung-2	Sangjin Khola
50	Salim Vitta	D	64.5	Thulogaun	Nuwakot	Andheri Khola
51	Sangachour Bridge	D	71.5	Saramthali-7	Bhorle-3	Phalakhu khola
52	Shyaphru Besi I	N	58.4	Shyaphru -3	Shyaphru -2	Langtang Khola
53	Shyaphru Besi II	N	69.5	Shyaphru- 2	Shyaphru-1	Bhotekoshi
54	Simbu bridge	D	61.2	Chilime-7	Chilime-4	Sanjen khola
55	Sipchong Truss Bridge	ST	24	Yarsa-2	Yarsa-2	Sipchong khola

S.N.	Bridge			VDC/Municipality		
	Name	Type	Span(m)	Left bank	Right bank	River
56	Sisneri Bridge	D	118.8	Bhorle-3	Bhorle-4	Mangse Khola
57	Tallo Bhangachour	D	76	Saramthali-2	Bhorle-5	Phalakhu Khola
58	Tipling Khola	D	84.8	Yarsa - 7	Yarsa - 8	Tipling Khola
59	Trisuli Khola	D	43.5	Dhunche - 9	Shyaphru-6	Trisuli
60	Trisuli Khola	D	70	Laharepauwa	Manakamana	Trisuli River
61	Uttish Ghari Bridge	D	65.9	Bhorle-3	Bhorle-4	Uttish Ghari Khola
62	Yubra Khola bridge	ST	24	Yarsa-2	Yarsa-1	Yubra Khola
63	Chhemrang bridge	D	63.1	Saramthali 2	Saramthali 6	Chhemrang khola
64	Baluwa Bridge	D	92.4	Dhunche - 8	Haku-9	Trisuli
65	Tiwari Bridge	D	59.2	Shyaphru-	Shyaphru-	Langtang khola
66	Rajang Bridge	ST	32	Yarsa-2	Yarsa-2	Khyanjo khola
67	Basitane bridge	D	93	Saramthali-6	Bhorle-5	Phalakhu Khola
68	Hakubesi bridge	D	64.8	Dhunche-5	Haku-3	Trisuli

Note : Prepared by Bridge Section, DTO, Rasuwa.

आफ्नो गाउँ/वस्ती छरछिमेक र समुदायमा हुने विकास निर्माण एवं विकास सम्बन्धि गतिविधीमा सहभागी हुँदा देहाय बमोजिमका कुरामा ध्यान पुऱ्याऔं र अरूलाई पनि जानकारी दिआ

१. हरेक क्षेत्रमा कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला सहभागिता पुऱ्याउनेतर्फ पहल गरौं,
२. उपेक्षित, उत्पीडित र पछाडि परेका वा पारिएका वर्गहरूलाई हरेक कार्यक्रममा सहभागी गराऔं,
३. प्रत्यक्ष रूपमा जनसहभागिता हुने, कम लगानीमा छिटो प्रतिफल दिने आयोजनाको छनौट गरौं, दिगो व्यवस्थापन र संचालनमा ध्यान पुऱ्याऊ,
४. आयोजना छनौटको प्रत्येक चरणमा सहभागिता र पारदर्शिताका लागि संघै सजक होऔं ,
५. कसको लगानी ? कसको लागि ? किन ? र कति ? भन्ने कुरा सबैले चासो राखौं,
६. आफ्नो क्षेत्रमा आएका विकास योजनाको सदुपयोग भए नभएको मूल्यांकन गरौं,
७. कुनै पनि योजनामा गरिएको लगानी सदुपयोग भएको छैन भन्ने लागेमा मोवाईल नं. ९७५१०४०१४२ मा फोन सम्पर्क गरी जानकारी गराऔं ।

भाग-५: बन, कृषि, पशु तथा वातावरण

सार संक्षेप

प्रशस्त मात्रामा रहेको वनजङ्गल, जलश्रोत र केहि मात्रामा पाईने खनिज पदार्थ समेतलाई यस जिल्लाका प्रमुख प्राकृतिक श्रोतहरूको रूपमा लिन सकिन्छ। कुल ७७ को सङ्ख्यामा रहेका सामुदायिक वन लगायत राष्ट्रिय वन र निजि वन समेत कुल १८०.९१ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा रहेको वनजङ्गलले जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको २८ प्रतिशत भन्दा धेरै स्थान ओगटेको छ। लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको आंशिक क्षेत्रले जिल्लाको कुल क्षेत्रफल मध्ये ९६१.५२ व.कि.मि. जमिन ओगटेकोले संरक्षित जैविक सम्पदामा समेत उलेखनिय योगदान पुगेको छ। ठूला प्रजातिका रुखविरुवा, विभिन्न किसिमका जडिवुटीहरू, गैर काष्ठ प्रजातिका बोटविरुवा, जङ्गली जनावर, विभिन्न प्रजातिका चरा, माछा र किटपतङ्ग तथा सुक्ष्म जीवहरू यहाँको जैविक विविधताका अवयवहरू हुन्। जलश्रोततर्फ त्रिशुली र चिलिमे, फलाँखु, लाडटाड र मैलुङ नदी तथा तिनीहरूका सहायक नदी लगायत अन्य खोलानाला र ताल तलैयाहरूको प्रमुख योगदान रहेको छ।

५.१ वनजंगल :

प्रमुख सूचकहरू (आ.व. २०६८/६९)

क्र.सं.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल	कैफियत
१	कुल वन क्षेत्र	—	१८०.९१ व.कि.मी.	वन क्षेत्रको मात्र
२	घांसे मैदान	—	५४.६९ व.कि.मी.	वन क्षेत्रको मात्र
३	भाडी	—	४४.६४ व.कि.मी.	वन क्षेत्रको मात्र
४	नाडगो जग्गा	—	८८.५३ व.कि.मी.	वन क्षेत्रको मात्र
५	सामुदायिक वन	७७	३२३०.२५ हेक्टर	वन क्षेत्रको मात्र
६	घर धुरी	५११७	—	
७	राष्ट्रिय निकुञ्ज	१	९६१.५२ व.कि.मि.	रसुवाको मात्र
८	मध्यवर्ती क्षेत्र	१	४२० व.कि.मी	यासा, भोर्ले, सरमथली, लहरेपौवा र धैवुङ गा.वि.स.

श्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, रसुवा।

५.२ जैविक विविधता (Bio-diversity) :

वनस्पती र प्राणीहरूको प्रमुख प्रकार/प्रजातिय विविधता

विवरण	प्रमुख प्रकार/प्रजाति
वनस्पती	
प्रमुख रुख विरुवा	साल, चिलाउने, कटुस, खोटे सल्ला, गोब्रे सल्ला, धुपि सल्ला, उत्तिस, भलायो, चाँप, ओखर, पैयुं, बाँक, लेक चाँप, गुराँस आदि।
प्रमुख जडिवुटी	चिराईतो, जटामसी, मजिठो, पाषाणवेद, पदम चाल, टिमुर, अमला, कुरिलो, लौठसल्ला, बोभो, गोकुल धुप, पाँच औले, यासगुम्वा, कूटकी आदि।
गैर काष्ठ प्रजाति	निगालो, बाँस, लोक्ता आदि।
प्राणी	
जङ्गली जनावर	हाब्रे (Red Panda), हिम चितुवा, कस्तुरी मृग, भालु, चित्तल, स्याल, दुम्सी, बाँदर, बँदेल, मलसाँप्रो, निर बिरालो, वन बिरालो रतुवा मृग, घोरल आदि।
चरा	लुँइचे, तिन्ना, कालिज, डाँफे, मुनाल, ढुकुर, मैना, कोइली, लाटो कोसेरो, सुगा आदि।

श्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, रसुवा।

५.३. सामुदायिक वन :

गा.वि.स. अनुसार सामुदायिक वनको सङ्ख्या (आ.व. २०६८/६९)

सि.नं	सामुदायिक वनको नाम	रेञ्जपोष्ट	गा.वि.स. र वडा	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	कैफियत
१	देउराली डाडा	बेत्रावती	डाँडागाउँ-५	७.२९	६८	२८३	
२	ओखलढुंगा पाखा	बेत्रावती	डाँडागाउँ-१,२,३	३.६४	३१	१५४	
३	सेपे ढाँड	बेत्रावती	डाँडागाउँ-१-५	२.५०	६३	२४७	
४	कुना घारी	बेत्रावती	डाँडागाउँ -१	१३.९२	६३	३०१	
५	दियाले पाखा	बेत्रावती	डाँडागाउँ-४,५	१८.७२	६८	२९७	
६	बलेखर्क पहेले भित्ता	बेत्रावती	डाँडागाउँ-५,६	३९.२०	६८	३०५	
७	चमेरे पातल	बेत्रावती	डाँडागाउँ १-७	१४९	१५७	४००	
८	धार्नापाखा	बेत्रावती	डाँडागाउँ ६र७	४३	४२	१७२	
९	देउराली बोक्सी डाँडा	बेत्रावती	डाँडागाउँ -५	८.५०	६४	२८७	
१०	डाँडागाउँ महिला - पोरेल पाखा)	बेत्रावती	डाँडागाउँ -१,२,३,४	१२.५०	१२४	४००	
११	वन देवी काली	बेत्रावती	डाँडागाउँ -८	१८०	४४	२११	
१२	गुप्ती पाखा	बेत्रावती	डाँडागाउँ -७	१६७.४६	५६	२५३	
१३	देउराली पाखा	बेत्रावती	डाँडागाउँ -९	११७.५६	५४	२२७	
१४	कलोमान पाखा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-१	६.०८	१५६	५०३	
१५	करेली गौथली	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-८	५.५२	३४	१८६	
१६	घुसखोरे पाखा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-८	५.३२	११५	४०६	
१७	बत्ती बल्ले पाखा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-१	१२.००	१५६	४८७	
१८	सालिम भित्ता पाखा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-६,७	१०.१८	९४	२९७	
१९	चिप्लेटी पाताल	बेत्रावती	ठुलोगाउँ८,९	६८.४४	१०४	४०८	
२०	सिंदुरे ढुङ्गा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-१,६	१०.००	१५६	५०९	
२१	गणेश ढुङ्गा	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-९	१.०४	३२	१६५	
२२	भुमीस्थान,	बेत्रावती	ठुलोगाउँ-१,५	५.५०	१२१	५०१	
२३	छाडगाड	गोल्जुड	गल्लाड-७,८	३४	१०६	३८७	
२४	बोडजोमाने	गोल्जुड	गल्लाड-१,२,३,४,५,६	८७	१७३	६३७	
२५	छदु पाखा	गोल्जुड	गल्लाड -५	८.६४	८४	३२०	
२६	गोल्जुड पाँचगोदे	गोल्जुड	गोल्जुड -१,२,३,४,५,६,७,८,९	७८	१४७	७६५	
२७	गोल्जुड प्रिगोदे डाँडा	गोल्जुड	गोल्जुड -१देखि ९ सम्म	६७	१३२	५५६	
२८	गोल्जुड नाडगाड पाखा	गोल्जुड	गोल्जुड -९	८८.५०	१७१	८०७	
२९	रोङ्गाथान लिम्बे पाखा	गोल्जुड	गोल्जुड -१देखि ९ सम्म	६५	१६७	८५६	
३०	रिलु नेह सिं डाँडा	गोल्जुड	हाकु -२,७	१४.५	८६	३४७	
३१	नेहसिं पाखा	गोल्जुड	हाकु -२	७.५	५३	२६५	
३२	लार्वाड पाखा रेल्लाड	गोल्जुड	हाकु -३	३.२५	२७	१५६	

सि.नं	सामुदायिक वनको नाम	रेञ्जपोष्ट	गा.वि.स. र वडा	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	कैफियत
३३	ध्याड पाखा	गोल्जुड	हाकु - ५	२.२८	१४०	५७६	
३४	लार्वाड पाखा	गोल्जुड	हाकु - ३	५	४९	२३२	
३५	थाड सिं पाखा	गोल्जुड	हाकु - ३	३५	४९	२२१	
३६	लार्वाड पाखा टुँडी डाँडा	गोल्जुड	हाकु - ३	१४.७५	६१	२५३	
३७	नेहासिं(जोमोखर्क)	गोल्जुड	हाकु - १	४७	४१	१५९	
३८	काल्ताचेत	गोल्जुड	हाकु - २	७५	५३	२५४	
३९	ठुलो हाकु कालो वन	गोल्जुड	हाकु - ४,६	८५	१४०	५६८	
४०	दक्षिण काली	गोल्जुड	हाकु - ८,९	१८२.२५	८३	३०७	
४१	लुम्बु डाँडा बचेत	गोल्जुड	हाकु -७	५.६०	२५	१३१	
४२	धानाशील कन्या	गोल्जुड	हाकु -९	३०.१८	५०	३००	
४३	पाड्युड पाखा	गोल्जुड	हाकु -८	११.००	८३	३३२	
४४	जैसुर	गोल्जुड	हाकु -८	९१	९४	६१८	
४५	सुनपाती	गोल्जुड	गल्लाड -९	१०.६०	२७	१३४	
४६	गोमचाड डिब्राड	गोल्जुड	गल्लाड -६	९६.२६	४८	२३२	
४७	ज्यासांगोठेन	गोल्जुड	गल्लाड -६	१९४.३७	६९	३१७	
४८	ब्राजो पाखा	थाम्बुचेत	थुमन- ८	४.२८	३९	१६०	
४९	थुमन कामीपल पाखा	थाम्बुचेत	थुमन - ४	७	१५५	५०५	
५०	दाहाल फेदी ब्राजलुड	थाम्बुचेत	थुमन -९	८	३१	१५७	
५१	दाहालफेदी स्वालेखर्क	थाम्बुचेत	थुमन -९	५८	२२	१५४	
५२	देशगाँउ ज्यामगा	थाम्बुचेत	थुमन -८	१४.५	२७	१५०	
५३	थुमन बृदियरमले	थाम्बुचेत	थुमन -१ देखि ७	१०७	१२३	६०५	
५४	थुमन जोवा	थाम्बुचेत	थुमन- १,२,३	४७	६३	३०६	
५५	थार्पासा	थाम्बुचेत	थुमन -७	७.६५	१९	१००	
५६	नेजापाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे - १,२	१३.५	२३	१००	
५७	फुयालडाँडा	थाम्बुचेत	चिलिमे -९	११०	२८	१२३	
५८	ब्राना पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे -६	६	३४	१५७	
५९	पाडले लेवाड पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे -६	९	४९	२४३	
६०	जोडगाड	थाम्बुचेत	चिलिमे -१	२८.६४	३२	१५०	
६१	फुयाल डाँडा बुसीबुलुड पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे -८,९	५	४६	२१९	
६२	चेपेछ्यासा	थाम्बुचेत	चिलिमे -२,३,४	११०	९८	५४३	
६३	डोमिंड गाम पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे -१	३	२९	१४६	
६४	तातोपानी	थाम्बुचेत	चिलिमे -५	७१	८२	३५२	
६५	नाडदाड	थाम्बुचेत	चिलिमे -२,३	१८	४५	२५४	
६६	चुदारे पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे - १	२६.५०	४१	१५६	
६७	निसुब्रा पाखा	थाम्बुचेत	चिलिमे -२	३३.९२	३२	१५३	

सि.नं	सामुदायिक वनको नाम	रेञ्जपोष्ट	गा.वि.स. र वडा	क्षेत्रफल (हे)	घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या	कैफियत
६८	टेचाडचेत	थाम्बुचेत	चिलिमे -४	७५	५०	२२३	
६९	पारागाँउ काल्चाचेत	थाम्बुचेत	चिलिमे -५,६,७	५२.५०	८९	३९७	
७०	माडताड	थाम्बुचेत	चिलिमे -४	२०.३२	४२	१५४	
७१	छागा टुप्पा	बेत्रावती	ठूलो गाउँ -७	१.३७	२९	१४३	
७२	च्यान डाँडा	बेत्रावती	ठूलो गाउँ -५	२.१६	१८	१००	
७३	भारेघारी ठूलो भिर पाखा	बेत्रावती	ठूलो गाउँ -१	१३.४९	९५	४६५	
७४	छिमेर पाखा	बेत्रावती	ठूलो गाउँ -६	१७.५२	३८	२३३	
७४	महादेवस्थान	बेत्रावती	डाँडा गाउँ -६	४४.२५	५३	२२३	
७६	गणेशथान चम्पेडाँडा	बेत्रावती	डाँडा गाउँ-७	८९.६०	५७	२५१	
७७	ब्रातर	गोल्जुड	हाकु-७		३६	१८०	
			जम्मा	३२३०.२५	५५१७	२३६०७	

श्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, रसुवा ।

५.४ लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज

५.४.१. आधारभूत विवरण आ.व. २०६८/६९

क्र.सं.	विवरण	मान	कैफियत
१	जम्मा क्षेत्रफल	१७१० व.कि.मि	
१.१	क्षेत्रफल रसुवामा रहेको	९६१.५२ व.कि.मि	११ गा.वि.स. (५६%)
१.२	क्षेत्रफल सिन्धुपाल्चोकमा रहेको	६५२.४६ व.कि.मि	१५ गा.वि.स. (३८%)
१.३	क्षेत्रफल नुवाकोटमा रहेको	१०३.०२ व.कि.मि	८ गा.वि.स. (६%)
२	वर्ष स्थापना भएका	वि.स.. २०३२	
३	मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल	४२० व.कि.मि.	
४	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	२१	
५	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समुह	३३६	
६	मध्यवर्ती सामुदायीक वन	६९	
७	औषत उचाई	१००० मि. देखि ७२४५ मि. सम्म	
८	जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> - ४६ प्रकारका स्तनधारी जनावर - ८ प्रकारका संरक्षित स्तनधारी जनावर - ३४५ प्रकारका चराहरु - ११ प्रकारका सरिसृप - ३० प्रकारका माछाहरु - ५८ प्रकारका पुतलीहरु - १० प्रकारका माकुराहरु - १००० भन्दा बढी प्रकारका वनस्पतिहरु - Mountain tropical to Alpine forest 	

स्रोत: लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, रसुवा

५.४.२ लाइटाइड राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापनाकाल देखिको पर्यटक तथा राजश्व विवरण

क्र.सं.	आर्थिक बर्ष	पर्यटक संख्या	राजश्व (रु)
१.	०३५/३६	८८३	
२.	०३६/३७	१,३७७	
३.	०३७/३८	१,३९८	
४.	०३८/३९	२,३७६	
५.	०३९/४०	१,८६५	
६.	०४०/४१	२,१०७	
७.	०४१/४२	२,४४८	
८.	०४२/४३	३,१६१	
९.	०४३/४४	३,७९६	
१०.	०४४/४५	५,०८९	
११.	०४५/४६	६,१६२	
१२.	०४६/४७	६,३१८	
१३.	०४७/४८	७,१८०	
१४.	०४८/४९	८,६७४	
१५.	०४९/५०	८,६७७	
१६.	०५०/५१	६,३४२	
१७.	०५१/५२	८,६३७	
१८.	०५२/५३	७,९३४	
१९.	०५३/५४	७,०६६	
२०.	०५४/५५	८,८०८	२६,४१,१११
२१.	०५५/५६	१०,८८९	१८,३७,०५२
२२.	०५६/५७	१२,४९३	७१,३४,०३९
२३.	०५७/५८	१३,१६६	८५,५०,२२७
२४.	०५८/५९	८,८८०	५१,२४,१०४
२५.	०५९/६०	६,६६०	४१,२२,३७०
२६.	०६०/६१	६,२१९	३६,२३,४४३
२७.	०६१/६२	४,१२२	२५,१३,१२८
२८.	०६२/६३	४,२३०	३०,४२,२२७
२९.	०६३/६४	६,६१४	७०,७८,५४०
३०.	०६४/६५	९,२१९	५८,४४,८४९
३१.	०६५/६६	९,९४६	१,०३,०७,३९१
३२.	०६६/६७	११,१८४	१,१०,७०,६००
३३.	०६७/६८	११,१७३	१,३०,६५,५५८
३४.	०६८/६९	१४,३१५	१,२७,९०,९३८।९६
३५.	०६९/७०	१३,३७०	५,१३,०४,६९९।९५

स्रोत: लाइटाइड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, रसुवा

५.४.३. निकुञ्ज अन्तर्गतका मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिहरूको विवरण

क्र. सं.	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	घरधुरी	जनसंख्या	समुह
१.	लाइटाइड मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	लाइटाइड गा.वि.स., रसुवा	श्री तेन्जेन पासाइ तामाङ	१०९	६५१	८
२.	बुद्धिम मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	बुद्धिम गा.वि.स., रसुवा	श्री दावा नुर्पु तामाङ	१५२	७५९	१०
३.	टिमुरे मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	टिमुरे गा.वि.स., रसुवा	सुश्री तारा घले	१०३	५२२	६
४.	सूर्यकण्ड मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	स्याफु गा.वि.स., रसुवा	श्री पेम्बा छिरिङ तामाङ	५१४	२६५२	१७
५.	धुन्चे मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	धुन्चे गा.वि.स., रसुवा	श्री साइतेम्पा तामाङ	३४८	१८७९	१०

क्र. सं.	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	ठेगाना	अध्यक्षको नाम	घरघुरी	जनसंख्या	समुह
६.	राम्चे मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	राम्चे गा.वि.स., रसुवा	श्री मालफुर्वा तामाङ	४५४	२५४२	९
७.	लहरेपौवा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	लहरेपौवा गा.वि.स. रसुवा	श्री वासुदेव लामिछाने	१०५१	६१५६	३१
८.	धैवुड मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	धैवुड गा.वि.स., रसुवा	दयानिधि न्यौपाने	९२३	५३४०	२७
९.	भोर्ले मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	भोर्ले गा.वि.स., रसुवा	श्री पासाङ थोक्रा	११४८	६७८९	३७
१०.	यासा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	यासा गा.वि.स., रसुवा	श्री मेन्दो छिरिङ तामाङ	८५७	४६२८	१७
११.	सरमथली मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	सरमथली गा.वि.स., रसुवा	श्री राजकुमार लामा/तामाङ	७६९	४८२१	२२
१२.	कल्पेश्वरी मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	उर्लेनी गा.वि.स., नुवाकोट	श्री दिपक खनाल	१३२७	६७१६	२९
१३.	दुप्चेश्वरी मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	समुनटार गा.वि.स., नुवाकोट	श्री सम्मरबहादुर तामाङ	३२७	१७६४	९
१४.	बच्छलादेवी मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	शिखरवेशी गा.वि.स., नुवाकोट	का.वा. अध्यक्ष श्री विष्णु प्रसाद आचार्य	७६६	४१५१	१७
१५.	इन्द्रेणी मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	घ्याङफेदी गा.वि.स., नुवाकोट	श्री कर्माजित तामाङ	६०२	३१०३	२१
१६.	पाङवुजोहोथान मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	गाउँखर्क गा.वि.स., नुवाकोट	श्री भीमबहादुर तामाङ	७३२	४५१०	१५
१७.	हेल्मो आमा याङ्गी मध्यवर्ती क्षेत्र उ. समिति	हेलम्वु गा.वि.स., सिन्धुपाल्चोक	श्री मिङमार लामा	८२३	४०९७	१६
१८.	रेङपाण्डा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	क्युल गा.वि.स., सिन्धुपाल्चोक	श्री छेसाङ लामा	३१६	२२४८	८
१९.	होमाछो मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	बोरुवा गा.वि.स., सिन्धुपाल्चोक	श्री सुकुलामा तामाङ	२७५	१४१०	७
२०.	दोर्जे ल्हाक्पा मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	सेलाङ्ग गा.वि.स., सिन्धुपाल्चोक	श्री इन्द्रबहादुर गुरुङ	२११	१५६०	७
२१.	लेङ्सी मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	गोल्डे गा.वि.स., सिन्धुपाल्चोक	श्री शेरबहादुर स्याङ्बो	५५४	३४५०	१३
जम्मा				१२,३६१	६९,७४८	३३६

स्रोत: लाइटाइ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, रसुवा

५.५ जलस्रोत

५.५.१ प्रमुख उप-जलाधार क्षेत्रहरु

प्रमुख जलाधार क्षेत्रहरु आ.व. २०६८/६९

क्र. सं.	उप-जलाधार क्षेत्र	क्षेत्रफल (कि.मि.)	गा.वि.स.
१	तल्लो फलाखु घट्टेखोला	२१.२६	धैवुड, लहरेपौवा, भोर्ले
२	उपल्लो फलाखु खोला	१०७.५७	भोर्ले, सरमथली, यासा
३	तल्लो त्रिशुली गंगा	६१.२६	डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ, लहरेपौवा, राम्चे, धैवुड
४	उपल्लो त्रिशुली गंगा	१३९.७१	राम्चे, हाक्, धुन्चे, गोल्लुङ, गत्लाङ, स्याफ्रु
५	लाइटाइ खोला	८१.४२	स्याफ्रु, वृद्धिम, लाइटाइ
६	मैलुङ खोला	८१.११	हाक्, डाँडागाउँ
७	चिलिमे खोला	११०.८८	गोल्लुङ, गत्लाङ, चिलिमे
८	भोटेकोसी	१३२.७८	टिमुरे, वृद्धिम, थुमन
जम्मा		७३५.९९	

श्रोत : जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, रसुवा ।

भाग- ६ : कृषि, पशु, उद्योग, खानी र रोजगारी

६.१ कृषि :

६.१.१ कृषिसँग सम्बन्धित प्रमुख सूचकहरू

कृषिसँग सम्बन्धित प्रमुख सूचकहरू

क्र. सं.	विवरण	मान	प्रतिशत
१	कुल परिवारसङ्ख्या मध्ये कृषिमा संलग्न परिवार सङ्ख्या	७७३१	८८.९१
२	कुल जनसङ्ख्यामा कृषि पेशामा संलग्न जनसङ्ख्या	४०९६७	९१.५२
२.१	कृषि पेशामा संलग्न पुरुषको जनसङ्ख्या	२०७१९	५०.५७
२.२	कृषि पेशामा संलग्न महिलाको जनसङ्ख्या	२०२४८	४९.४३
३	जग्गा सहितका कृषि चलन (Total Holdings) सङ्ख्या	७७१२	९९.७५
४	औषत कृषि चलनको आकार (Average Holding Size)	०.७१	-
५	जग्गा नभएका तर पशुपक्षी पालन गर्ने कृषि चलन सङ्ख्या	१९	०.२५
६	कृषि योग्य जमिनको जम्मा क्षेत्रफल	५०३१.२ हेक्टर	३.३०
७	कुल कृषि योग्य जमिन मध्ये सिंचित क्षेत्र	१०३६.४ हेक्टर	२०.६०
८	कृषि ऋण लिने परिवार	१७१०	१९.६६
९	घरायसी प्रयोजनार्थ कृषि उपज पर्याप्त भएको परिवार संख्या	३०५२	३५.१०

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग ।

६.१.२ भू-उपयोग (Land Use)

भू-उपयोग अनुसार कृषि चलनको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

		कृषियोग्य जग्गा (Agricultural Land)							
		वालि लाग्ने जग्गा (Crop Land)							
		अस्थायी वालि लाग्ने		अस्थायी चौरचरन		अस्थायी बाँझो		जम्मा खेतियोग्य जमिन	
		कृषक परिवार	क्षेत्रफल (हे.)	कृषक परिवार	क्षेत्रफल (हे.)	कृषक परिवार	क्षेत्रफल (हे.)	कृषक परिवार	क्षेत्रफल (हे.)
रसुवा	भूमी हुने	७६८०	४९८४.४	१०२	२१.०९	२२३	२४.८	७६८०	५०३१.१
	भूमीनहुने	०	०	६	०.१	०	०	६	०.१
	जम्मा	७६८०	४९८४.४	१०८	२२.०	२२३	२४.८	७६८६	५०३१.२

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग ।

भू-उपयोग (Land Use) अनुसार कृषि चलनको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

विवरण	खेतियोग्य जमिन क्षेत्रफल (हेक्टर)			वनजङ्गल क्षेत्रफल (हेक्टर)	अन्य सवै जग्गा क्षेत्रफल (हेक्टर)	
	वाल लाग्ने		पोखरी क्षेत्रफल (हेक्टर)		उत्पादनयोग्य तर अविकसित जग्गा	अन्यत्र उल्लेख नभएको
	स्थायी वाल लाग्ने जग्गा	छाँया र ओगमा रहेको जग्गा				
जग्गा सहितका कृषि चलन	१०१.७	३०.८	१.२	८७.३	२७.३	१६९.७
जग्गा नभएका कृषि चलन	०	०	०	०	०	०
जम्मा कृषि चलन	१०१.७	३०.८	१.२	८७.३	२७.३	१६९.७

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग ।

६.१.३ प्रमुख वालिहरु

खाद्यान्न वासलात स्थिति (आ.व. २०६८/६९)

क्र. सं.	बाली	लगाइएको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	विउको प्रयोग (के.जि.) प्रति हे.	चाहिने आवश्यक मात्रा मेटन	किराबाट क्षति ५ प्रतिशतले	पशुपक्षि आहार १० प्रतिशतले	प्रशोधनका लागि बाँकी मेट.	प्रप्त प्रशोधित प्रतिशत	खुट उपभोग उत्पादन मेट.	खाना बाहिक अन्य प्रयोजन	वास्तविक खाद्यान्न प्रयोग
१	धान	१३०४	३२५४	५०	६५.२	१६८	-	३१२१	६०	१८७३	४३८	१४३५
२	गहुँ	७००	१७७८	१२०	८५.५	८९	१७८	१२४६	९६	१३६९	२७७	१०९२
३	मकै	२४१९	४८८८	२५	५९.५	२४४	१०६४	३५२०	९५	३३४४	७०५	२६२९
४	कोदो	९००	९४०	१०	१०	४७	९४	७८९	९०	७१०	४९५	२१५
५	जौ करु/उवा	३००	३९८	१२०	३६	२०	४२	३००	९७	२९१	४२	२४९
जम्मा		५६२३	११३९८		२५६.२	५६८	१३७८	९१५६		७५८७	१९५७	५६३०

- २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लाको कुल जनसंख्या ४१,५२४
- जिल्लाको जनसंख्यालाई आवश्यक पर्ने खाद्यान्न ८३४७ मे.टन
- जिल्लामा उत्पादित वास्तवीक खाद्यान्न उपयोग ५६३० मे.टन
- जिल्लामा न्यून रहेको खाद्यान्न परिणाम २७१७ मे.टन

नोट : उपरोक्त विवरणमा आलु समावेस गरिएको छैन ।

श्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, रसुवा ।

६.१.४ Estimated Production of Food Crops 1998/1999 to 2007/2008

(In M.Ton)

Crops	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Paddy	2660	2323	2465	2234	2460	2460	2634	3000	3000	3300
Wheat	1320	840	840	1615	1615	1615	1641	1641	1500	1500
Maize	3300	3304	3375	3549	3370	3370	4347	4347	4347	4500
Millet	1540	1330	1330	1436	1330	1330	1155	1155	1155	1155
Barley	300	335	335	420	420	501	432	432	270	432

Sources: Agricultural Statistics Division, Ministry of Agriculture.

६.१.५ Estimated Area under Cash Crops 1999/2000 to 2007/2008

Cash Crops	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Sugarcane	-	-	-	-	1	1	1	1	1
Oilseed	21	23	26	26	24	115	115	115	115
Potato	2490	2490	2425	2425	1800	1720	1720	1720	1720

Sources: Agricultural Statistics Division, Ministry of Agriculture.

६.१.६ कृषि उपजको पर्याप्तता सम्बन्धी विवरण

अपर्याप्तताको अवधि अनुसार कृषि उपज अपर्याप्त भएका कृषक परिवारसङ्ख्या र जुटाउने तरिका

अपर्याप्तताको अवधि अनुसार कृषक परिवारसङ्ख्या		अपर्याप्तता पूर्ति गर्ने माध्यम	
अपर्याप्तताको अवधि	कृषक परिवारसङ्ख्या	माध्यम	कृषक परिवारसङ्ख्या
पर्याप्त	३०५२	सापटी	४९०
अपर्याप्त	४६७९	आफ्नो जिल्ला भित्रको आय	३३५७
१-३ महिना	१४११	आफ्नो जिल्ला बाहिरको आय	८६५
४-६ महिना	२०३४	नेपाल बाहिरको आय	६४
७-९ महिना	७९५	अन्य आय	१०८
१०-१२ महिना	४३९		

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग ।

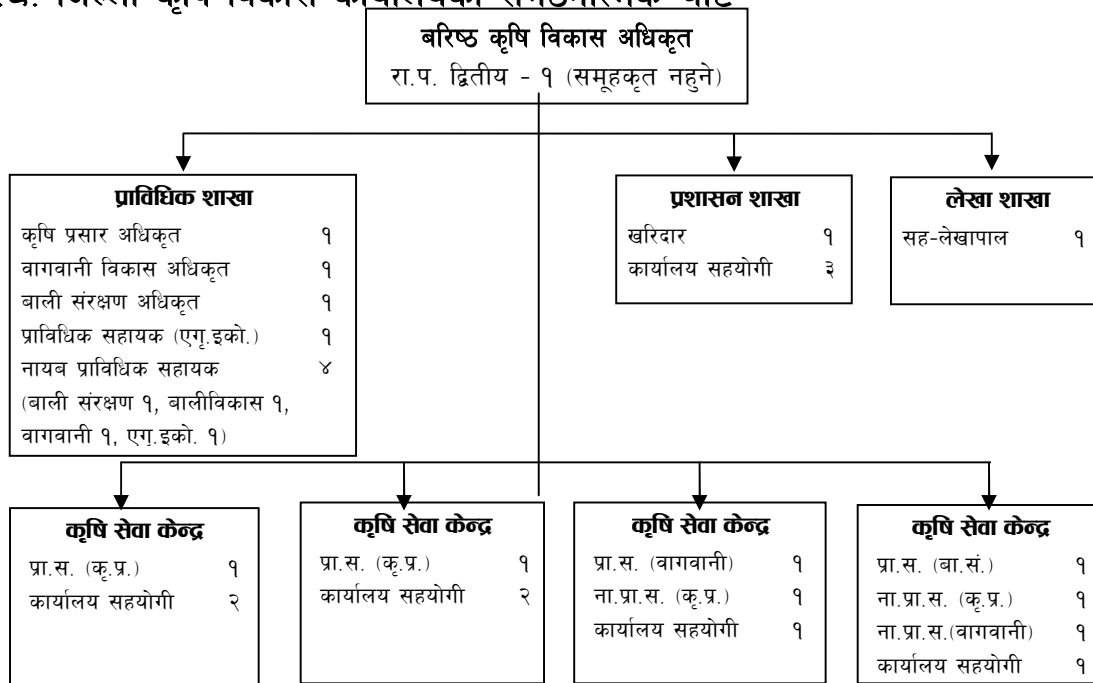
६.१.७ कृषि सेवा केन्द्र

कृषि सेवाकेन्द्रको पहुँच अन्तर्गतका गा.वि.स./न.पा. (आ.व. २०७०/०७१)

क्र. सं.	सेवा केन्द्रको नाम	सेवा उपलब्ध हुने गा.वि.स.को नाम	खेती गरिएको जमीनको क्षेत्रफल (हे.)			कैपियत
			खेत	पाखो	जम्मा	
१	कृषि सेवा केन्द्र थाम्बुचेत	चिलिमे	१३	३९४	४०७	
		गत्लाङ्ग	३	३७३	३७५	
		थुमन	१२०	६८०	८००	
		गोल्जुङ्ग	१८	२७५	२९४	
		जम्मा	१५४	१७२२	१८७६	
२	कृषि सेवा केन्द्र स्याफ्रु	स्याफ्रु	१६.८९	५४०.२०	५५७.०९	
		टिमुरे	०.००	११९.३८	११९.३८	
		लाङ्गटाङ्ग	०.००	७२.४१	७२.४१	
		बृद्धिम	०.००	१४१.५२	१४१.५२	
		जम्मा	१६.८९	८७३.५१	८९०.४०	
३	कृषि सेवा केन्द्र धैबुङ्ग	यासा	५१.४५	४३२२.९५	४३७४.४०	
		सरमथली	१५०.४८	५५६.१६	७०६.६४	
		धैबुङ्ग	१४७.९३	३८६.९७	५३४.९०	
		भोर्ले	४७०.२२	८०२.५४	१२७२.७६	
		जम्मा	८२०.०८	६०६८.६२	६८८८.७०	
४	कृषि सेवा केन्द्र बेत्रावती	लहरेपौवा	१८२.९०	४८२.६९	६६५.५९	
		राम्चे	२३.२५	४२७.०२	४५०.२७	
		ठूलोगाउँ	३२.००	२६२.००	२९४.००	
		डाँडागाउँ	३८.००	२९३.००	३३१.००	
		जम्मा	२७६.१५	१४६४.७१	१७४०.८६	
५	जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट सेवा पुऱ्याउने	हाकु	४.६८	७५६.४३	७६१.११	
		धुञ्चे	४.७५	२९४.८२	२९९.५७	
		जम्मा	९.४३	१०५१.२५	१०६०.६८	
कुल जम्मा			१२७७.००	१११८१.८४	१२४५८.८४	

श्रोत :जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,रसुवा २०७१

६.१.८. जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संगठनात्मक चार्ट

६.१.९. हालसम्म सञ्चालन भएका आईपिएम कृषक पाठशालाहरुको विवरण

क्र. सं.	पाठशालाको नाम	ठेगाना	सञ्चालन वर्ष	बाली	सिजन	सहभागी संख्या		
						महिला	पुरुष	जम्मा
१	गौतमबुद्ध आईपिएम कृषक पाठशाला	राम्चे ७	२०६० माघ	आलु	हिउँदे	२१	७	२८
२	तरकारी बाली आईपिएम कृषक पाठशाला	भाखु २	२०६० माघ	तरकारी	हिउँदे	१५	१४	२९
३	लहरेपौवा आईपिएम कृषक पाठशाला	लहरेपौवा माँभगाउ	२०६१ माघ	चैते धान	चैते	१२	१५	२७
४	पौरवेशी हरियाली आईपिएम पाठशाला	लहरेपौवा-५	२०६४ माघ	चैते धान	चैते	१८	१२	३०
५	बेतीनी आईपिएम कृषक पाठशाला	धैबुङ्ग-१, २	फागुन २०६४	रामतोरिया	चैते	२७	३	३०
६	रुप्सेपानी आईपिएम कृषक पाठशाला	भोलें-६	मंसिर २०६६	आलू	हिउँदे	१४	१२	२६
७	राम्चे आईपिएम कृषक पाठ.	राम्चे-७	माघ २०६६	गोलभेंडा	हिउँदे	९	१६	२५
८	कालिका आईपिएम कृषक पा.	धैबुङ्ग-६	माघ २०६६	गोलभेंडा	हिउँदे	४	२१	२५
९	बनुवा आईपिएम कृषक पाठशाला	लहोपौवा-३	माघ २०६६	गोलभेंडा	हिउँदे	२	३१	३३
१०	जिबजिबे आईपिएम कृषक पाठशाला	धैबुङ्ग र भोलें	असार २०६७	धान	वर्षे	११	१५	२६
११	कर्मीडाडा आईपिएम कृषक पाठशाला	लहरेपौवा -६	माघ	काउली	हिउँदे	१८	७	२५
१२	वैकुण्ठ आईपिएम कृषक पाठशाला	सरमथली-३	फागुन	गोलभेंडा	हिउँदे	१७	१०	२७
१३	आईपिएम कृषक पाठशाला	लहोपौवा-२	कार्तिक	काउली	हिउँदे	२३	१०	३३

श्रोत :जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,रसुवा २०७१

६.१.१०. जिल्लामा रासायनिक मल विक्रेताको सूचीमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरु

सि.नं.	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	दर्ता नं.	मिति
१	श्री लालिगुराँस महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	लहरेपौवा, बनुवा	३२	२०६६/०३/२१
२	श्री सूर्य कृषि सहकारी संस्था लि.	भोर्ले ४	३४	२०६६/१२/०५
३	श्री बैकुण्ठ कृषि सहकारी संस्था लि.	सरमथली	३७०	२०६६/१२/२३
४	श्री तेम्राङ कृषि सहकारी लि.	राम्चे ७	४०८	२०६६/१२/२९
५	श्री लोकतान्त्रिक उपभोक्ता सहकारी संस्था ली	लहरेपौवा १	४९	२०६६/१२/०४
६	श्री महालक्ष्मी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	भोर्ले ६	४८	२०६६/१२/१९
७	श्री सातघरे कृषि स.सं. लि.	यार्सा ७	४	२०६७/१२/०४
८	श्री हाम्रो बहुउद्देशीय स.सं. लि.	धैबुङ ५	५	२०६७/१२/०९
९	श्री कल्लेरी भूमे बचत तथा ऋण स.सं. लि.	भोर्ले ६	१	२०६७/०४/२८
१०	श्री उन्नतशिल बहुउद्देशीय स.सं. लि.	डाडागाउँ	६	२०६८/८/२०
११	श्री डाडागाउँ साना किसान कृषि सहकारी सं. लि.	डाडागाउँ	८	२०६८/११/५
१२	श्री लहरेपौवा साना किसान कृ.स.सं.	लहरेपौवा ४	९	२०६८/११/१७
१३	श्री कालिका बहुउद्देशीय स.सं. लि	लहरेपौवा ३	१०	२०६८/१२/१५
१४	श्री कालिका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	धैबुङ ५	११	२०६९/१/८
१५	श्री कटुञ्जे महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	धैबुङ ५	१२	२०६९/१/१४
१६	श्री धैबुङ कालिका साना किसान कृषि स. सं. लि.	धैबुङ ९	१३	२०६९/१/१८
१७	श्री भोर्ले जिबजिवे साना किसान कृषि स. सं. लि.	भोर्ले १	१४	२०६९/१/१८
१८	श्री रसुवा बहुउद्देशीय स.सं. लि.	धुञ्चे ५	१५	२०६९/१/२०
१९	श्री धार्ना भूमेदेवी कृषि स.सं. लि.	हाकु-९	१६	२०६९/२/८
२०	श्री भूमेदेवी महिला बचत तथा ऋण स.सं. लि.	ठूलोगाउँ-३	१७	२०६९/२/११

श्रोत :जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,रसुवा २०७१

६.१.११.जिल्लाको बाली पात्रो (Crop Calender)

क्र. सं.	बाली	खेत		पाखो		कैफियत
		लगाउने समय	काट्ने समय	लगाउने समय	काट्ने समय	
१	धान बर्षे	जेठ-असार	कार्तिक-मंसिर			
	चैते	चैत	असार			
२	गहुँ	कार्तिक-मंसिर	चैत-वैशाख	भदौ-कार्तिक		
३	मकै :बर्षे	माघ-चैत	असार-श्रावण	चैत-फाल्गुन	भदौ-असोज	
	वसन्ते					
	हिउँदे					
४	कोदो			जेठ-असार	कार्तिक-मंसिर	
५	जौ	मंसिर	वैशाख	कार्तिक-मंसिर	वैशाख-जेठ	
६	फापर			भदौ	फागुन-चैत	
७	उवा			कार्तिक	चैत-वैशाख	

क्र. सं.	बाली	खेत		पाखो		कैफियत
		लगाउने समय	काट्ने समय	लगाउने समय	काट्ने समय	
८	करु			भदौ	चैत-वैशाख	
९	कागुन					
१०	मुसुरो	कार्तिक-मंसिर	फाल्गुन-चैत	असोज-कार्तिक	फागुन-चैत	
११	भटमास	असार	कार्तिक			
१२	रहर	असार	मंसिर			
१३	मास	असार	मंसिर			
१४	चना					
१५	बोडी			फाल्गुन-चैत	श्रावण-भदौ	
१६	मुग					
१७	राज्मा					
१८	तोरी	असोज-मंसिर	चैत-फाल्गुन	असोज-मंसिर	माघ-फागुन	
१९	आलस	असोज-कार्तिक	चैत			
२०	तील			चैत-वैशाख	कार्तिक	
२१	सूर्यमुखी					
२२	भुसेतील			चैत-वैशाख	कार्तिक	
२३	बदाम			फागुन-चैत	कार्तिक-असोज	
२४	अडिर					
२५	उखु			माघ-फाल्गुन	कार्तिक-मंसिर	
२६	जुट					
२७	कपास					
२८	तरकारी हिउँदै	श्रावण-कार्तिक	कार्तिक-माघ	असोज	पौष-फागुन	
	तरकारी बर्षे	चैत-असार	जेठ-भदौ	वैशाख-असार	असार-भदौ	
२९	फलफूल हिउँदै			पुष-माघ	भदौ-असोज	
	फलफूल बर्षे			जेठ-श्रावण	कार्तिक-मंसिर	
३०	आलु हिउँदै	असोज-मंसिर	माघ-फागुन	असोज-मंसिर	माघ-फागुन	
	आलु बर्षे	फाल्गुन-चैत्र	भदौ-असोज	चैत-जेठ	भदौ-असोज	

श्रोत :जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,रसुवा २०७१

६.१.१२. खाद्यान्न, दलहन, तेलहन, तरकारी, फलफूल बालीहरुको पकेट क्षेत्र सम्वन्धी विवरण

बाली	पकेटक्षेत्रको नाम	सम्वन्धित कृ.से केन्द्र	आ.व. ०६२/०६३	पकेटको विस्तार भएको क्षेत्रफल	पकेट क्षेत्र परेको गा.वि.स
आलु	क) आलु खेती विकास कार्यक्रम (बनुवा लहरेपौवा)	वेत्रावती	५०	५०	वेत्रावती - लहरेपौवा
	ख) आलु खेती विकास कार्यक्रम(गल्लाड)	थाम्बुचेत	७०	७०	गल्लाड
तरकारी	क) तरकारी विकास कार्यक्रम(भार्कु)	स्याफु	४०	४०	स्याफु
	ख) तरकारी खेती विकास कार्यक्रम (धैबुङ्ग)	धैबुङ्ग	४०	४०	धैबुङ्ग

बाली	पकेटक्षेत्रको नाम	सम्बन्धित कृ.से. केन्द्र	आ.व. ०६२/०६३	पकेटको विस्तार भएको क्षेत्रफल	पकेट क्षेत्र परेको गा.वि.स
	ग) तरकारी विकास कार्यक्रम (धुन्चे)	धुन्चे	१०	१०	हाकु
स्याऊ	व्यवसायिक फलफूल विकास कार्यक्रम	स्याफु	४०	४०	स्याफु-ब्रावल
खाद्यान्न - धान, गहुँ, मकै, दलहन र तेलहन	क) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि कार्यक्रम वेत्रावती	वेत्रावती	१६०	१६०	लहरेपौवा
	ख) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि कार्यक्रम वेतिनी धैवुड	कालिकास्थान	१००	१००	धैवुड
	ग) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि कार्यक्रम रुपसेपानी	कालिकास्थान	१००	१००	भोर्ले
	घ) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि कार्यक्रम युव्रा यासा	पारच्याड	८०	८०	यासा
	ङ) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि थुमन	थुमन-स्याफु	१००	१००	थुमन
च) सघन बाली विकास तथा उत्पादकत्व बृद्धि कार्यक्रम चिलिमे	आलु	७०	७०	गोल्जुड	

श्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, रसुवा २०७१

६.२ सिँचाइ

जम्मा सिंचित क्षेत्रफल र सिँचाइको श्रोत अनुसार क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

विवरण	जम्मा सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)	सिँचाइको श्रोत अनुसार क्षेत्रफल (हेक्टर)				
		कुलो	मौषमी	पोखरी/इनार	अन्य	मिश्रित
जग्गा सहितका कृषि चलन	१०३६.४	१६९.२	८६२.२	०	५.०	०
जग्गा नभएका कृषि चलन	०	०	०	०	०	०
जम्मा कृषि चलन	१०३६.४	१६९.२	८६२.२	०	५.०	०
श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग ।						
कुल क्षेत्रफल (हे.मा)					१५१२००	
कुल खेतियोग्य जमिन (हे.मा)					१२४५८	
हाल खेति भईरहेको (हे.मा)					१२४५८	
सिंचित क्षेत्रफल (हे.मा) : वर्षभरी					५५५	
मौषमी					७३५	
श्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, रसुवा (आ.व. २०६७/६८)						

६.३ पशु स्वास्थ्य तथा पशुपालन

६.३.१ घरपालुवा पशुपक्षी सम्बन्धी विवरण

घरपालुवा पशु पंक्षी सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०६९/०७०)

क्र.स.	पशुको विवरण	स्थानिय	उन्नत	जम्मा
१	गाई	२५६०१	१९११	२७५१२

२	चौरी	३७०३		३७०३
३	भैसी	१६२२२	४३१५	२०५३७
४	बाखा	३१२२६	२५९८	३३८२४
५	भेंडा	१०६०६	१३१३	११९१९
६	बंगुर	२८६३	५५७	३४२०
७	कुखुरा	१८९९९	३५२२८	५४२२७

श्रोत : जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, रसुवा ।

६.३.२ घरपालुवा पशुपक्षीजन्य उत्पादन

घर पालुवा पशुपक्षीजन्य उत्पादन (आ.व. २०६९/०७०)

सि.नं.	पशुजन्य पदार्थ	इकाइ	वार्षिक		वृद्धि प्रतिशत	कैफियत
			गत आ.व. उत्पादन	यस आ.व.को उत्पादन		
१	दूध	मे.ट.	६९६८	६९३५	+१२.४३	
२	मासु	मे.ट.	१३२७.२	१४४७	+ ९.०३	
३	फुल	गोटा हजारमा	११०	१०९.३	-०.६३	
४	ऊन	के.जी.	२३३५	२४४३	+२३.४१	
५	छाला	संख्या	१५०	१५७	+४.६७	
६	मखन	मे.टन	१२.५	१३	+४	
७	घिउ	मे.टन	११.४	११.९	+४.२	
८	छुपी	के.जी		२१००		

श्रोत : जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, रसुवा ।

६.३.३ पशु सेवा केन्द्र र उपकेन्द्र

क्र.स.	पशु सेवा केन्द्र/ उपकेन्द्रको नाम	सेवा उपलब्ध हुने गा.वि.स.को नाम
१	पशु सेवा केन्द्र थाम्बुचेत	चिलिमे, गत्लाङ्ग, गोल्लुङ्ग
२	पशु सेवा उपकेन्द्र स्याफ्रुवेशी	स्याफ्रु, लाडटाड
३	पशु सेवा उपकेन्द्र टिमुरे	टिमुरे, थुमन, वृद्धिम
४	पशु सेवा उपकेन्द्र हाकू	हाकू, धुन्चे
५	पशु सेवा उपकेन्द्र माभुगाउँ	लहरेपौवा, राम्चे
६	पशु सेवा केन्द्र धैबुड	धैबुड, भोर्ले
७	पशु सेवा केन्द्र सरमथली	सरमथली, यासाँ
८	पशु सेवा उपकेन्द्र डाँडागाउँ	डाँडागाउँ, ठूलोगाउँ

श्रोत : जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, रसुवा ।

६.३.४ जिल्ला पशु सेवा कार्यालयको दरवन्दी विवरण

सि. नं.	पद	समुह	श्रेणी	स्विकृत दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त
१.	पशु विकास अधिकृत	लाईभस्टक	रा.प.तृ. (प्रा.)	१	१	
२.	पशु चिकित्सक	भेटेरीनरी	रा.प.तृ. (प्रा.)	१	१	
३.	पशु सेवा प्राविधिक	लाईभस्टक	रा.प.अनं.प्र. (प्रा.)	१	१	
४.	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	भेटेरीनरी	रा.प.अनं.प्र. (प्रा.)	२	१	१
५.	नायब पशु सेवा प्राविधिक	भेटेरीनरी	रा.प.अनं.द्वि. (प्रा.)	६	५	१
६.	नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	लाईभस्टक	रा.प.अनं.द्वि. (प्रा.)	५	५	
७.	स.ले.पा.	प्रशासन	रा.प.अनं.द्वि. (प्रा.)	१		
८.	खरिदार	प्रशासन	रा.प.अनं.द्वि. (प्रा.)	१	१	१
९.	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	श्रेणीविहिन	१२	१२ (५ करार)	
जम्मा				३०	२४	६

श्रोत :जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, रसुवा ।

६.३.५ जिल्लामा मुख्य मुख्य डालेघाँस बिरुवाको उत्पादन क्षमता

क्र.सं.	डालेघाँसको किसिम	प्रतिबोट हरियो घाँस उत्पादन (DM) kg
१.	बडहर	७४.३
२.	टाँकी	६२.५
३.	कुटमिरो	६८.४
४.	निभारो	१३७.०
५.	कोईरालो	७२.५
६.	काभ्रो	१७८.५
७.	पैयू	२०.०
८.	खर्चेतो/सर्खु	६१.०
९.	चुलेत्रो	१९.८
१०.	बाँझ	२१.६
११.	किम्बु	११.७
१२.	भोटे पिपल	१८.४
१३.	दुधिलो	२५.४
१४.	गोगन	२१.८

क्र.सं.	डालेघाँसको किसिम	प्रतिबोट हरियो घाँस उत्पादन (DM) kg
१५.	वैश	२०.२
१६.	ईपिल ईपिल	१२

श्रोत : कृषि अनुसन्धान केन्द्र (चरन) रसुवा

६.४ उद्योग र ब्यापार

६.४.१ प्रतिष्ठानको किसिम अनुसार सङ्ख्या

प्रतिष्ठानको किसिम अनुसार सङ्ख्या

क्र.सं.	प्रतिष्ठानका प्रकार	१९९१/९२	१९९६/९७	२००१/०२
१	औद्योगिक प्रतिष्ठान	३	७	६
२	व्यावसायिक प्रतिष्ठान	N.A.	N.A.	२०६
३	साना तथा घरेलु उद्योग	N.A.	N.A.	६१

स्रोत: औद्योगिक गणना २०५९, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

BISUNESS DIRECTORY-2063, शाखा तथ्याङ्क कार्यालय, नुवाकोट ।

१	आ.व. २०६८/६९ सम्म दर्ता भएका संस्थहरु (बाणिज्य तर्फ)	५४
२	आ.व. २०६८/६९ सम्म दर्ता भएका संस्थहरु (उद्योग तर्फ)	५४
३	आ.व. २०६८/६९ सम्म नविकरण भएका संस्थहरु (बाणिज्य तर्फ)	९
४	आ.व. २०६८/६९ सम्म नविकरण भएका संस्थहरु (उद्योग तर्फ)	२७

श्रोत : घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रसुवा

६.४.२ प्रतिष्ठानको रोजगारीमा योगदान

प्रतिष्ठानहरुको रोजगारीमा योगदान

क्र.सं.	विवरण	गणना वर्ष		
		१९९१/९२	१९९६/९७	२००१/०२
१	संलग्न कामदार सङ्ख्या	४९	१४०	२१३
२	रोजगार सङ्ख्या	४६	१२५	२००
३	तलव तथा ज्याला (रु. हजारमा)	८४६	४४१३	१३८४१

स्रोत: औद्योगिक गणना २०५९, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

६.४.३ ठूला औद्योगिक प्रतिष्ठानहरु

ठूला औद्योगिक प्रतिष्ठान

क्र.सं.	उद्योगको नाम	ठेगाना	सम्बन्धित उत्पादन क्षेत्र	कैफियत
१	गोसाइकण्ड चिज उत्पादन केन्द्र	स्याफ्रुवेसी-६, चन्दनवारी	दुग्ध पदार्थप्रतिष्ठान उत्पादन गर्ने	
२	लाडटाड चिज उत्पादन केन्द्र	लाडटाड-७, क्यान्जिन	दुग्ध पदार्थप्रतिष्ठान उत्पादन गर्ने	
३	नारा इ. हिमालयन स्प्रिङ वाटर कं.	धुन्वे-८, धुन्वे	हल्का पेय पदार्थगर्ने प्रतिष्ठान उत्पादन	हाल चालु नरहेको

क्र.स	उद्योगको नाम	ठेगाना	सम्बन्धित उत्पादन क्षेत्र	कैफियत
४	हिरा टेक्सटाइल प्र.लि.	धैवुड-९, जिवजिवे	कपडाको फिनिसिङ सम्बन्धी क्रियाकलाप	हाल चालु नरहेको
५	फिकुरी नेपाली घरेलुकागज उद्योग	डाँडागाउँ-२, डाँडागाउँ	पल्प, कागज उत्पादन गर्ने प्रतिष्ठान	हाल चालु नरहेको
६	गणेश सिसा तथा जस्ता उद्योग	गत्लाड-१, सोम्दाड	धातुजन्य खनिज उत्पादन गर्ने क्रियाकलाप	हाल चालु नरहेको

स्रोत: औद्योगिक गणना २०५९, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

६.४.४ उत्पादित वस्तु र प्रदान गरिने सेवाको आधारमा औद्योगिक तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरु उत्पादित वस्तु र प्रदान गरिने सेवाको आधारमा औद्योगिक तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानहरु

क्र.सं.	उत्पादित वस्तु र प्रदान गरिनेवर्गिकरण सेवाको आधारमा	संख्या
१	कृषि तथा वन	४८
२	माछापालन	१
३	खानी तथा उत्खनन्	०
४	औद्योगिक/प्रशोधन उद्योग	६०
५	विद्युत, ग्याँस र पानी	५
६	निर्माण	२३
७	थोक तथा खुद्रा व्यापार	११
८	होटल तथा रेष्टुरा	३४
९	यातायात, सञ्चार र गोदाम	१
१०	आर्थिक मध्यस्थता	९
११	रियल स्टेट, भाडा तथा व्यावसायिक क्रियाकलाप	४
१२	सार्वजनिक प्रशासन र सामाजिक सुरक्षा	०
१३	शिक्षा	८
१४	स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य	०
१५	अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवा	०
१६	कामदार राखेका निजि परिवार	२
१७	अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था र निकायहरु	०
जम्मा		२०६

BISUNESS DIRECTORY-2063, शाखा तथ्याङ्क कार्यालय, नुवाकोट ।

६.५ खानि तथा उत्खनन्

प्रमुख खानिहरु

क्र.सं.	बिबरण	सङ्ख्या	क्षेत्रफल	गा.वि.स.
१	पत्रे ढुङ्गा खानी	१	१.१० व.माइल	सरमथली
२	जस्ताखानी (गणेश हिमाल)	१	०.६४७ व.माइल	गत्लाड

क्र.सं.	बिबरण	सङ्ख्या	क्षेत्रफल	गा.वि.स.
३	जस्ताखानी (गणेश हिमाल)	१	०.१२१७ व.माइल	गत्लाड
४	बालुवा, गिटी, ढुङ्गा	विभिन्न स्थानहरूमा		

श्रोत: जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, रसुवा ।

६.६ रोजगारी

६.६.१ पेशा अनुसार रोजगारीको विवरण

पेशा अनुसार रोजगारीको विवरण

पेशा	रोजगार पुरुष	%	रोजगार महिला	%	जम्मा	%
कानूनविद, उच्च पदस्थ कर्मचारी र व्यवस्थापकहरू	८७	०.६६	११	०.१०	९८	०.४०
उच्च ज्ञानयुक्त पेशाकर्मिहरू (Professionals)	३३२	२.५१	७९	०.७०	४११	१.६८
प्राविधिक तथा सम्बन्धित पेशाकर्मिहरू	२४३	१.८४	३७	०.३३	२८०	१.१४
क्लर्क वा कार्यालय सहायकहरू	३६३	२.७५	२९	०.२६	३९२	१.६०
सेवाकर्मिकामदार र बजार तथा पसल	५५६	४.२०	३३५	२.९७	८९१	३.६४
सिपालु र अर्ध सिपालु कृषि तथा मत्स्य कामदार	१०२९०	७७.८१	१०२२५	९०.६६	२०५१५	८३.७३
क्राफ्ट र सम्बन्धित व्यापारिक कामदारहरू	६६८	५.०५	१९१	१.६९	८५९	३.५१
संयन्त्र र मेशिन सञ्चालक र जडानकर्ताहरू	९३	०.७०	३	०.०३	९६	०.३९
प्रारम्भिक पेशाकर्मिहरू (Elementary Occupations)	५८२	४.४०	३४४	३.०५	९२६	३.७८
उल्लेख नभएको	१०	०.०८	४	०.०४	१४	०.०६
सवै पेशा	१३२२४	१००	११२७८	१००	२४५०२	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

६.७.२ क्षेत्र अनुसार (by industry) रोजगारीको स्थिति

क्षेत्र अनुसार (by industry) रोजगारीको स्थिति

क्षेत्र (industry)	रोजगार पुरुष	%	रोजगार महिला	%	जम्मा	%
कृषि तथा वन	१०४९४	७९.३७	१०३५४	९१.८१	२०८४८	८५.०९
मत्स्य	६	०.०५	१	०.०१	७	०.०३
खानि तथा उत्खनन	२	०.०२	०	०.००	२	०.०१
उद्योग	३९५	२.९९	१८१	१.६०	५७६	२.३५
विद्युत, ग्याँस र पानी आपूर्ति	३१८	२.४१	५७	०.५१	३७५	१.५३

क्षेत्र (industry)	रोजगार पुरुष	%	रोजगार महिला	%	जम्मा	%
निर्माण	२४५	१.८५	१३	०.१२	२५८	१.०५
थोक तथा खुद्रा व्यापार	३४२	२.५९	३७६	३.३३	७१८	२.९३
होटेल र रेष्टुरा	१४६	१.१०	९३	०.८२	२३९	०.९८
यातायात, गोदाम र सञ्चार	१३७	१.०४	२०	०.१८	१५७	०.६४
वित्तीय मध्यस्थता	५५	०.४२	५	०.०४	६०	०.२४
घरजग्गा, भाडा र व्यावसायिक क्रियाकलाप	२	०.०२	१	०.०१	३	०.०१
सार्वजनिक प्रशासन र सामाजिक सुरक्षा	३९६	३.००	२६	०.२३	४२२	१.७२
शिक्षा	३९०	२.९५	८२	०.७३	४७२	१.९३
स्वास्थ्य र सामाजिक सेवा	१२१	०.९२	३४	०.३०	१५५	०.६३
अन्य सामाजिक र व्यक्तिगत सेवा	१२७	०.९६	९	०.०८	१३६	०.५६
रोजगार प्रदायक निजी परिवार	२९	०.२२	१५	०.१३	४४	०.१८
सिमा विहिन सँगठन र निकायहरु	१२	०.०९	७	०.०६	१९	०.०८
उल्लेख नभएको	५	०.०४	४	०.०४	९	०.०४
सबै क्षेत्र (All Industry)	१३२२२	१००	११२७८	१००	२४५००	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

बनमा डँढेलो लगाई रुख विरुवाहरुको नास गर्दा जंगली जिवजन्तुहरुको वासस्थान नस्टहुनुका साथै डँढेलोबाट निस्किएको धुवाँको कारणले मानव स्वास्थ्यमा समेत गम्भिर असर पुग्ने तथा बनजंगलको विनास भै बाढी पहिरो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरु उत्पन्न भै मानववस्ती नै सखाप भै धनजनको क्षतीहुने भएकाले बनजंगलमा डँढेलो लाग्न नदिन निम्न उपायहरु अवलम्बन गरौं ।

- सलाई तथा लाईटर जस्ता आगो उत्पन्न गर्ने वस्तुहरु बालबालिकाहरुले भेट्ने ठाउँमा नराखौं ।
- घर तथा गोठमा खाना पकाउनका लागि बालिएको आगो खाना पाकी सकेपछि निभाउने गरौं ।
- रातीको समयमा बाटोमा हिँड्दा उज्यालोको लागि राँको तथा दियालोको प्रयोग नगरी टर्च लाइटको मात्र प्रयोग गरौं ।
- चुरोटका ठुटाहरु ननिभाईकन जथाभावी फाल्ने बानी नगरौं ।
- जंगलमा आगोबाल्ने तथा गोल पोल्ने जस्ता कार्यहरु नगरौं ।

साथै डँढेलो लगाउनु जघन्य अपराध हो त्यसकारण कसैले जंगलमा डँढेलो लगाएको थाहा पाएमा तुरुन्त नजिकको सुरक्षा निकाय वा जिल्ला वन कार्यालयमा खबर गर्ने बानी वसालौ ।

भाग- ७ : न्याय तथा कानून

७.१ फौजदारी अपराध

जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दर्ता भएका फौजदारी अपराध सम्बन्धी विवरण

(आ.व. २०६६/६७ - २०६८/६९)

सिं	मुद्दा शिर्षक	आ.व २०६६/६७			आ.व २०६७/६८			आ.व २०६८/६९		
		मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी	मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी	मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी
१	आत्म हत्या	०	०	०	०	०	०	४	०	४
२	भवितव्य ज्यान	४	०	४	६	०	६	४	०	४
३	कर्तव्य ज्यान	०	०	०	१	१	०	१	०	१
४	विष सेवन गरी आत्महत्या	०	०	०	१	०	१	१	०	१
५	बहुविवाह	१	१	०	१	१	०	१	१	०
६	मानव बेचबिखन , ओ.प.	०	०	०	२	१	१	०	०	०
७	सवारी दुर्घटना मा. मृत्यु	१	१	०	०	०	०	२	१	१
८	चोरी	१	१	०	४	४	०	३	३	०
९	केही सार्वजनीक अपराध	६	४	२	६	६	०	४	४	०
१०	फूटकर ज्यान	०	०	०	१	०	१	०	०	०
११	ज्यान माने उद्योग	४	३	१	१	१	०	१	१	०
१२	डाँका	१	०	१	०	०	०	१	१	०
१३	आगो लगाएको	१	०	१	०	०	०	०	०	०
१४	हा.ह खरखजना	०	०	०	१	०	१	१	१	०
१५	ना.प्र.कीर्ते	०	०	०	१	०	१	०	०	०
१६	स.छा.द.कीर्ते	०	०	०	२	०	२	०	०	०

सिं	मुद्दा शिर्षक	आ.व २०६६/६७			आ.व २०६७/६८			आ.व २०६८/६९		
		मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी	मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी	मुद्दा दर्ता	मुद्दा फछ्यौट	काम बाँकी
१७	जवरजस्ती करणी	०	०	०	१	१	०	१	१	०
१८	खोटाचलन	०	०	०	१	१	०	०	०	०
१९	जवरजस्ती धर्म परिवर्तन	०	०	०	१	१	०	०	०	०
२०	पुरातात्विक मुर्ति चोरी	०	०	०	१	१	०	०	०	०
	जम्मा दर्ता संख्या	१९	१०	९	३१	१८	१३	२४	१३	११

श्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रसुवा ।

७.२ अदालतमा दर्ता तथा फछ्यौट भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण :

अदालतमा दर्ता तथा फछ्यौट भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण (आ.व. २०६६/६७ - २०६८/६९)

क्र.सं.	मुद्दाको नाम	आ.व. २०६६/६७		आ.व. २०६७/६८		आ.व. २०६८/६९	
		दर्ता	फछ्यौट	दर्ता	फछ्यौट	दर्ता	फछ्यौट
१.	दुनियावादी देवानी	७	४	७	४	५	४
२.	दुनियावादी फौजदारी मुद्दा	५	३	६	५	६	६
३	सरकारी फौजदारी	११	२	१७	५	१७	१७
४	विशेष कार्यविधि	१	०	१	१	०	०
५	विविध फौजदारी	२	०	३	२	१	१
६	संक्षिप्त फौजदारी	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२६	९	३४	१७	२९	२८

श्रोत : रसुवा जिल्ला अदालत ।

भाग - ८ : मानव विकास सुशासन

८.१. प्रमुख सूचकाङ्कहरू (Principal Indices) :-

प्रमुख सूचकाङ्कहरू (सन् २००३)

क्र.सं.	विवरण	मान
१	मानव विकास सूचकाङ्क (Human Development Index)	०.३९४
२	मानव गरिबी सूचकाङ्क (Human Poverty Index)	५४.५
३	आम्दानी सूचकाङ्क -Income Index)	०.४०७
४	शैक्षिक उपस्थिति सूचकाङ्क (Educational Attainment Index)	०.२०४
५	सामाजिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	०.२७३
६	राजनीतिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	०.६६१
७	आर्थिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	०.३८३

श्रोत : *DISTRICTS OF NEPAL, INDICATORS OF DEVELOPMENT, 2003, ICIMOD* तथा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २००४ *UNDPI*

८.२ समग्र विकास सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर (Rank of District According to the Various Indices of Overall Development) :-

समग्र विकास सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर

क्र.सं.	विवरण	स्तर	कैफियत
१	समग्र विकास सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर (Overall Development Index)	५३ औं	प्रथम- काठमाडौं अन्तिम- मुगु
२	गरिबी तथा भोकमरी सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर (Rank According to the Poverty and Deprivation Index)	६२ औं	प्रथम- भापा अन्तिम- मुगु
३	सामाजिक-आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर / (Rank Ac. to the Socio-economic and Infrastructural Development Index)	५९ औं	प्रथम- काठमाडौं अन्तिम- अछाम
४	महिला सशक्तिकरण सूचकाङ्कमा जिल्लाको स्तर (Rank According to the Women Empowerment Index)	४४ औं	प्रथम- स्याङ्जा अन्तिम- मुगु

श्रोत : *DISTRICTS OF NEPAL, INDICATORS OF DEVELOPMENT, 2003, ICIMOD* र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

द.३ सामाजिक-आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास सूचकाङ्क

(Socio-economic and Infrastructural Development Index) :

सामाजिक-आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास सूचकाङ्कसँग सम्बन्धित विभिन्न सूचकाङ्कहरूमा जिल्लाको स्तर

क्र. सं.	विवरण	स्तर (Rank)	मान
१	स्वास्थ्य र विकास सूचकाङ्क (Health and Development Index)	३६ औं	-
२	परिवार नियोजनका साधन प्रयोगकता दर (Contraceptive {Prevalence Rate})	२२ औं	४०।२२ प्रतिशत
३	खानेपानी पहुँच (Drinking Water Coverage)	२५ औं	८५।१८ प्रतिशत
४	सुधारिएको शौचालय सुविधा (Improved Toilet Facility)	४९ औं	३१।८६ प्रतिशत
५	प्राथमिक क्षेत्र विकास सूचकाङ्क (Primary Sector Development Index)	५३ औं	कम विकसित
६	कृषि ऋण लिने जनसङ्ख्या (Agricultural Credit Coverage)	७५ औं	
७	लैंगिक विभेद सूचकाङ्क (Gender Discrimination Index)	३४ औं	-
८	साक्षरतामा प्रौढ लैंगिक असन्तुलन अनुपात (Adult Gender Imbalance Ratio in Literacy Status)	५४ औं	०।४९ (देशको कुल अंशमा) प्रतिशत
९	शैक्षिक रूपमा वञ्चित जनसङ्ख्या प्रतिशत (Percentage of Educationally Disadvantaged Population)	७३ औं	६४।५२ (देशको कुल अंशमा) प्रतिशत
१०	पूर्वाधार विकास सूचकाङ्क (Infrastructure Development Index)	११ औं	-
११	सडक घनत्व (Road density)	४९ औं	६।६ कि.मि./व. कि.मि.
१२	बैंक घनत्व (Bank density)	४५ औं	०।१२ प्रति हजार जना
१३	स्वास्थ्य संस्था घनत्व (Health Institution density)	४४ औं	२।२९ प्रति हजार जना
१४	हुलाक कार्यालय घनत्व (Post Office density)	४८ औं	२।१४ प्रति हजार जना

क्र. सं.	विवरण	स्तर (Rank)	मान
१५	प्रति व्यक्ति साधारण खर्च (Per Capita Regular Expenditure)	५ औं	३६६९ रुपैया
१६	प्रति व्यक्ति विकास खर्च (Per Capita Development Expenditure)	१२ औं	१४७३ रुपैया

श्रोत : DISTRICTS OF NEPAL , INDICATORS OF DEVELOPMENT, 2003, ICIMOD र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

* Nepal Human Development Report 2004, UNDP

द.४ गरिवी तथा भोकमरी सूचकाङ्क (Poverty and Deprivation Index) :

गरिवी तथा भोकमरी सूचकाङ्कसँग सम्बन्धित विभिन्न सूचकाङ्कहरूमा जिल्लाको स्तर

क्र.सं.	विवरण	स्तर (Rank)	मान (Data Value)
१	सिमान्त कृषक परिवार प्रतिशत (Percentage of Marginal Farm Households)	४५ औं	३५.९३ प्रतिशत
२	प्रति व्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (Per Capita Food Production)	४३ औं	३१०० किलो क्यालोरी
३	बाल भोकमरी सूचकाङ्क (Child Deprivation Index)	५८ औं	
४	बाल निरक्षरता दर (Child Illiteracy Rate)	५९ औं	३३.४९ प्रतिशत
५	बाल आर्थिक सक्रियता दर (Child Economic Activity Rate)	६४ औं	३३.०९ प्रतिशत
६	बाल विवाह अनुपात (Prorortion of Child Marriage)	३४ औं	०.७९ (देशको कुल अंशमा) प्रतिशत

श्रोत : DISTRICTS OF NEPAL , INDICATORS OF DEVELOPMENT, 2003, ICIMOD र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग ।

भाग ९ : विविध

९.१ पर्यटन सम्पदा

सारसंक्षेप

नेपालको मानचित्रमा मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत बाग्माती अञ्चलको उत्तरतिर चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बतसंग सीमाना जोडिएको विकट हिमाली जिल्ला पर्यटनको दृष्टिकोणबाट तेस्रो गन्तव्यको रूपमा चिनिने जिल्ला हो रसुवा । यस जिल्ला हिन्दुहरूको पवित्र तीर्थस्थल गोसाईं कुण्ड, प्रकृतिक तातोपानी, लाङटाङ हिमाल, गणेश हिमाल, नागथली, भौगोलिक, हावापानी, वनजंगलको विविधता, नदीनाला, कुण्डहरू, ऐतिहासिक रसुवागढी, विभिन्न जातजातीको रहनसहन, भेषभुषा लगायतका अन्य थुप्रै प्राकृतिक, सांस्कृतिक र धार्मिक पर्यटकीय आकर्षणहरूको केन्द्र बिन्दुको रूपमा रहेको छ ।

रसुवा जिल्लाका पर्यटकिय आकर्षणहरू

रसुवा जिल्ला प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा रमन सक्ने विभिन्न किसिमका प्राकृतिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक पर्यटकिय आकर्षणहरूको धनी रहेका छन् । यस जिल्लामा रहेका पर्यटकिय आकर्षणहरू तल उल्लेख गरिएका छन् ।

रसुवा जिल्लामा रहेका प्राकृतिक आकर्षणहरू निम्न वमोजिम रहेका छन्

क्र.सं.	आकर्षणहरू	स्थान	विशेषताहरू
१	साङजेन हिमाल, गणेश हिमाल, क्याङजीन भ्याली, लाङटाङ लिरुङ हिमाल लगायत लाङटाङ रेन्ज, पाङसाङ हिमाल, एलापिक	लाङटाङ, गत्लाङ, चिलिमे गाविस	हिमालको मनोरम दृष्यावलोकन तथा प्राकृतिक स्थलहरूले आकर्षण प्रदान गर्ने
२	गोसाईंकुण्ड, दुधकुण्ड, नागकुण्ड, भैरबकुण्ड, सरस्वती कुण्ड पार्वतीकुण्ड, जेसुर कुण्ड, नौ कुण्ड, सूर्यकुण्ड	स्याफ्रु, चिलिमे, टिमुरे, गतलाङ गाविस	कुण्ड को अनन्द लिन पाउने र धर्म प्राप्त हुने
३	तातोपानी	चिलिमे गाविस	छालाको रोग लगायत विभिन्न किसिमका रोगहरू निको हुने
४	छामगाड डाडाँ भ्युप्वाइन्ट र माफुमचे डाडाँ भ्युप्वाइन्ट	छामगाड डाडाँ गोल्लुङ चौहत्तर माथि	साङजेन हिमाल, गणेश हिमाल, लाङटाङ हिमाल, तातोपानी लगायत छिमेकी गाविसहरूको रमणिय दृष्यावलोकन गरि आनन्द प्राप्त गर्न सकिन्छ
५	नागथाली डाँडा	चिलिमे र थुमन गाविसको सिमानामा	साङजेन हिमाल, गणेश हिमाल, लाङटाङ हिमाल, तातोपानी लगायत छिमेकी गाविसहरूको रमणिय दृष्यावलोकन गरि आनन्द प्राप्त गर्न सकिन्छ
६	हरियो डाडाँकाडा वनजंगल	गाविस भरि	चारैतिरको रमाइलो दृष्यावलोकन गरी जंगलभित्र भएको चराचुरुङ्गी र वन्यजन्तुहरूको अवलोकन गरी तिनहरूसंग मितेरी गाँसी आनन्दको सास फेर्न सकिन्छ ।
७	जुरेढुंगा	यासा	काठमाण्डौ शहर देख्न सकिने लगायत भ्युप्वाइन्टको लागि उपयुक्त स्थल

सांस्कृतिक आकर्षणहरू

क्र. सं.	आकर्षणहरू	स्थान	विशेषता
१	गुम्वाहरू, छुर्तेनहरू	तामाङ हेरिटेजट्रेल अन्तरगत पर्ने गाविसहरू लगायत १८ वटै गाविसहरूमा	धर्मगरी पापलाई हटाउने स्थलको रूपमा चिनिन्छ । घेवा माने जात्रा पाठपुजा गर्ने र स्याबु नाँच गरी पर्यटकहरूलाई रमाउने स्थल हो ।
२	माने जात्रा/ नाँचगान/ स्याबु नाँच	गोल्जुङ, गत्लाङ, टिमरे	फागुन र वैशाख पूर्णिमामा एक हप्ता यसमा विभिन्न नाँचहरू देखाई पर्यटकहरूलाई रमाइलो दिन सकिन्छ, जस्तै: गोडा नाँच/स्याबु नाँच/जरायो नाँच/ जोगी नाङ्गै नाँच जस्ता अनेक किसिमका नाँचहरू देखाइन्छ, खोडा नाँचले नेपाल र तिब्बतको लडाइ सम्बन्धि भल्काउछ ।
३	चाडपर्व	रसुवा जिल्ला	दशै, तिहार माघे संक्रान्ती, साउने संक्रान्ती, पूर्णिमा, मानेजात्रा आदि कुराहरूमा आनन्द लिने दिने गर्दछ ।
४	भाषा र भेषभुषा	गोल्जुङ गत्लाङ, चिलिमे थुमन लगायतका तामाङ हेरिटेजट्रेल गा.वि.स हरु	यहाँका आफ्नै मातृ भाषा मिठो शैलिमा रहेको कारणले स्याल्दो बख्खु, पटुका टोपी आगन्तु चोलो पटुका लगाएको हुन्छ र सबै घरहरू काठ र ढुङ्गाले सजिएको छ ।
५	होमस्टेको अनुभाव	विषेश बृद्धिम गाविसमा अन्य गोल्जुङ, गत्लाङ गाविसमा	आफ्नै मातृ भाषा मिठो शैलिमा रहेको कारणले स्याल्दो बख्खु, पटुका टोपी आगन्तु चोलो पटुका लगाएको हुन्छ र सबै घरहरू काठ र ढुङ्गाले सजिएको हुन्छ, पारीवारीक वातावरणमा रमाउन पाउने
६	सामुदायिक लजको अनुभाव	गत्लाङ गाविस	आफ्नै मातृ भाषा मिठो शैलिमा रहेको कारणले स्याल्दो बख्खु, पटुका टोपी आगन्तु चोलो पटुका लगाएको हुन्छ र सबै घरहरू काठ र ढुङ्गाले सजिएको हुन्छ, पारीवारीक वातावरणमा रमाउन पाउन
७	कालिका मन्दिर	धैवुङ	हरेक दिन पुजा आजा हुने र शनिवारको दिन विशेष पुर्जा हुने ।
८	जिवजिवे महादेव मन्दिर	धैवुङ	पशुपती नाथको प्रतिकको रूपमा स्थापना भएको हरेक वर्ष शिवरात्रीको समयमा र ठूलो एकादशीको समयमा मेला लाग्ने ।
९	उत्तरगया वेत्रावती	लहरेपौवा	नेपालकै पवित्र धाम मध्येको एक महत्वपूर्ण धाम यहाँ पितृहरूलाई तर्पण दिएमा उनीहरूले प्राप्त गर्छन् भन्ने धार्मिक मान्यता रहेको र ऐतिहासिक महत्व बोकेको
१०	घाटु नाँच	ठूलोगाउँ	गुरुङहरूको सांस्कृतिक भेषभुषा र रहन सहन भल्कने र प्रत्यक्ष अवलोकन गर्न पाइने
११	तामाङ	धुन्चे	रसुवा जिल्लाको स्थानीय तामाङ भेषभुषा, कला, सांस्कृतिक भल्काउने सम्पूर्ण विवरणहरू हेर्न पाइने ।

ऐतिहासिक/पुरातत्विक आकर्षणहरू

क्र. सं.	आकर्षणहरू	स्थान	विशेषताहरू
१	छूर्तेनहरू	तामाङ हेरिटेजटेल अन्तरगतका गाविसहरूमा	दुङ्गामा कुँदीएको लामाको अक्षर एवं देवताहरूको अवलोकन गर्न पाइन्छ, र धर्म प्राप्त गर्न सकिन्छ
२	गुम्बाहरू	तामाङ हेरिटेजटेल अन्तरगतका गाविसहरूमा	विभिन्न किसिमका पुजाआजा गरिन्छ । माने जात्रा गर्ने छेज्यु, पूर्णिमा मनाउने जस्ता अनेक किसिमको आर्थिक कार्यहरू गर्न पाउने र पर्यटकहरूले पुरानो देवताहरूको अवलोकन गर्न सकिन्छ ।
३	ऐतिहासिक रसुवागडी	टिमुरे गाविसमा	तिब्बत र नेपाल बचिको यूद्धको भलक अवलोकन गर्न पाउने
४	पुरानो दरबारहरू	गोल्जुङ, चिलिमे, धुन्चे, लहरेपौवा आदि	टुक्ले राज्यको पालाको भलकहरू अवलोकन गर्न पाउने
५	गुफाहरू	धुन्चे,गोल्जुङ, गत्लाङ,स्याफ्रु आदि	देशमा शान्ति हुन र आफ्नो राम्रो जिवनको लागि कसैले नदेखे गरी धर्म प्राप्त गर्ने ठाँउ र प्राकृतिक आकर्षण समेत
६	बेत्रवाती	लहरेपौवा	नेपाल र तिब्बत विच सन्धि भएको स्थल

मुख्य पर्यटन मार्गहरू (Major Trekking Route around Rasuwa)

तामाङ सम्पदा मार्ग (Tamang Heritage trails)

दिन	देखि	सम्म	लाग्ने समय
१	काठमाण्डौ	धुन्चे/स्याफ्रुवेशी	५/६घण्टा गाडीमा
२	स्याफ्रुवेशी	गोल्जुङ/छामगाड डाँडा भ्यु प्वाइन्ट	३ घण्टा पैदल यात्रा
३	गोल्जुङ	गत्लाङ	२:३० घण्टा पैदल यात्रा
४	गत्लाङ	तातोपानी/ नागथाली	५:३० घण्टा पैदल यात्रा
५	तातोपानी/नागथली	थुमन	५:३० घण्टा पैदल यात्रा
६	थुमन	टिमुरे/रसुवागडी	४:४५घण्टा पैदल यात्रा
७	टिमुरे/रसुवागडी	बृद्धिम	६:००घण्टा पैदल यात्रा
८	बृद्धिम	स्याफ्रुवेशी	३:००घण्टा पैदल यात्रा
९	स्याफ्रुवेशी	काठमाण्डौ	५/६घण्टा गाडीमा
१०	काठमाण्डौ	गोल्जुङ	७ घण्टा गाडीमा
११	काठमाण्डौ	गत्लाङ	७:३० घण्टा गाडीमा
१२	काठमाण्डौ	चिलिमे	७:३० घण्टा गाडीमा
१३	काठमाण्डौ	टिमुरे/रसुवागडी	६:३० घण्टा गाडीमा

धुन्चे/स्याफ्रु -लाङटाङ-क्यान्जिङ मार्ग (Dhunche-Langtang-Kanjin route)

दिन	देखि	सम्म	लाग्ने समय
१	काठमण्डौ	धुन्चे/स्याफ्रुवेशी	५/६ घण्टा गाडीमा
२/३	धुन्चे	ठूलो भाकू-ठूलोस्याफ्रु	४:३०घण्टा पैदल यात्रा
	ठूलोस्याफ्रु	लामाहोटे	४.०० घण्टा पैदल यात्रा
	स्याफ्रुवेशी	लामाहोटे	५.०० घण्टा पैदल यात्रा
४	लामाहोटे	लाङटाङ	५.०० घण्टा पैदल यात्रा
५	लाङटाङ	क्याङजिन	३.०० घण्टा पैदल यात्रा
६/८	ग्लासियर घुम्ने	क्याङजिन	२/३ दिन पैदल यात्रा
९	क्याङजिन	लामाहोटे	६.००घण्टा पैदल यात्रा
१०	लामाहोटे	खडजिम/बृद्धिम	३/४ घण्टा पैदल यात्रा
११	खडजिम/बृद्धिम	स्याफ्रुवेशी	३.०० घण्टा पैदल यात्रा
१२	स्याफ्रुवेशी	काठमाडौ	६.०० घण्टा गाडीमा

धुन्चे -गोसाईकुण्ड मार्ग (Dhunche-Goshinkunda route)

दिन	देखि	सम्म	लाग्ने समय
१	काठमण्डौ	धुन्चे	५०० घण्टा गाडीमा
२	धुन्चे	चन्दन्वारी	५.३०घण्टा पैदल यात्रा
३	चन्दन्वारी	लौराविनायक/गोसाईकुण्ड	३/५ घण्टा पैदल यात्रा
४	गोसाईकुण्ड	चन्दन्वारी	३.०० घण्टा पैदल यात्रा
५	चन्दन्वारी	धुन्चे	३.००घण्टा पैदल यात्रा
६	धुन्चे	काठमण्डौ	५.०० घण्टा गाडीमा

रसुवा जिल्लाको थप पहिचान गर्नसक्ने पर्यटकिय मार्ग गन्तव्यहरु

- १) बेत्रावाती-कालिकास्थान-लोकिल-यार्सा-गोसाईकुण्ड रुट
- २) बेत्रावाती-डाँडागाँउ/ठूलोगाँउ-हाकू-गोल्जुङ-गल्लाङ गाविस हुँदै गणेश हिमाल जागेश्वर कुण्ड रुट
- ३) त्रिशुली-नुवाकोट दरवार- चेगते-सरमथली-यार्सा- गोसाईकुण्ड- धुन्चे रुट
- ४) ठूलोगाँउ/डाँडागाउँलाई गुरुङ कल्चरको रूपमा होमस्टे पर्यटनको विकास गर्न सकिने

१.२. नागरिकता वितरण

आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ को जेष्ठ मसान्त सम्ममा जिल्ला प्रसासन कार्यालय रसुवाले वितरण गरेको नागरिकता संख्या

सि.नं	विवरण	संख्या	कैफियत
१	बंसज	४१७९०	
२	जन्मको आधारमा	८	

सि.नं	विवरण	संख्या	कैफियत
३	बैवाहिक अंगिकृत	१४	
४	प्र.जि.अ. द्वारा दिईने अंगिकृत	१	
५	आमाको सनाखतबाट दिईने	०	
	जम्मा	४१८१३	

श्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यलय, रसुवा ।

९.३. आर्थिक बर्ष २०७०/०७१ जेष्ठ मसान्त सम्मको राहदानी बितरण

जिल्ला प्रशासन कार्यालयका :- १९०७ जना
परराष्ट्र मन्त्रालयमा सिफारिस गरिएको : ८६३ जना

श्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यलय, रसुवा ।

९.४ आर्थिक बर्ष २०७०/०७१ जेष्ठ मसान्त सम्मको चिन प्रवेश अनुमती पत्र बितरण

कुल जम्मा : ९४४८ जना

श्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यलय, रसुवा ।

९.५. अपाङ्गताको विवरण

जिल्लामा अपाङ्गता भएको व्यक्ति : ११२६
सुरु देखि आ.ब. २०६८/६९ सम्म परिचयपत्र लिनेको संख्या : ८९२
बर्गिकृत परिचय पत्र लिनेको संख्या

- पूर्ण असक्त अपाङ्गता (रातो) : १७४
- अतिअसक्त अपाङ्गता (निलो) : ११६
- मध्यम अपाङ्गता (पहेलो) : १४७
- सामान्य अपाङ्गता (सेतो) : ११८

जम्मा : ५५५

श्रोत : महिला विकास कार्यलय, रसुवा ।

९.६. रसुवा जिल्लामा गैरसरकारी संस्थाहरु (आ.व. २०६९/०७० सम्म नविकरण भएका)

क्र.सं.	संस्थाको नाम र ठेगाना	दर्ता नं. र मिति	नविकरण मिति
१.	देउराली यूवा समाज, भोर्ले-९ भदौरे, रसुवा	२४३/०६६/०६७	२०६९/०४/१४
२.	पर्यटक मजदुर ढाक्रे एकता संघ नेपाल, धुन्चे-५, रसुवा	२४२/०६६/०६७	२०६९/०४/१७
३.	श्री मण्डला कल्याण समाज नेपाल	१४४/०६२/०७/१३	२०६९/०४/२६
४.	श्री प्रगतिशिल लाली गुराँस यूवा क्लब, हाकु-८, रसुवा	२७३/०६८/१०/२६	२०६९/०५/१०
५.	श्री दुर्गम शैक्षिक सामाजिक सुधार संस्था, वृद्धिम-३, रसुवा	१८७/०६५/०४/०७	२०६९/०५/१२
६.	श्री रसुवा नागरीक समाज, धुन्चे-५, रसुवा	१४९/०६२/११/२६	२०६९/०५/२०
७.	श्री नेपाल आमा समूह, धुन्चे-५, रसुवा	२७०/०६८/०८/११	२०६९/०५/२५
८.	श्री रसुवा सिमापार संघ	१५९/०६३/०६४	२०६९/०५/२६
९.	श्री लाडटाड क्षेत्र संरक्षण सरोकार समाज, धुन्चे-५, रसुवा	१८०/०६४/०६	२०६९/०५/२६
१०.	श्री रसुवा संरक्षण तथा सांस्कृतिक कला समूह, धुन्चे-५, रसुवा	२६६/०६८/०६९	२०६९/०५/३१
११.	श्री पासाङ ल्हामु मिनिट्रक तथा ट्रक कन्टेनर व्यवसायी संघ	२४९/०६७/०६८	२०६९/०६/११
१२.	गणेश हिमाल मित्र सेवा संस्था	१६५/०६३/०२/६४	२०६९/०६/१७
१३.	तेजिलो सचेतना संघ नेपाल, धैबुङ-५, रसुवा	२००/०६५/०६६	२०६९/०६/२१
१४.	छेडुप गुम्बा संरक्षण संस्वर्दन समाज, भोर्ले-५, रसुवा	२७२/०६८/०९/११	२०६९/०६/२३
१५.	लाली गुराँस सामुदायिक विकास केन्द्र, लहरेपौवा-९, रसुवा	१५३/०६३/०५/११	२०६९/०६/२३
१६.	भदौरे समाज सुधार समिति, भोर्ले-८, रसुवा	४६९/०५४/१०/२०	२०६९/०६/२४
१७.	दिगो उद्यम तथा वातावरण विकास समाज, धुन्चे-५, रसुवा	२५६/०६३/०७/०१	२०६९/०६/२४
१८.	जिल्ला लघु उद्यमी संघ, धुन्चे-५, रसुवा	३७०/०६३/०८/१४	२०६९/०६/२४
१९.	जनजागृती महिला समूह, लहरेपौवा-३, रसुवा	६६/०५६/०५/०२	२०६९/०६/२६
२०.	जनजागरण मन्च, लहरेपौवा-३, रसुवा	५/०४९/०६/३०	२०६९/०६/२६
२१.	सेयर नेपाल, लहरेपौवा-४, रसुवा	२५३/०६७/११/११	२०६९/०६/२६
२२.	श्री याङ्गुमाने महिला, स्याफु-४, रसुवा	२५९/०६८/०१/०६	२०६९/०६/२८
२३.	ग्याधारलिङ महिला विकास तथा कल्याणकारी संस्था	२०९/०६६/०२/१२	२०६९/०६/२८
२४.	एजुकोर टिम नेपाल, वृद्धिम-८, रसुवा	२०४/०६५/१२/०९	२०६९/०६/२८
२५.	श्री महिला विकास समूह, लहरेपौवा-१, रसुवा	१३५/०६२/०२/०३	२०६९/०६/२९
२६.	नेपाल महिला आमा समूह, धुन्चे रसुवा	५३/०५३/०४/२०	२०६९/०६/२९
२७.	त्रिशुली कालाँखु नदी तथा पहिरो नियन्त्रण उपभोक्ता समिति, लहरेपौवा-१, रसुवा	१२७/०६९/०८/३०	२०६९/०७/२०
२८.	सामाजिक कल्याण तथा वातावरण संरक्षण सोसाइटी, लहरेपौवा-१, रसुवा	९/५३/५४/३८	२०६९/०८/१०
२९.	श्री नोर्छी महिला समूह, स्याफु-५, रसुवा	२२१/०६६/०६७	२०६९/०८/१०
३०.	श्री महाकरुणा गुम्बा (घ्याङ), स्याफु-४, रसुवा	२६३/०६६/०६७	२०६९/०८/२०
३१.	श्री उदयमान सामाजिक विकास यूवा समाज, लहरेपौवा-२, रसुवा	२०१/०६५/०६६	२०६९/०९/१९
३२.	रसुवागढी जलविद्युत आयोजना सरोकार समिति, थुमन रसुवा	२२०/०६६/०६७	२०६९/०९/२९
३३.	श्री फिकुरी वाडफेल सोसाइटी, डाडागाउँ-८, रसुवा	२२२/०६६/०६७	२०६९/०९/२९
३४.	रसुवा उत्थान समाज नेपाल, रसुवा	२४५/०६७/०६८	२०६९/१०/१०
३५.	श्री मानेकोर सोसाइटी नेपाल, धुन्चे-५, रसुवा	५३/०५४/०४/२३	२०६९/१०/२८

३६.	श्री सामाजिक सेवा समाज, धैबुङ-५, रसुवा	१७०/०६३/१२/२८	२०६९/१०/२८
३७.	पल गुम्बा सोसाइटी यूवा क्लब, गोल्लुङ-७, रसुवा	२५१/०६५/१०/०३	२०६९/११/०२
३८.	पाल्दोर पिक यूवा क्लब	८५/०५८/१२/०२	२०६९/११/१८
३९.	महिला मुक्ती तथा सचेतना समाज	१८२/०६४/०६५	२०६९/११/२०
४०.	श्री मिरमिरे हातेमालो यूवा क्लब, ठुलोगाउँ-८, रसुवा	२३८/०६६/०६७	२०६९/१२/०४
४१.	रसुवा अपाङ्ग पुनर्स्थापना केन्द्र नेपाल, धुन्चे, रसुवा	१३८/०६२/०६३	२०६९/१२/१९
४२.	सामुदायिक सशक्तीकरण अभियान नेपाल (Race Nepal)	१८१/०६४/०६५	२०६९/१२/१९
४३.	श्री ठाडे प्रगतिशील यूवा क्लब, धुन्चे १ र २, रसुवा	२५०/०६७/०९/२३	२०६९/१२/२५
४४.	श्री निलकण्ठ गोसाइकुण्डधाम आध्यात्म सेवा समाज, लहरेपौवा-१, रसुवा	१३७/०६२/०६३	२०६९/०३/१०

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रसुवा

९.७. रसुवा जिल्ला भित्र रहेका सहकारी हरुको विवरण

बचत तथा ऋण सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुंजी	कैफियत
१	श्री जनजागरण बचत तथा ऋ.स.सं.लि., लहरेपौवा-३, रसुवा	ओम प्रसाद आचार्य ९७४१००३३३६	२६७४५००	
२	श्री ग्राहाङ्ग बचत तथा ऋ.स.सं.लि., राम्चे ३	श्री दावा सोनाम लामा	३१००	
३	श्री सूर्योदय बचत तथा ऋ.स.सं.लि., धुन्चे ७	श्रीमती पासाङ तामाङ	११६००	
४	श्री गोसाइकुण्ड बचत तथा ऋ.स.सं.लि., धैबुङ ९, रसुवा	अर्जुन प्रसाद देवकोटा ९७४१०१४०९१	६३७९००	
५	श्री हाम्रो बचत तथा ऋ.स.सं.लि., राम्चे ८	श्री नेम बहादुर तामाङ	८०००	
६	श्री कालिका बचत तथा ऋ.स.सं.लि., धैबुङ ५	भक्तनाथ न्यौपाने/बलराम ढकाल ९७४१०२४७८७/९७४१०३४२१३	१५०००००	
७	श्री डुङ्डी बचत तथा ऋ.स.सं.लि., स्याफु ९	श्री नुपु खिरिङ तामाङ	८०००	
८	श्री श्रीदेवी बचत तथा ऋ.स.सं.लि., ठुलोगाउँ-६, रसुवा	श्री जानुका देवी अधिकारी/कमला अधिकारी ९७४१०८६४११/९७४१२०९७९५	५५३००	
९	श्री जनकल्याण बचत तथा ऋ.स.सं.लि., धुन्चे ४	श्री राम ग्याल्पो घले	८०००	
१०	श्री याङ्ग्रा हिमाल बचत तथा ऋ.स.सं.लि., चिलिमे ६	टेकुङ तामाङ	२६००	
११	श्री कल्लेरी भुमे बचत तथा ऋ.स.सं.लि., भोर्ले ३	रामबहादुर नेगी ९७४१०४०२०१, ९७४१०८३६४९	४९३००	
१२	श्री शिवशक्ति बचत तथा ऋ.स.सं.लि., धैबुङ २	रघुनाथ न्यौपाने/पुष्पराज न्यौपाने ९७४१०४९३१३/९७४११८६२५१	१४२०००	
१३	श्री कालिमा बचत तथा ऋ.स.सं.लि., गत्लाङ्ग	निमा छेदेन तामाङ	२८००	
१४	श्री गोसाइकुण्ड महिला बचत तथा ऋ.स.सं.लि., डाँडागाउँ-३, रसुवा	सता भट्ट ९८४९७३००६१, ९७४१२०९७९२	४९५००	
१५	श्री भुमेदेवी महिला बचत तथा ऋ.स.सं.लि., ठुलोगाउँ-७, रसुवा	गोठी गुरुङ ९८४९२१३४३९/९७४११८६३६७	१८५००	
१६	श्री महालक्ष्मी महिला बचत तथा ऋ.स.सं.लि., भोर्ले ६, रसुवा	चन्द्र कुमारी पनेरु ९७४१२०३३२२	२००००	
१७	श्री स्याफु वेशी महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि., स्याफु-९, रसुवा	सार्की वुटी तामाङ ९८४९४३४३२३, ९८४३००३१७०	७२००	
१८	श्री धुन्चे महिला बचत तथा ऋण स.सं. लि., धुन्चे-५, रसुवा	दावा वाङ्मो तामाङ	२५००	
१९	श्री पञ्चशील महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि., लहरेपौवा १	सरिता बाग्ले सिलवाल ०१६९१५९३४, ९८४१६२४८७०	२७७३२६	
२०	श्री लाङ्गताङ्केरुङ संगम बचत तथा ऋण स.सं.लि., लाङ्गताङ	तेन्जोन रिम्बोङ तामाङ ९७४१०४९१२३	१९५००००	
२१	श्री कटुञ्जे महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि., धैबुङ-४	बोधकुमारी खतिवडा/रमेश आचार्य ९८४१०८४२९६	३४३५००	
२२	श्री गुरु बचत तथा ऋण स.सं.लि., धुन्चे-५	केशवप्रसाद आचार्य	५२००००	
२३	श्री राष्ट्रसेवक बचत तथा ऋण स.सं.लि., धुन्चे-५, रसुवा	रेणुका के.सी. ९७४१०१४००३	२४२५००	
२४	श्री रेडपाण्डा बचत तथा ऋण स.सं.लि., स्याफु-९	डवाङ्ग फिन्जो तामाङ	२९००	
२५	श्री कालिकास्थान महिला बचत तथा ऋण स.सं.लि., धैबुङ-५	सीता कुमारी पौडेल/योगमाया ढकाल ९८१३४४८९४४/९८४१३४६०६१	३०३०००	
२६	श्री हाकु महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	फर्चुङ्ग तामाङ्ग ०१०-६७०३५२	२५०००	
२७	श्री मध्यवर्ती संरक्षण बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. लहरेपौवा-२	अर्जुन प्रसाद अधिकारी ९७४१२३८२६७, ०१०-६७०१७५	३०८९००	
२८	श्री शुभारम्भ महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. धैबुङ-५	नानी मैया न्यौपाने ९७४१०८६३२६	३००००	
२९	श्री महिला अधिकार बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. धुन्चे-५	तस्यां तामाङ्ग ९८१८६३८७५	१९००००	

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
३०	श्री सृजनशिल महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. राम्चे-८	कल्पना तामाङ ९८४३३३४४३८	३००००	
३१	श्रमिक संरक्षण बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., धुञ्चे-५, रसुवा	लामा कार्पु घले ९७४११८९२०७,९८९१८९३०१६	१२५००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

कृषि सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	श्री पाल्दोर कृषि स.सं.लि., गतलाड ३, रसुवा	सुरेन्द्र तामाङ	२६००	
२	श्री महाकाली देवी कृषक स.सं.लि., भोर्ले	लेखनाथ पौडेल	२६००	
३	श्री टुल्कु गुम्बा कृषि स.सं.लि., धुञ्चे ५, रसुवा	छोवाड तेन्जिड तामाङ	३१००	
४	चौरीथला प्राङ्गारिक कृषि स.सं.लि., हाकु-३	छिरिड डोल्मो तामाङ	२५००	
५	बैकृण्ड कृषि स.सं.लि., सरमथली -१	श्यामराज डंगोल ९७४१२०९८२१,९७४११८६३५३	८३०००	
६	जरेढुङ्गा कृषि स.सं.लि., भोर्ले-३		२५०००	
७	तेम्राङ कृषि स.सं. लि., राम्चे-९	सोम बहादुर तामाङ/चाम्सिड लोप्चन ९७४१०४०४७९/९७५१००४३०८	०	
८	सातधारे कृषि ब.उ.स.सं.लि., यासाँ-७	फूर्वाफिजो तामाङ ९८९३९९६४७८	११८०५०	
९	क्षेत्रिडा प्राङ्गारिक कृषि स.सं.लि., गाल्ताड-३	संजय लामा	२५००	
१०	जैविक कृषि स.सं.लि., भोर्ले १	रामहरि देवकोटा ९७४१०३४४७९	२५००	
११	सूर्य कृषि स.सं.लि., भोर्ले-४	चूडामणि पौडेल ९७४१०१४०६२	३३००	
१२	उत्पादनशील कृषि स.सं.लि., धैबुङ्ग	भवनाथ पौडेल/अइन्द्र पौडेल ९८४९०६५८७/९७४१२०३५१७	३१००	
१३	ग्रामीण महिला कृषि सहकारी संस्था लि., चिलिमे-१	सुजिता श्रेष्ठ (तामाङ) ०१०-६७०१७२	२५००	
१४	गणेश हिमाल बुँगुर पालन कृषि स.सं.लि., स्याफु-९	ध्याप्चा वाइदी (तामाङ) ९७४११८६६४४	२५००	
१५	चौरीखर्क कृषि स.सं.लि., स्याफु-२	नाम्पु धोर्जे तामाङ ९७४१२०३१५८,९७४१२३७६५७	२५००	
१६	चौरीपालन कृषि सहकारी संस्था लि. गाल्ताङ्ग, रसुवा	लाम्बा तामाङ ९८४९८२२९१३	२५००	
१७	छेदिङ्गो कृषि सहकारी संस्था लि. गाल्ताङ्ग-५	कान्छा तामाङ ९७४१२३८४१८	१२५०००	
१८	चन्द्र देवी कृषि सहकारी संस्था लि., सरमथली-५	डिल बहादुर मोक्तान ९८९३०७२७९०	१४५००	
१९	धाना भुमेदेवी कृषि सहकारी संस्था लि. हाकु-९	बम बहादुर तामाङ ९७४१२७३२६,९८४९११४६७५	५००००	
२०	लहरेपौवा साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. लहरेपौवा	लिलानाथ न्यौपाने/लक्ष्मी न्यौपाने ९८४९२९४३१/९७४११८६७४०	४०३०००	
२१	धुङ्गलाड कृषि साभोदारी सहकारी संस्था लि. धुञ्चे-५	दिनेक कुमार तामाङ ९८४९८२२६१२	३७५००	
२२	डाँडागाउँ साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. डाँडागाउँ-१, रसुवा	विनोद कुमार पौडेल ९८४९५६६३२	३४९३००	
२३	धैबुङ्ग कालिका साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. धैबुङ्ग-९	विष्णु प्रसाद पौडेल/पूर्ण प्रसाद न्यौपाने ९७५१००५४८१/९८४९८९०९९	१७६०५००	
२४	नागुड महिला कृषि सहकारी संस्था लि., धुञ्चे-९	छिरिड साङ्गो तामाङ्गी ९८४३०५०२२७	२०००००	
२५	मेचीकाली मजदुर कृषि सहकारी संस्था लि.	पासाड दे तामाङ ९८५१५६३९४	२०००००	
२६	भोर्ले जिवजिवे साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	टीका प्रसाद देवकोटा ९७४१२०२९६६	२१०४८००	
२७	गलाड छोदिङ साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि., गाल्ताङ्ग-६	दावा कर्म तामाङ ९७४५०६९००४,९७४११८९२०९	६२०००	
२८	कमीडाँडा महिला कृषि सहकारी संस्था लि. लहरेपौवा-४	सीतादेवी न्यौपाने ९७४१२०९७९८,९८४९०८३३६६	२००००	
२९	मेन्चु डुप्यो कृषि सहकारी संस्था लि., धुञ्चे-४	दावा तामाङ ९७४११८६९११/९७४११८६०८२	५७९००	
३०	नमुना साना किसान सहकारी संस्था लि., सरमथली-७	लवाड नुपु लामा ९७४११८००६१	८०३८००	
३१	नादाङ्गर कृषि सहकारी संस्था लि., यासाँ-५	मिन्दो पासाङ तामाङ ९७४१२३५०७	३०००	
३२	कुनाखर्क कृषि सहकारी संस्था लि., यासाँ-४	रामकाजी लोप्चन ९८०८७१२८९	२५००	
३३	आधुनिक साना किसान सहकारी संस्था लि., हाकु-५	सुदिप तामाङ ९८४९३६७३३२	२५००	
३४	केरावारी कृषि सहकारी संस्था लि., चिलिमे-९	मिड्मर दोर्जे तामाङ ९८४९४३४४४३	९२०००	
३५	नागथली कृषि सहकारी संस्था लि., थुमन-१	निमा साङ्गु तामाङ ९८४९०८३०५८	४००००	
३६	भेलमेन्दो कृषि सहकारी संस्था लि., गाल्ताङ्ग-५	संगीता तामाङ ९८९३५७०७	२६०००	
३७	भोटेकोसी कृषि सहकारी संस्था लि., थुमन-१	कर्म सन्डेन ९७४१२७३३०१	२५०००	
३८	एकलैकृण्ड कृषि सहकारी संस्था लि., यासाँ-५	दामै सार्क थोका ९८४९४३४००५	५४०००	
३९	दोमसाड फुलवारी कृषि सहकारी संस्था लि., डाँडागाउँ-९	विर बहादुर तामाङ ०१०-६८०५२५	९१०००	
४०	मकालु कृषि सहकारी संस्था लि., लहरेपौवा-९	जानेन्द्र प्रसाद आचार्य ९७४१०७४०६५	२५०००	
४१	हाब्रो कृषि सहकारी संस्था लि., धुञ्चे-५	कैशाड नुपु तामाङ ९८५१११८२९	६२५००	

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
४२	रोङ्गा कृषि सहकारी संस्था लि., थुमन-८	निमा धोम्बु तामाङ ९७४१२३७४७९	३९०००	
४३	क्यान्जिङ्ग कृषि सहकारी संस्था लि., लाङटाङ-७	पेम्बा तामाङ ९८४१९०३९१९	२५०००	
४४	फाफा च्येङ्गरीसी कृषि सहकारी संस्था लि., गोल्लुङ्ग-५	पेम्बा तामाङ ९८४१९०३९१९	५४०००	
४५	शिव मन्दिर कृषि सहकारी संस्था लि., धुन्चे-५	निमा याचेन तामाङ ९८४९२९५९५१	५००००	
४६	वृद्धिम कृषि सहकारी संस्था लि., वृद्धिम-२	ल्याम्पु ग्याल्बु तामाङ ९७४१०४०२२१	३९०००	
४७	लावुङ कृषि सहकारी संस्था लि., राम्चे-३	दावा पासाङ्ग तितुङ्ग तामाङ्ग ९४१०८६७८०	४०५००	
४८	वेत्रावती कृषि सहकारी संस्था लि., लहरेपौवा-१	सोमलाल लवट ९८४९६३४९९१	५०३९००	
४९	टिमुरे कृषि सहकारी संस्था लि., टिमुरे-४	छोवाङ साङ्गो घले ०१० ६९२४३१	७५०००	
५०	भूमीअधिकार महिला कृषि सहकारी संस्था लि., धैबुङ्ग-५	पुतली माया लो ९७४११८००४७	१२५००	
५१	राउचुली साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि., यासा-१	शेर बहादुर घले ९८४९९८४५३९	२९०००	
५२	लक्ष्मी नारायण कृषि सहकारी संस्था लि., भोर्ले-८	धुव प्रसाद पौडेल ०१०६९२१२२	५००००	
५३	माँ बुमचे कृषि सहकारी संस्था लि., गोल्लुङ्ग-८	दावा छेदेन तामाङ्ग ९७४११८६२७४	३९०००	
५४	ज्यासामाने कृषि सहकारी संस्था लि., गत्लाङ्ग-८	पासाङ्ग दाचे तामाङ्ग ९८४३३३५४९९	३०००००	
५५	सुन्दर स्वारा कृषि सहकारी संस्था लि., धैबुङ्ग-५	चित्र बहादुर विश्वकर्मा ९८१८९७८३४४	२८४००	
५६	सोनाम जेप्पा कृषि सहकारी संस्था लि., गत्लाङ्ग-४, रसुवा	सञ्जन लामा ९८५११४४५२९	२५०००	
५७	हिमाञ्चल कृषि सहकारी संस्था लि., स्याफ्रु-९, रसुवा	कामी याङ्मो घले ९७४११८६८०३	५४००	
५८	ठाडे प्रगतिशिल कृषि सहकारी संस्था लि., धुन्चे-१, रसुवा	लाम्पा घले ९७४१०४०४९०	१२२१००	
५९	याङ्कुमाने कृषि सहकारी संस्था लि., स्याफ्रु-४, रसुवा	दावा साङ्मो तामाङ्ग	५००००	
६०	नवज्योति कृषि सहकारी संस्था लि., सरमथली-१, रसुवा	गंगालाल डंगोल ९७४११८६९९३	१२५०००	
६१	कृष्ण मन्दिर कृषि सहकारी संस्था लि., लहरेपौवा-५, रसुवा	मधु थापा मगर	२६,०००	
६२	डाकारथाङ्गु कृषि सहकारी संस्था लि., टिमुरे-५, रसुवा	पासाङ्ग तामाङ्गनी ९७४१३०७५८१, ०१०-६७०५०३	१२,५००	
६३	नवबुद्ध कृषि सहकारी संस्था लि., सरमथली-६, रसुवा	भुमे लामा ९८४१५४७३०८, ०१०-६७०४२०	१६८,०००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

बहुउद्देश्यी सहकारी संस्थाहरू

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	श्री लाली गुराँस महिला ब.उ. स.सं.लि., लहरेपौवा ९	कुमारी तामाङ ९८४१९०३५४०/९७४११८६९२३	१८३८००	
२	श्री जनहित ब.उ. स.सं.लि., सरमथली ७, रसुवा	राजकुमार न्यौपाने	२६४२००	
३	श्री रुद्रगंगा कृषक ब.उ. स.सं.लि., लहरेपौवा १, रसुवा	रामकुमार थापा मगर ९७४१२१८७५९, ९७४१०३४८६३	२८००	
४	श्री कालिका ब.उ. स.सं.लि., लहरेपौवा-३	बालकृष्ण घिमिरे/विष्णु प्रसाद घिमिरे ९८४१५४८७२०/९८४१५४८८२४	७२७९००	
५	श्री भैरवकुण्ड कृषक (बहुमुखी) स.सं.लि., धुन्चे	लामा कार्पु लामा	२७००	
६	श्री हिमालय बहुमुखी स.सं.लि., धुन्चे ५, रसुवा	जंगबहादुर न्यौपाने	२५००	
७	श्री हाम्रो ब.उ.स.सं.लि., धैबुङ्ग-५, रसुवा	माधवप्रसाद लामिछाने/रेवती प्रसाद अगस्थी ९७५१०८९०५५/९७५१००९९५३	४३२७००	
८	प्रगति ब.उ.स.सं.लि., हाकु-३, हाकुवेसी	निमा डिण्डु तामाङ ९८४९५६२९८४, ९७४१२३६७४४	९७०००	
९	गणेश हिमाल ब.उ.स.सं.लि., धुन्चे-५	गोम्बो छुद्रे तामाङ	२५००	
१०	राङ्गल ब.उ.स.सं.लि., गाल्जुङ-९	कामी जेमु घले ९७४११८९२४८, ९७४१२३७७५१	२५००	
११	उन्नतिशील ब.उ. स.सं.लि., धैबुङ्ग-७	राम शरण पौडेल/भैरवप्र.पाण्डे ९७५१०८६७०४/९७४११८६५८१	१०९००००	
१२	डिम्बुकुण्ड ब.उ. स.सं.लि., चिलिमे -१	कामी दोर्जे तामाङ	२५०००	
१३	सुनीलो बिहान ब.उ.स.सं.लि., धुन्चे-५	तेम्पा ग्याल्जेन तामाङ्ग ९७४१०८६३८०, ९८४१०८३८११	२५०००	
१४	चिलिमे ब.उ.स.सं. लि., चिलिमे-१	पासाङ्ग तामाङ	५०,०००	
१५	बहुङ डाँडा कृषि ब.उ.स.सं.लि., गोल्लुङ्ग-७	प्रेम बहादुर घले ९७४१२३८१४२/९८४९९८४३९१	५००००	
१६	रसुवा ब.उ.स.सं.लि., धुन्चे ५	कैसाङ तामाङ/ठाकुरप्रसाद अधिकारी ९८४११८६६४३/९८५११६२५८०	३६३९८००	

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१७	साङजेन हिमाल कृषि बहु.स.स.लि., चिलिमे-३, रसुवा	सेम साङको तामाङ ९७४११८७९६९, ९७४११८७९७२	६२०००	
१८	सातधारे कृषि बहु.स.स.लि., यासाँ ७, रसुवा	फूपाफिजो लोचन तामाङ	१५०५००	
१९	राम्चे बजार कृषि ब.उ.स.स.लि., राम्चे-९	दावाफूर्पा तामाङ ९७४१०७९६९६	५०,०००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

उपभोक्ता सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	लोकतान्त्रिक उपभोक्ता स.स.लि., लहरेपौवा-१	शिवराम सिलवाल/सरिता पाण्डे ०९६९५२३४, ९८९६२४८७०	२२१००००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

यातायात सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	गन्तव्य यातायात सहकारी स.स.लि., धैबुङ-५	उद्धवप्रसाद रिजाल ९७५१०८६७६९	६५८५५१५	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

जडीबुटी सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	हिमाली जडिबुटी उत्पादक सहकारी संस्था लि. गत्लाङ्ग-५	गोम्बो छिरिङ तामाङ ९७४१२३७७०४, ९७४१२३७६९१	५००००	
२	सामादियाङजेन जडिबुटी सहकारी संस्था लि. स्याफ्रु-२	गोम्बो छेदेन तामाङ ९८१३१३९५०८	३१५०००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

जडीबुटी सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	सोले भिमली ट्राउट माछा पालन स.स.लि., धुन्चे-५	कामी दोर्जे तामाङ	१२५०००	
२	हिमाली रेन्वो ट्राउट माछा उत्पादन स.स.लि., धुन्चे	ल्लाङग्याल्मो घले ९७४११८६९५९	७५००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

सामाजिक उच्चमी सहकारी

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	तामाङ परम्परागत सामाजिक उच्चमी महिला सहकारी संस्था लि. स्याफ्रु-९	पाल्मु तामाङ्गी ९७४१२३७७७०	२६०००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

पशु सहकारी संस्थाहरू

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	फुलुम पशु कृषि सहकारी संस्था लि., धुन्चे-५	सोनम नुर्पु घले ९७४१०८६६३१	४०५००	
२	खुर्पु भञ्ज्याङ्ग पशुपालन सहकारी संस्था लि., गत्लाङ्ग-४	कासाङ्ग दावा तामाङ ९७४१२०९६८०	१२५००	
३	टासीगाड पशुपालन सहकारी संस्था लि., थुमन-६	दावा गुम्बु तामाङ ९८४३११४३८२	५००००	
४	कालोटुप्पा पशुपालन सहकारी संस्था लि., थुमन-४	फुवु सोनाम तामाङ ०१०६९२०५८	६४०००	
५	कातोयु रिछार मोर्पा खर्क पशुपालन सहकारी संस्था लि., चिलिमे-८	मिरुप तामाङ ९७४१२३७५०३	५००००	
६	जोडजोड पशुपालन सहकारी संस्था लि., हाकु-३	उपेङ तामाङ ९७४१०२०७९१	५००००	
७	याङकारजोड पशुपालन सहकारी संस्था लि., स्याफ्रु-५	ल्लाङ्गा तेन्जिङ तामाङ ९७४११८९२३५	६००००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

कुखुरा पालन सहकारी संस्थाहरू

क्र.सं.	सहकारी संघ/संस्थाको नाम र ठेगाना	अध्यक्ष वा व्यवस्थापकको नाम थर र फोन नं.	शेयर पुँजी	कैफियत
१	उच्चमी कृषक कुखुरापालन स.स.लि., धैबुङ्ग-४	रामशरण न्यैपाने ९७५१०४८७२७	१२५००	
२	सुन्धरा कुखुरापालन स.स.लि., धैबुङ्ग-४	पुष्पराज न्यैपाने ९७४११८६२५१	१२५०००	
३	बसन्त कुखुरापालन स.स.लि., लहरेपौवा-२	जीवन सुनुवार ९८४९९८४१५८	१७५०००	

स्रोत : सहकारी डिभिजन कार्यालय, नुवाकोट २०७१

९.८. रसुवा जिल्ला भित्र रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय, प्रमुखको नाम र सम्पर्क नम्बरहरु

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम	सम्पर्क नं
जिल्ला अदालत	श्री राजु कुमार खतिवडा	५४०१२०
जिल्ला प्रशासन	श्री उद्धव प्रसाद भट्टराई	५४०१३१/१३२/१३३
जिल्ला विकास समिति	श्री गजेन्द्र कुमार ठाकुर	५४०१४२/१४३
अहिंदा मन गण	श्री लक्ष्मण थापा	५४०२७५ / २७०
जिल्ला शिक्षा कार्यालय	श्री बद्रि नारायण शर्मा	५४०१५७/२१७
जिल्ला प्रहरी कार्यालय	श्री अनुराग कुमार द्विवेदी	५४०१९९/२००
लाइटाइड राष्ट्रिय निकुञ्ज	श्री वेदकुमार ढकाल	५४०२९९/११९
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	श्री गोपीराज चालिसे	४५०१२८/१६३
जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	डा. श्री सुधा देवकोटा	५४०१८८/२४५
जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	डा. श्री डिल्लीराम सेढाई	५४०१२९
जिल्ला वन कार्यालय	श्री राजिन्द्र निरौला	५४०१०७
जिल्ला भू-ण कार्यालय	श्री कृष्ण प्रसाद पौडेल	५४०११५
कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	श्री दिपकबाबु पन्त	५४०१५०
जिल्ला मालपोत कार्यालय	श्री कुश ध्वज खत्री	५४०१३५
जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	श्री ओमराज ढुङ्गाना	५४०२०१
जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	श्री शोभाकर पौडेल	५४०१५४
जिल्ला सरकारी बकिल कार्यालय	श्री मणिराम न्यौपाने	५४०१७७
जिल्ला हुलाक कार्यालय	श्री राजेश श्रेष्ठ	५४०१४५
महिला विकास कार्यालय	श्री सन्ध्याराजेश्वरी सिंह	५४०२६३
खानेपानी तथा स. सब डिभिजन कार्यालय	श्री शिवकुमार श्रेष्ठ	५४०१७९
नापी शाखा	श्री ध्रुव राज पनेरु	५४०१३४
जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	श्री सांमिर कुमार अधिकारी	५४०२१४
राष्ट्रिय अनुसन्धान	श्री रमेश कार्की	५४०२२०
कृषि अनुसन्धान केन्द्र (चरन)	श्री विरेन्द्रकुमार खनाल	५४०१३८
घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति	श्री कल्पना अधिकारी	४५०१०४
कृषि विकास बैंक	श्री चेतबहादुर थापा	५४०१६६
नेपाल बैंक लिमिटेड	श्री आत्म बहादुर सुर्यवंशी	५४०१०५
जनता बैंक नेपाल लिमिटेड	श्री हेम भट्टराई	५४००२६
जिल्ला कारागार शाखा	श्री रामहरी खनाल	५४०२४९
नेपाल विद्युत प्राधिकरण	श्री हेम कुँवर	५४०१७६
नेपाल टेलीकम	श्री तोयानाथ रिजाल	५४०१२२/१११
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	श्री बाबुलाल तामाङ	५४०१९५
उद्योग वाणिज्य संघ, रसुवा	श्री कैसाडनुपु तामाङ	५४०२३४
सुआहारा	श्री मनोज मिश्र	५४०००९
मानेकोर सोसाईटी	श्री कैसाडनुपु तामाङ	५४०२१६
कृषि वन प्रतिष्ठान	श्री कमल आचार्य	५४०००५
सिङ्स नेपाल	श्री गोविन्द घिमिरे	५४०२६९
ल्याकोस रसुवा	श्री सन्तोष घले	
राडार नेपाल	श्री शिवा पाण्डे	५४००१०
रसुवा एफ.एम.	श्री दिपक लामा	५४००००

कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम	सम्पर्क नं
अपांग पुनःस्थापन केन्द्र	श्री विष्णु आचार्य	
स्वास नेपाल	श्री कमल आचार्य	
पत्रकार महासंघ	श्री सोम बहादुर तामाङ	
लालि गुरास सामुदायिक विकास केन्द्र	श्री निलनाथ आचार्य	
पाल्दोर पिक युवा क्लब	श्री फुर्पु सिंगी तामाङ	
तामाङ घेदुङ संघ	श्री लामा साम्देन घले	
आदिवासी जनजाती महासंघ	श्री लाक्पा थोक्ता तामाङ	
रसुवा गाईड पोर्टर यसोसिएसन	श्री सजिव उप्रेती	

५.५. जिल्ला विकास समिति, रसुवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सि. नं.	कर्मचारीको नाम थर	दर्जा	कार्यरत शाखा	सम्पर्क नम्बर		
				आवास	अफिस	मोवाईल
१	श्री गजेन्द्र कुमार ढाकुर	स्था.वि.अ.	जिल्ला वि.स.को का.	५४०९४२	५४०९४२	९७५९०४०९४२
२	श्री भिमकान्त पौडेल	यो.तथा प्र.अ.	जिल्ला वि.स.को का.		५४०९४३	९८५९५६३९९
३	श्री लिलानाथ नेपाल	का.अधिकृत	योजना, कम्प्युटर, सूचना तथा अनुसन्धान		५४०९४४	९७४९९८६५९०
४	श्री कृष्ण व. वि.क.	का.अधिकृत	सामाजिक विकास		५४०२६२	९८४९४३४२५२
५	श्री कविराज लम्साल	जि.सा.वि.	एल.जी.सी.डी.पी			९८४९५४८९७७
६	श्री गोपाल प्रसाद रेग्मी	लेखा अधिकृत	लेखा		५४०२५२	९८४९२३३८००
७	श्री मुरारी पुडासैनी	लेखापाल	लेखा		५४०२५७	९८५९०९०६६६
८	श्री गणेश प्रसाद रेग्मी	लेखापाल	आलेप		५४०२६२	९७४९०३३८०४
९	श्री कैसाङ डिण्डुप तामाङ	लेखापाल	लेखा	५४०९६८	५४०२५७	९८४९०८३९८०
१०	श्री रामकृष्ण न्यौपाने	ना.सु.	योजना		५४०२५२	९७४९०५५९६०
११	श्री किरण व. खनाल	खरिदार	सामाजिक विकास	५४०२६७	५४०२५२	९८४९८९३९०९
१२	श्री नवराज पौडेल	क. अ.	कम्प्युटर शाखा		५४०२६२	९८४९८९३३६९
१३	श्री फुर्पा पासाङ तितुङ	खरिदार	आलेप		५४०२५२	९८४९८८८६६८
१४	श्रीमती उमादेवी पाण्डे	खरिदार	प्रशासन	५४०९०८	५४०२५२	९७४९९८६६३०
१५	श्री मिङ्मार छेवाङ तामाङ	खरिदार	स्टोर		५४०२५२	९८४९०८४३००
१६	श्री लाक्पा याङ्जेन तामाङ	सा.प.	दिगो पर्यटन वि.शाखा		५४०२५२	९७४९०८६३३०
१७	श्री माधव प्रसाद देवकोटा	खरिदार	प्रशासन		५४०२५२	९८४९८८९४६६
१८	श्री आशिषमणि लामिछाने	इन्जिनियर	उर्जा तथा वातावरण शाखा		५४०२५२	९८४९०८३३८८
१९	श्री नवराज न्यौपाने	ईन्जिनियर	दुर्गम क्षे.वि.स.			९८४९५६२३५८
२०	श्री बालकृष्ण अधिकारी	लेखापाल	दुर्गम क्षे.वि.स.			९८४९६२५६८५
२१	श्री नलराज अधिकारी	व.सा.प.	स्था. वि. कोष		५४०२५२	९७४९०८६५००

सि. नं.	कर्मचारीको नाम थर	दर्जा	कार्यरत शाखा	सम्पर्क नम्बर		
				आवास	अफिस	मोबाईल
२२	श्री बढी प्र. आचार्य	का.सं.	स्था. वि. कोष		५४०२५२	९८५१०१९६४८
२३	श्री ज्योति प्रधान	का.स. तथा ले.	स्था. वि. कोष		५४०२५२	९७४१०१४७३७
२४	श्री राजु श्रेष्ठ	सा.प.	स्था. वि. कोष		५४०२५२	९८४१७२६६०९
२५	श्री भरत व. तमाड	सवारी चालक	जि.वि.स.		५४०२५२	९८४१८९३०५५
२६	श्री पुष्पराज न्यौपाने	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९७४१२०९८३४
२७	श्री विर व. वुलुन	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९७४१०३२८१५
२८	श्री नोर्पु घले	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९८४१८९३१७७
२९	श्री महेन्द्र व. खड्का	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९८४१८९३३२९
३०	श्री हेम प्रसाद पौडेल	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९८४१८८८६५७
३१	श्री बुद्ध लामा	का.सहयोगी	जि.वि.स.		५४०२५२	९७४१०८६५७७
३२	श्री यज्ञनाथ घिमिरे	का.सहयोगी	दुर्गम क्षेत्र.वि.स.		५४०२५२	९८४१८८८६६७

जिल्ला विकास समिति
जिल्ला प्राविधिक कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सि. नं.	कर्मचारीको नाम थर	दर्जा	कार्यरत शाखा	सम्पर्क नम्बर		
				आवास	अफिस	मोबाईल
१	श्री ओमराज हुंगाना	जि.इन्जिनियर	जिल्ला प्राविधिक	५४०२०१	५४०२०१	९८५११४५७४६
२	श्री लोकनाथ सापकोटा	इन्जिनियर	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९७४१०४२०२७
३	श्री रामबाबु यादव	इन्जिनियर	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१८८९०१५
४	श्री मित्रलाल च्वाई	लेखापाल	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९७४१२०२२७२
५	श्री वासुदेव रिमाल	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१८८९१६५
६	श्री शत्रुघनकुमार यादव	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१७८६६९४
७	श्री रेनुका के.सी.	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१८८९१९७
८	श्री इन्द्र बहादुर जिरेल	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१०१४०७५
९	श्री प्रेम व. बस्नेत	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१४९३५६६
१०	श्री शिव प्रकाश बस्नेत	सव ई.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८५११२९२९२
११	श्री रमेश गुप्ता	खरिदार	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४३६८३३०७
१२	श्री निल प्र. भेटुवाल	खा.प.स.टे.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१४५४५८३
१३	श्री विनोद नेपाल	का.स.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	९८४१९०३४४०
१४	श्री नुर्पु तामाड	का.स.	जिल्ला प्राविधिक		५४०२०१	

जिल्ला विकास समिति
गाउँ विकास समितिको कार्यालयमा कार्यरत गा.वि.स. सचिवहरुको विवरण

क्रम संख्या	नाम, थर	दर्जा	कार्यरत गाविस	सम्पर्क नं.
१	श्री टिकम वहादुर शाही	गाबिस सचिव (ना.सु.)	धुन्चे	९८४९८८३९२८
२	श्री अच्युत प्रसाद खरेल	गाबिस सचिव (ना.सु.)	धैबुङ	९८४९२५४२५५
३	श्री गिता सापकोटा	गाविस सचिव (ना.सु.)	लहरेपौवा	९८४००५९९२२
४	श्री रामहरी लामा	गाविस सचिव (ना.सु.)	स्याफ्रु	९७४९९०२३२५
५	श्री चिन्तामणी आचार्य	गाविस सचिव (ना.सु.)	यासाँ	९८४९४३९९०३
६	श्री नेरन्द्र घिमिरे	गाबिस सचिव (ना.सु.)	भोर्ले	९८४९३९९३५४
७	श्री राम प्रसाद बडाल	गाविस सचिव (खरिदार)	झंझगाउँ	९८४९६४६९३९
८	श्री विनोद तिवारी	गाबिस सचिव (खरिदार)	टिमुरे	९८४९६६४५३९
९	श्री थकिन्द्रराज दहाल	गाविस सचिव (खरिदार)	फाजिल	९८४९७५०६९६
१०	श्री गगादेवी सुनार	गाविस सचिव (खरिदार)	राम्चे	९८४६९३९६४२
११	श्री ज्योती निम्सिना	गाविस सचिव (खरिदार)	मन्त्रालय काज	९८४९४६४६६०
१२	श्री सुभाष पौडेल	गाविस सचिव (खरिदार)	लाङ्गटाङ	९८४९४८४६७९
१३	श्री उत्तम कुमार कटुवाल	गाविस सचिव (खरिदार)	चिलिमे	९८४९७५२४८३
१४	श्री सन्जु रेग्मी	गाविस सचिव (खरिदार)	हाकु	९८४९९९९७२९
१५	श्री प्रतिमा जावाली	गाविस सचिव (खरिदार)	गोल्जुङ	९८४९९९४५९३
१६	श्री पूर्ण भण्डारी	गाविस सचिव (खरिदार)	सरमथली	९८४९४४९७४६
१७	श्री दिपक आचार्य	गाबिस सचिव (खरिदार)	ढूलोगाउँ	९८६२८९४३९७
१८	श्री कमल जंग दर्लामी	गाबिस सचिव (खरिदार)	वृद्धिम	९८४९९८६९५३
१९	श्री निर्मल मगाती	गाबिस सचिव (खरिदार)	गतलाङ	९८४५७०९३६२
२०	श्री विनोद राज पौडेल	गाबिस सचिव (खरिदार)	थुमन	९८४९९०९९०२

जिल्ला विकास समितिद्वारा उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गरिने कार्यक्रमहरू गर्दा ध्यानदिनुपर्ने कुराहरू

उपभोक्ता समिति गठन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने घर परिवारको पहिचान गरी सो मध्येबाट ७ देखि ११ सदस्यीय उपभोक्ता समिति गठन भएको हुनुपर्ने ।
- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा समितिमा कम्तीमा ३३ प्रतिशत र अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्ष मध्ये एक जना महिला अनिवार्य हुनुपर्नेछ ।
- उपभोक्ता समितिमा कुनै सरकारी नोकरी भएका, राजनीतिक दलका जिल्लास्तरीय नेता वा गा.वि.स. को सर्वदलिय प्रतिनिधीहरूलाई राखिनु हुँदैन ।
- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा गा.वि.स. सचिव वा कार्यालय सहायक वा सामाजिक परिचालक मध्ये कुनै एक जनाको रोहवरमा गरिनुपर्नेछ ।
- उपभोक्ता समिति गठन गर्दा अनिवार्य रूपमा उपभोक्ता समितिमा रहेका भन्दा बाहिरका तर योजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित मध्येबाट २ जना महिला सहित ४ जना र वडा नागरिक मञ्चको प्रतिनिधी १ जना गरी ५ जनाको अनुगमन तथा सहजीकरण समिति गठन गर्नुपर्नेछ ।

योजना सम्भौता गर्नका लागि आवश्यक पर्ने कागजातहरू

- रु १० को टिकट टाँस गरिएको योजना सम्भौता गरिपाउँ भन्ने व्यहोरा खुलेको उपभोक्ता समितिको निवेदन ।
- जि.वि.स. तथा ग.वि.स. अनुदान निर्देशीका बमोजिम स्थानीय उपभोक्ताहरूको भेलाद्वारा उपभोक्ता समिति र अनुगमन तथा सहजीकरण समिति गठन भएको बैठकको निर्णय प्रतिलिपी ।
- उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूको नागरिकताको प्रतिलिपी ।
- सम्बन्धित गाउँ विकास समितिको सिफारिस ।
- जिल्ला प्राविधिक कार्यालयबाट तयार पारिएको योजनाको लागत अनुमान वा विस्तृत सर्भे डिजाइन प्रतिवेदन ।

रनिङ बिल भुक्तानी माग गर्दा आवश्यक पर्ने कागजातहरू

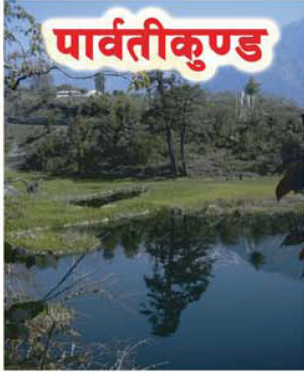
- रु १० को टिकट टाँस गरिएको रकम भुक्तानी पाउँ भन्ने व्यहोरा खुलेको उपभोक्ता समितिको निवेदन ।
- उपभोक्ता समिति र अनुगमन तथा सहजीकरण समितिको निर्णय प्रतिलिपी ।
- कामको आवश्यक बिल भार्पाइ तथा जिल्ला प्राविधिक कार्यालयको रनिङ बिल/नापी किताव ।
- काम सुरु भएको संकेत गर्ने रङ्गिन फोटो ।
- सम्बन्धित गाउँ विकास समितिको सिफारिस ।

कार्य सम्पन्न भै भुक्तानी माग गर्दा आवश्यक पर्ने कागजातहरू

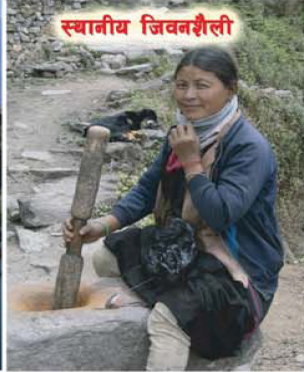
- रु १० को टिकट टाँस गरिएको उपभोक्ता समितिको निवेदन ।
- उपभोक्ता समिति र अनुगमन तथा सहजीकरण समितिको निर्णय प्रतिलिपी ।
- कामको बिल भार्पाइ तथा जिल्ला प्राविधिक कार्यालयको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन ।
- योजना सम्पन्न भएको रङ्गिन फोटो ।
- सार्वजनिक परिक्षण गरिएको प्रतिवेदन र निर्णय ।
- सम्बन्धित गा.वि.स. को सिफारिस ।
- रु १० को टिकट टाँस गरिएको उपभोक्ता समितिको निवेदन ।

रसुवा जिल्लाको आकर्षक तस्वीरहरू

पार्वतीकुण्ड

स्थानीय जिवनशैली

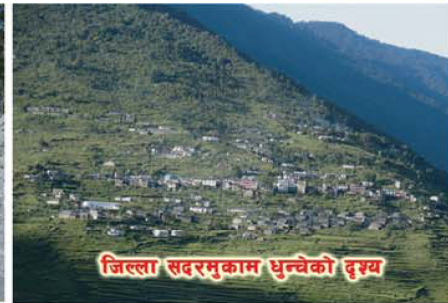
पर्यटकिय सम्भावना बोकेको साहजेन खर्क

तामाङ भेषभुषा

गत्लाङमा रहेको सामुदायिक लज

जिल्ला सदरमुकाम धुन्चेको दृश्य

रसुवा जिल्लाको सबैभन्दा ठूलो प्राकृतिक तातोपानी

लाङटाङमा घोडाचढी दृश्य

गोसाईकुण्ड मेलाको समयमा जाने भौत्कीहरूको एक दृश्य

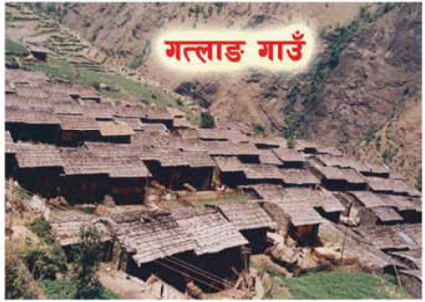
हिउँद याममा गोसाईकुण्डको दृश्य

रसुवा जिल्ला प्रवेशद्वार वेत्रावती

तामाङ भेषभुषा र कला संस्कृति

गत्लाङ गाउँ

गोसाईकुण्ड ल्टमा पर्ने मनोरमस्थल घाम्बुवारी

स्थानीय कला र व्यवसाय

रसुवा जिल्लाको पहिलो जलविद्युत कम्पनी धिरिमैको दृष्य